

รายงานการวิจัย
การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา

A Development of Multicultural Education Model
in Elementary School

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัญญัติ ยงย่วน
อาจารย์ ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร
อาจารย์ ดร.วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓

รายงานการวิจัย
การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา

A Development of Multicultural Education Model
in Elementary School

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัญญัติ ยงย่วน

อาจารย์ ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร

อาจารย์ ดร.วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สวช. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ๒) ทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ ๓) ศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

วิธีการเก็บข้อมูลใช้แบบผสมผสาน ได้แก่การวิเคราะห์เอกสาร วิธีการเชิงคุณภาพ การสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ และวิธีการทดลอง โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้สามารถเก็บข้อมูลในคนได้ การดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๓ กรอบการทำงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

แบ่งการทำงานออกเป็น ๓ กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน และองค์ประกอบทางเชื้อชาติของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

กิจกรรมที่ ๒ การศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการ การจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในหน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางราชการเป็นสำคัญ

กิจกรรมที่ ๓ การสำรวจสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ในด้านนโยบาย การเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และบรรยากาศพหุวัฒนธรรมภายในโรงเรียน รวบรวมข้อมูลโดย การให้ครู และนักเรียนตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ระดับลึกผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน และครู และใช้การสนทนากลุ่มกับผู้ปกครอง

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ที่มีต่อการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และ ความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม (ของนักเรียน) และความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ การยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม และบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน (ของครู) **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จาก ๒ โรงเรียน ในอำเภอทองผาภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ โดยมีจำนวนนักเรียน รวมทั้งสิ้น ๓๐๕ คน และจำนวนครুরวมทั้งสิ้น ๑๘ คน

กรอบที่ ๓ ศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๑. จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น ต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ศิษยานุศิษย์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๑, ๒, ๓ และ ๔ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ผู้บริหารและครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนรวมทั้งสิ้น ๒๓ คน

๒. จัดทำคู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม **แบบวัดสำหรับครู** ได้แก่ ๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ๒) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ ๓) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ ๔) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และ ๕) บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน **แบบวัดสำหรับนักเรียน** ได้แก่ ๑) ความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ๓) บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และ ๔) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ขณะที่ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าเอฟ การทดสอบค่าที

สรุปผลการวิจัย

กรอบการศึกษาที่ ๑ สถานการณ์ การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

ผลจากการรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และจากการใช้แบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

๑. ข้อมูลโรงเรียนและนักเรียนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม จากรายงานจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ (อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี) เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ พบว่า โรงเรียนทั้ง ๘๑ แห่งประกอบด้วยนักเรียนเชื้อชาติไทย และนักเรียนต่างเชื้อชาติ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ) เรียนร่วมกัน ในสัดส่วนที่แตกต่างกัน จำนวนนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ม. ๑ - ๓ รวม ๒๑,๓๕๖ คน เป็นนักเรียนสัญชาติไทย ๑๓,๔๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๗ นักเรียนสัญชาติพม่าและอื่นๆ จำนวน ๘,๘๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓ และในจำนวนนักเรียนสัญชาติไทยร้อยละ ๕๗.๗ นี้ จะพบว่าเป็นนักเรียนที่พ่อแม่สัญชาติไทย แต่เชื้อชาติพม่าและอื่นๆ จำนวนมาก เนื่องจากพ่อแม่ของนักเรียน เหล่านี้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วจนได้รับสิทธิเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และได้เลขประจำตัว ๑๓ หลัก (ทร. ๑๔) จึงอาจสรุปได้ว่าโดยภาพรวมสัดส่วนของนักเรียนใน ๓ อำเภอดังกล่าวประกอบด้วยนักเรียนต่างเชื้อชาติ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ) มีจำนวนใกล้เคียงกับนักเรียนเชื้อชาติไทย หรือมากกว่านักเรียนที่มีเชื้อชาติไทย

๒. ผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย มาตรการในการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม พบว่าองค์การสหประชาชาติได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติออกมาหลายฉบับ เพื่อให้รัฐภาคีได้คำนึงถึงสิทธิของเด็กที่จะได้รับเลี้ยงดู และให้การศึกษาโดยไม่คำนึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และก็พบว่าประเทศไทย ซึ่งลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้ออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ และที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ได้เห็นชอบในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา โดยระเบียบนี้มีผลให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าเรียน จึงส่งผลให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ทั้งที่อพยพมากับพ่อแม่ หรือที่เกิดในประเทศไทย ได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

๓. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้กับเด็กต่าง เชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าเรียน โดยให้เหตุผลว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ตามหลัก มนุษยธรรม แต่ก็ยังพบว่ามีความกังวลว่าเด็กต่างเชื้อชาติเหล่านี้ เป็นภาระทั้งด้านงบประมาณ ของชาติ และอาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของชาติในอนาคต

๔. รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตนี้ ยังคงใช้แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาจาก ส่วนกลาง โดยใช้เนื้อหาความรู้ที่กำหนดจากส่วนกลาง มาใช้สอนนักเรียน เพื่อเตรียมนักเรียนให้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ผู้บริหาร และครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการศึกษาคือ ช่วยเหลือเด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับคนไทยได้อย่างดี และครูส่วนใหญ่มี ความเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียน ต่างเชื้อชาติ เข้ามาบูรณาการกับเนื้อหาของไทย

๕. พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การเข้าค่ายพุทธบุตร การทำกิจกรรม วันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียน และผู้ปกครองไทย และต่าง เชื้อชาติได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เป็นเวทีของการแสดงออกทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษา ของกลุ่มต่างๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรักสามัคคีกันมากขึ้น

๖. พบว่าผู้ปกครองนักเรียนต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มอญ พม่า จะให้ความร่วมมือกับทาง โรงเรียนอย่างมาก โดยจะเป็นการเสียสละทั้งกำลังทรัพย์และกำลังกาย เมื่อมีการเชิญประชุม ผู้ปกครอง เหล่านี้จะมาประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน จะขาดก็เฉพาะที่เจ็บป่วยเท่านั้น ซึ่งเหตุที่ผู้ปกครองต่างชาติให้ ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างมากมาย ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิเคราะห์ว่า อาจเป็นเพราะผู้ปกครอง เหล่านี้ต้องการให้บุตรของตนได้รับการรับรองจากครูและผู้บริหารโรงเรียน ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา เพื่อนำหลักฐานเหล่านี้ไปขอบัตรเพื่อการอยู่อาศัยในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรืออาจเป็นไปได้ ว่าผู้ปกครองต่างชาติเหล่านี้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของตน ประกอบกับ ตนเองเป็นผู้มาขออาศัย จึงไม่อยากทำให้ครู ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับพวกตน

๗. สภาพการอยู่อาศัยและกิจกรรมในชุมชน เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างทัศนคติที่ดี ระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติ เนื่องจากคนไทยจะเป็นเจ้าของที่ดินและเป็นนายจ้าง ในขณะที่คนต่างชาติ จะเป็นลูกจ้างทำงานในไร่ ในสวน ตั้งบ้านเรือนอยู่บนที่ดินของนายจ้าง ด้วยเหตุนี้เด็กไทยกับเด็กต่างชาติ ซึ่งนอกจากจะพบกันที่โรงเรียนแล้ว นอกโรงเรียนก็ยังมีโอกาสได้เล่นกันอีก แม้ว่าเด็กไทยจะดูมีสถานะ

ที่เหนือกว่าเด็กต่างชาติ แต่ด้วยความเป็นเพื่อนนักเรียนชั้นเดียวกันหรือโรงเรียนเดียวกัน มีกิจกรรมทำร่วมกันทั้งในและนอกโรงเรียน ก็เอื้อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกันได้

กรอบการศึกษาที่ ๒ ผลการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

คณะวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ มาพิจารณาร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของ James A. Banks (๒๐๐๒) และได้ออกแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนทดลองในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑. กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นและกระตุ้นให้ครูผู้สอนสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว ไปกับเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง ในลักษณะของการยกตัวอย่างประกอบ การใช้สื่อของจริง สื่อรูปภาพ การสาธิตให้ดู และการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงในส่วนของรูปแบบการสอน ได้ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทย และเด็กต่างด้าว ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งให้มีการคละกลุ่มนักเรียนที่มีเพศ และความสามารถต่างกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ทัศนคติ ได้เรียนรู้อุปนิสัยใจคอ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม

๒. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กระตุ้นส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ กีฬาสี กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กไทยและเด็กต่างด้าวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายอันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเพื่อนต่างเชื้อชาติ และส่งผลให้เด็กกลุ่มต่างๆ เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับและเคารพในความหลากหลายทาง เชื้อชาติ วัฒนธรรม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้โรงเรียนชักนำให้ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น

๓. บรรยากาศภายในโรงเรียน

ส่งเสริมความตระหนักรู้ให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้สร้างบรรยากาศของพหุวัฒนธรรมนิยมให้เกิดขึ้น โดยเน้นที่บรรยากาศของความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเป็นประชาธิปไตย และการยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม

ผลจากการนำรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปใช้ในโรงเรียนทดลองเป็นเวลา ๑ ภาคการศึกษา พบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ – ๓ ในโรงเรียนทดลองมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ – ๓ ในโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่านักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของครู พบว่าภายหลังการทดลองครูโรงเรียนทดลองมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่าครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุมมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

กรอบการศึกษาที่ ๓ ศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

จากผลการนำเสนอผลการวิจัยและการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา สรุปได้ว่าทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม และส่วนใหญ่เห็นว่าแนวคิดของการจัดการศึกษาแนวทางนี้สอดคล้องกับการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการจัดการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า และโรงเรียนจำนวนมากมีเด็กจากประเทศพม่าเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย ควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับทิศทางในอนาคต และส่วนใหญ่คิดว่าควรต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู โดยยึดหลักของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย และความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผลการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต ๓ พบว่าผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครู เห็นด้วยกับการให้สิทธิเด็กต่างชาติได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามหลักมนุษยธรรม และให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและให้เด็กต่างชาติได้รับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกับเด็กไทย เช่น บริการเสื้อผ้า หนังสือเรียน อาหารกลางวัน ทุนการศึกษา เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาลงลึกถึงการจัดเนื้อหาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าครูเกือบทั้งหมดยึดหลักสูตรกลางของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียนค่อนข้างน้อย

ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูควรจะหยิบยกเรื่องเหล่านี้มาสร้างความตระหนักรู้ และสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ให้กับนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ เพื่อสร้างเยาวชนเหล่านี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะและสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ควรออกนโยบาย และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พร้อมกับจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียน และครู ตลอดจนการตั้งโรงเรียนต้นแบบจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่ต่อไป

๒. ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น คณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ การจัดค่ายธรรมะ การจัดทัศนศึกษา และกิจกรรมในโอกาสสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก กีฬาสี เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต ๓ นิยมจัดกันอย่างแพร่หลาย และพบว่าหลายโรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมเหล่านี้ ให้ส่งผลต่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ากิจกรรมดังกล่าว ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนไทยกับนักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติในการมองโลก มองชีวิต อันนำไปสู่คุณลักษณะสำคัญ คือการยอมรับนับถือในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรทำการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่โดดเด่น และเป็นรูปธรรม ในการมุ่งส่งเสริมให้เด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม และเด็กไทย เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม แล้วนำมาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นๆ ในเขตได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป

๓. ผลการศึกษาพบว่าผู้ปกครองนักเรียนเด็กต่างชาติ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับโรงเรียนเป็นอย่างมาก เวลาที่โรงเรียนขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการเชิญประชุมประจำภาคเรียน หรือการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการทำกิจกรรมพิเศษต่างๆ ผู้ปกครองของเด็กต่างชาติ เหล่านี้จะให้ความร่วมมือมากกว่าผู้ปกครองของเด็กไทย ดังนั้น โรงเรียนควรใช้จุดเด่นนี้มาทำให้การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย เช่น การเชิญผู้ปกครองนักเรียนเด็กต่างชาติมาเป็นวิทยากรในบางหัวข้อที่ครูไม่มีความรู้ที่จะสอนได้ เช่น การเล่านิทานพื้นบ้าน แนวคิดและวิธีการทำไร่มุนเวียนของคนกะเหรี่ยง

ขนบประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิต ของกลุ่มเชื้อชาติ พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และไทย เป็นต้น รวมถึง การเชิญผู้ปกครองต่างชาติ และผู้ปกครองไทยมาร่วมมือปรึกษาหารือในการจัดกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ซึ่งภาพความร่วมมือและการให้เกียรติ ให้การยอมรับกันระหว่างผู้ปกครอง ต่างชาติและผู้ปกครองไทยนี้ จะเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนกลุ่มต่างๆ ได้ดำเนินรอยตาม

๔. ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติไทย มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ต่ำกว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติอื่นๆ ขณะเดียวกันก็พบว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ด้านเชื้อชาติ ชุดแต่งกาย บ้านเรือน ที่อยู่อาศัยและภาษาพูด สูงกว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติอื่นๆ ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเด็กไทยและเด็ก ต่างชาติ ยังมีเจตคติทางวัฒนธรรมไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เด็กไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรมน้อย ขณะที่เด็กต่างชาติมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของตนน้อยกว่า แต่ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากกว่า ดังนั้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ควรจะนำข้อค้นพบนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพื่อปรับเจตคติทางวัฒนธรรมของ นักเรียนทั้งสองกลุ่มให้ใกล้เคียงกัน

๕. ผลการศึกษาพบว่าครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็น ความสำคัญ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่คะแนนความรอบรู้ฯ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลง มือปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง หรืออาจกล่าวได้ว่าครูเห็นความสำคัญหรือมีเจตคติที่ดีต่อการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางพหุวัฒนธรรม แต่การที่ครูยังมีความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดและ วิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไม่มากนัก จึงส่งผลให้มีการลงมือปฏิบัติการสอนในแนวทางการศึกษา พหุวัฒนธรรมน้อยตามไปด้วย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนในสังกัด มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เช่น จัดการอบรม สัมมนา การนิเทศติดตามการดำเนินงาน การสร้างโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

๖. ผลจากการทดลองนำแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปใช้ในโรงเรียนทดลองเป็น เวลา ๑ ภาคเรียน พบว่านักเรียนระดับอนุบาล และนักเรียนระดับชั้น ป.๑-๓ ในโรงเรียนทดลองมีคะแนน ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนจากโรงเรียนควบคุมที่ใช้การสอนแบบปกติ ขณะเดียวกัน ก็พบว่าครูใน โรงเรียนทดลองมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความ

เข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูจากโรงเรียนควบคุม ที่ใช้การสอนแบบปกติ แสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลาการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ประมาณ ๑ ภาคเรียน สามารถพัฒนา นักเรียนให้มีความตระหนักรู้ หรือความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น และสามารถทำให้ ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ และลงมือปฏิบัติ ในแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพิ่มสูงขึ้น แต่ ในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่สามารถเปลี่ยนเจตคติของนักเรียนและครูได้ ดังที่พบว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนชั้น ป. ๔-๖ ของกลุ่มทดลอง ได้คะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมไม่แตกต่างจาก นักเรียนกลุ่มควบคุม และพบว่าภายหลังการทดลอง ครูจากโรงเรียนทดลอง ได้คะแนนความรอบรู้ในการ จัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ ไม่แตกต่างจากครูโรงเรียนควบคุม ดังนั้นหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจทำการศึกษาทดลองต่อเนื่องจากการวิจัยนี้ โดยใช้เวลา ๑-๓ ปีการศึกษา เพื่อทดสอบว่า รูปแบบการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะสามารถพัฒนาเจตคติของครูและ นักเรียน ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นได้หรือไม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ทั้งกับ ครูและนักเรียนควรเพิ่มการสำรวจความตระหนักรู้ หรือความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม เพื่อจะได้ทราบว่าทั้งครูและนักเรียน มีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของนักเรียนต่าง วัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด

๒. ก่อนการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม นอกจากผู้วิจัยจะให้ความรู้ แก่ครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมแล้ว ควรบรรจุเนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของนักเรียนต่างชาติพันธุ์ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนเหล่านี้ ไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อให้แน่ใจว่าครูมีความรู้ เหล่านี้เพียงพอที่จะนำความรู้เหล่านี้ไปบูรณาการในเนื้อหาวิชาที่สอนได้

๓. ก่อนการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ควรจัดให้มีการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ให้พร้อม ก่อนจึงเริ่มดำเนินการทดลอง เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาเหล่านี้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะทำให้เกิดความ ร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชน โดยเฉพาะคนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชน ทำให้นักเรียนได้เห็น แบบอย่างจริงของการยอมรับและให้เกียรติในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔. ในการทดลองประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของรูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม ควรเพิ่มระยะเวลาการทดลองให้ยาวนานกว่า ๑ ภาคเรียน เช่น เพิ่มเป็น ๑-๓ ปี เพื่อให้ คณะวิจัย และครูในโรงเรียนทดลอง ได้มีโอกาสปรับรูปแบบกระบวนการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พร้อมกันไปขณะทำวิจัย และการเพิ่มระยะเวลาการทดลองให้ยาวขึ้น อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตคติต่อคนต่างวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

๕. การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในคราวต่อไปควรมีการทดลองกับ โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจาก โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีบริบทและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

โดย บัญญัติ ยงย่วน

ปนัดดา ชนเศรษฐกร

วสุนันท์ ชุ่มเชื้อ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ๒) ทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๓) ศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในเขตพื้นที่บริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ (อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม แบบวัดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม แบบวัดความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม แบบวัดการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม แบบวัดการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และแบบวัดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย เป็นดังนี้

๑. สถานการณ์ของการจัดการศึกษา พบว่าผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้กับเด็กต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าเรียน โดยให้เหตุผลว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ตามหลักมนุษยธรรม รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตนี้ ยังคงใช้แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาจากส่วนกลาง โดยใช้เนื้อหาความรู้ที่กำหนดจากส่วนกลาง มาใช้สอนนักเรียน ครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนต่างเชื้อชาติ เข้ามาบูรณาการกับเนื้อหาของไทย พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การเข้าค่ายคุณธรรม การทำกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียน และผู้ปกครองไทย และต่างเชื้อชาติ ได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เป็นเวทีของการแสดงออกทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรักสามัคคีกันมากขึ้น

พบว่าผู้ปกครองนักเรียนต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มอญ พม่า จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างมาก เมื่อเทียบกับผู้ปกครองคนไทย

๒) การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ - ๓ ในโรงเรียนทดลองมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ - ๓ ในโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่านักเรียนชั้น ป. ๔ - ๖ ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของครู พบว่าภายหลังการทดลองครูโรงเรียนทดลองมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่าครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุมมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน

๓) ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในโรงเรียน สรุปได้ว่าทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในบริบทที่นักเรียนที่มีแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีความสอดคล้องกับการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนจำนวน ๑๐ ประเทศ จะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการจัดการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า และ โรงเรียนจำนวนมากมีเด็กจากประเทศพม่าเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย ควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับทิศทางในอนาคต และส่วนใหญ่คิดว่าควรต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู โดยยึดหลักของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย และความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ควรศึกษาทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยเพิ่มเวลาการทดลองให้ยาวนานขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่า แนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมนี้ จะสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความตระหนักรู้ และยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม พร้อมกันไปกับการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ได้จริง

คำสำคัญ: การศึกษาพหุวัฒนธรรม, ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม, การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม, การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม

A Development of Multicultural Education Model in Elementary Schools

By Banyat Yongyuan

Panadda Thanasetragon

Wasunan Chumcher

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the situations of educational management in the multicultural schools located in Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, 2) to conduct an experiment of the Multicultural Education model, and 3) to study the possibility of using the multicultural education model in the schools where the students are diverse in cultures.

The participants in this study were educational executives, educational supervisors, school directors, teachers, students, and students' parents in the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 (Saiyok, Thong Pha Phum and Sangkhla Buri). The research instruments were an indept-interview, group discussions, cultural awareness observation form, multicultural education literacy inventory, cultural diversity respect inventory, multicultural environment recognition inventory, and cultural pride inventory . The data were analyzed by using content analysis, percentages, means, standard deviation, t-test and F-test.

The results were as follows:

1. The results from the descriptive analysis showed that most of the educational executives in Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, educational supervisors, school directors, teachers, and parents agreed with the Ministry of Education concerning the policy of the opportunity of equal education for the students who are diverse in ethics and cultures. Most of them reasoned that according to humanity principle, we have to help others. However, the schools in this district have still used the educational model and curriculum drawn from the Ministry of Education. Most of the teachers in these schools believed that it was not necessary that their schools' existing curriculum had to integrate the contents of multicultures, diverse ethics, languages, traditions, and ways of life into their existing curriculum. In addition, the results showed that the extra curriculum activities such as the scout camp, morality camp, the activities on children's day and mother's day, and other school activities

allowed Thai students including their parents, and the students who are not Thai including their parents to have more interactions. These activities encouraged the students and the parents to show their own cultures leading to the increase in multicultural understanding and harmony in the schools. Specifically, the results showed that Mon parents and Burmese parents had more cooperation with the schools, comparing to Thai parents.

2. The results from the inferential statistic showed that after implementing the Multicultural Education model in the intervention schools, the students at the Kindergarten level and those at the first to third grade levels had significantly higher mean scores on cultural awareness, than those at the Kindergarten and first to third grade levels in the control schools. However, there were no significant differences in cultural diversity respect, multicultural environment recognition, and cultural pride between the intervention and control schools.

For the teachers, the results showed that after implementing the Multicultural Education model, the teachers in the intervention school had significantly higher mean scores on the knowledge and practices of multicultural education literacy than those in the control school. However, there were no significant differences in the appreciation of multicultural education literacy, cultural diversity respect and multicultural environment recognition between the teachers in the intervention and those in the control schools.

3. For the possibility of the implementation of the multicultural education model to the schools where the students are diverse in ethnics, the surveying results revealed that the all participants participated in this study agreed that the multicultural education model should be implemented in the multicultural schools. Most of them said that the implementation of multicultural education model in the schools where the students are diverse in ethnics and cultures corresponds with the purpose of establishing ASEAN Community. Moreover, most of them said that several schools located in Kanchanaburi province bordering Burma having Burmese students mixed with Thai students in the classroom should develop the curriculum and teaching approaches which are appropriate to their own students and support the future direction. Furthermore, they suggested that the teachers should have an understanding of this multicultural education model and meanwhile they should still preserve the unique and security of Thailand. Finally, the longitudinal research on multicultural education model

should be conducted in the schools in Primary Educational Service Area Office where the students are diverse in ethnics and cultures to ensure that this model can really help students develop their cultural awareness and cultural diversity respect as well as their academic achievement.

Keywords: multicultural education, multicultural education literacy, cultural diversity respect, multicultural environment recognition, and cultural pride

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ เนื่องจากได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ที่เห็นความสำคัญของการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความตระหนักรู้ และเจตคติการยอมรับความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม ในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในชุมชนพหุวัฒนธรรม เช่นชุมชนบริเวณชายแดนไทยติดต่อกับพม่า ของจังหวัดกาญจนบุรี

ขอขอบคุณนายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ที่ให้การสนับสนุน ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ความร่วมมือในการออกแบบสอบถามด้วยเป็นอย่างดีตลอดการวิจัยนี้ และกลุ่มบุคคลที่ต้องกล่าวถึง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ของโรงเรียนบ้านเกริงกระเวีย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่เข้าร่วมการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้วยความเต็มใจ ตลอด ๑ ภาคเรียน จนทำให้การวิจัยสำเร็จลงได้อย่างราบรื่น และสุดท้ายขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านอู่ล่อง อำเภอทองผาภูมิ กาญจนบุรี ที่ร่วมการวิจัยนี้ในฐานะโรงเรียนกลุ่มควบคุมร่วมทำแบบสอบถาม แบบประเมิน ทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลองด้วยความเต็มใจยิ่ง

คณะวิจัยหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาในพื้นที่ที่นักเรียนมีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ได้เข้าใจถึงสถานการณ์ของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ได้เห็นรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และนำข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ไปกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตนเองต่อไป

คณะวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ฉ
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	ฌ
กิตติกรรมประกาศ	ด
สารบัญ	ต
รายการตาราง	ธ
รายการแผนภาพ	ป
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์การวิจัย	๕
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตการวิจัย	๖
นิยามศัพท์เฉพาะ	๕
กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๑
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๓
ความหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๓
ความสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๔
รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๖
แนวทางการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม	๑๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๒
กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๓๒
กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๓๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๔๕
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๖
กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียน มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๔๗
๑. การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาในโรงเรียน ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม	๔๗
๒. ข้อมูลโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓	๕๑
๓. ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓	๕๓
๔. ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓	๗๔
๕. สรุปสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓	๘๒
กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๘๖
๑. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม	๘๘
๒. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล	๙๐
๓. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓	๙๑
๔. ผลการศึกษาการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศ พหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป.๔ -๖	๙๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๕. ผลการศึกษาความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมของครู	๕๓
๖. สรุปผลการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๑๒
กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๑๒
๑. การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ต่อผลการวิจัย และความเป็นไปได้ในการนำแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปเผยแพร่ในโรงเรียน	๑๑๒
๒. คู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๑๑๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๘
บรรณานุกรม	๑๓๘
ภาคผนวก	๑๔๓

รายการตาราง

หน้า

ตาราง ๑ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน	๕๕
ตาราง ๒ ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป.๕-๖ จำแนกตามองค์ประกอบ ๕ ด้าน	๕๗
ตาราง ๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้ง ๕ องค์ประกอบและโดยรวม ของนักเรียนที่บิดา เชื้อชาติไทย และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ	๕๘
ตารางที่ ๔ ระดับบรรยากาศพหุวัฒนธรรมใน โรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้น ป. ๕-๖ จำแนกตามองค์ประกอบ ๕ ด้าน	๕๙
ตาราง ๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๕ องค์ประกอบและโดยรวม ของนักเรียนที่บิดา เชื้อชาติไทย และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ	๖๐
ตาราง ๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมเป็นรายด้าน และความภาคภูมิใจโดยรวม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่บิดาเชื้อชาติไทย และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ	๖๑
ตาราง ๗ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลสถานภาพของครู	๖๔
ตาราง ๘ ค่าเฉลี่ยและระดับของความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม จำแนกเป็นรายด้าน และมีติของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๖๖
ตาราง ๙ ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูระดับชั้นประถมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบ ๕ ด้าน	๖๘
ตาราง ๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้ง ๕ องค์ประกอบ และโดยรวม ของครู ระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความรู้ และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๖๙
ตาราง ๑๑ ระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ของครูระดับชั้นประถมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบ ๖ ด้าน	๗๐

รายการตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง ๑๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนบรรยากาศพหุวัฒนธรรมทั้ง ๖ องค์ประกอบ และโดยรวมของครูระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความรู้ และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม	๓๑
ตาราง ๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมเป็นรายด้านและโดยรวม ของนักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม	๕๑
ตาราง ๑๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม เป็นรายด้าน และโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓ โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม	๕๒
ตาราง ๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม เป็นรายด้าน และโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม	๕๔
ตาราง ๑๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม เป็นรายด้านและโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม	๕๕
ตาราง ๑๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน ทัศนคติในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม	๕๖
ตาราง ๑๘ ค่าเฉลี่ย และระดับความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติของครูในโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม	๕๘
ตาราง ๑๙ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม	๕๙

รายการตาราง (ต่อ)

	หน้า
<p>ตาราง ๒๐ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรอบรู้ในการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง</p>	๑๐๐
<p>ตาราง ๒๑ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรอบรู้ในการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ภายหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และ ครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๑
<p>ตาราง ๒๒ ค่าเฉลี่ยและระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้านของครู โรงเรียนทดลอง และ ครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๒
<p>ตาราง ๒๓ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และ โดยรวม ก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๓
<p>ตาราง ๒๔ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและ โดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง</p>	๑๐๔
<p>ตาราง ๒๕ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม รายด้านและ โดยรวม ภายหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๕
<p>ตาราง ๒๖ ค่าเฉลี่ยและระดับการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน เป็นรายด้าน และการรับรู้โดยรวม ของครูโรงเรียนทดลอง และ ครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๖
<p>ตาราง ๒๗ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และ โดยรวม ก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และ โรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๗
<p>ตาราง ๒๘ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและ โดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง</p>	๑๐๘
<p>ตาราง ๒๙ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และ โดยรวม ภายหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม</p>	๑๐๙

รายการแผนภาพ

หน้า

แผนภาพ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๒
แผนภาพ ๒ แบบแผนการวิจัย แบบ Nonequivalent Control Group Design	๓๕
แผนภาพ ๓ แบบแผนการวิจัย แบบ Intact – Group Comparison	๔๐
แผนภาพ ๔ รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา	๔๓ / ๘๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยปัจจุบันประกอบด้วยพลเมืองที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดในภาคเหนือตอนบน พลเมืองจะประกอบด้วย ชาวไทยล้านนาและชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางจังหวัด เช่น จังหวัดศรีสะเกษ บุรีรัมย์ บางตำบลจะมีชนเผ่าที่มีเชื้อสายเขมร และ ส่วย อาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยภาคอีสาน ภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ สตูล จะมีคนไทย เชื้อสายมลายูอาศัยร่วมกับคนไทยถิ่นใต้ และคนไทยเชื้อสายจีน ภาคตะวันตกติดชายแดนพม่า เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี จะมีคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาว อาศัยร่วมกับคนไทย แม้แต่ในจังหวัดภาคกลาง เช่น จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ก็มีแรงงานย้ายถิ่นจากประเทศพม่า เขมร ลาว อาศัยอยู่จำนวนมาก ซึ่งความหลากหลายชาติพันธุ์ในบางพื้นที่เป็นกลุ่มที่อยู่ดั้งเดิมก่อนแล้ว และบางกลุ่มเป็นผลจากการย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้สัดส่วนนักเรียนไทยกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนของจังหวัดดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือจำนวนนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เรียนร่วมกับนักเรียนไทยมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตนี้ ทำให้สถานศึกษาและครู มีภาระงาน และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติน้อย

การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างกลุ่มชาติพันธุ์ และต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกันตามจังหวัดดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนส่วนใหญ่มักจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักสูตรกลางที่ส่งมาจากกระทรวงศึกษาธิการ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เด็กต่างวัฒนธรรม ไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงในชุมชนได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน ไม่เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ รวมทั้งส่งผลต่อการออกกลางคันในที่สุด นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนยังไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มาจากต่างชาติพันธุ์และวัฒนธรรม มีเจตคติที่ดีต่อกัน นักเรียนต่างชาติพันธุ์และวัฒนธรรม

มักจะทำกิจกรรมเฉพาะในกลุ่มของตน ไม่ยอมรับเพื่อนจากต่างวัฒนธรรม และนำไปสู่การเกิดอคติต่อกันในที่สุด

ในประเทศที่มีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งรุนแรงทางเชื้อชาติอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีผู้นำชุมชน ผู้นำทางการศึกษา รวมถึงผู้ปกครอง กล่าวถึงปัญหาของสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไว้หลายประเด็น โดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา การแบ่งแยก ความไม่เสมอภาค การเกิดอคติและการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้งานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการ และวิธีการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกันไปตามเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนทั้งทางพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ทักษะชีวิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน Jenks, Lee, and Kanplo (๒๐๐๑) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษา และครูผู้สอนจะต้องคิดหารูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยความกระตือรือร้น ภายใต้บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย คือมีความเสมอภาค เสรีภาพและความยุติธรรม นักเรียน สามารถพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก เกิดความเข้าใจ เข้าใจ เคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม (Grant and Ladson – Billings, ๑๙๙๖) โรงเรียนจึงควรได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการยอมรับการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรม (Banks, ๒๐๐๑)

การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกัน เรียกว่า **การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education)** ซึ่งหมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของเพื่อนคนอื่นๆ เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อกัน

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จ หรือได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน และ ๒) การส่งเสริมให้นักเรียนมีความอดทนอดกลั้น และเกิดการยอมรับ เคารพ ในความแตกต่าง หลากหลายวัฒนธรรม หรืออาจสรุปได้ว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญคือการฝึกนักเรียนให้เป็นพลเมือง ที่พร้อมจะอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม รวมถึงการลดอคติและการเลือกปฏิบัติต่อกัน (Fullinwinder, ๑๙๙๓) สอดคล้องกับที่ Wan (๒๐๐๖) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น ทั้งในเรื่องความเชื่อ

ค่านิยม พฤติกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คือจุดเริ่มต้นสำคัญที่ก่อให้เกิดสันติภาพ และความสามัคคีปรองดองกันในหมู่มนุษย์ และนักการศึกษาคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้พร้อมที่จะอยู่ในชุมชนโลกที่มีความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม เช่นนี้

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะวิจัยจึงต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรมขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาของไทย โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า การจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องตอบสนองความต้องการ และวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างเท่าเทียม ดังนั้นรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ จึงใช้ผลจากการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เป็นฐานในการออกแบบ ร่วมกับแนวทางในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในสถานศึกษา ๕ มิติ ของ Banks (๒๐๐๑) คือ (๑) การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในวิชาต่างๆ (๒) การสร้างความรู้ใหม่ (๓) การลดอคติ (๔) การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และ (๕) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนานักเรียนทุกคนอย่างเต็มศักยภาพ

โดยการวิจัยนี้ได้เลือกพื้นที่เป้าหมายของการเก็บข้อมูล และการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม คือ จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยประชากรที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม อันได้แก่ คนเชื้อชาติไทย มอญ พม่า กระเหรี่ยง และลาว โดยมีการคาดประมาณว่าประชากรเชื้อชาติ มอญ พม่า กระเหรี่ยง และลาว อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค ถึงร้อยละ ๔๐ ของประชากรในเขตนี้ ดังนั้นจำนวนนักเรียนเชื้อชาติ มอญ พม่า กระเหรี่ยง และลาว ที่เรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกับสัดส่วนประชากรเช่นเดียวกัน

โครงการวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๓ กรอบการทำงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์ของการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ คำถามวิจัยที่เกิดขึ้นในกรอบนี้คือ

๑. โรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ระดับชั้นอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ มีจำนวนเท่าไร นักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีสัดส่วนเท่าไร ประกอบด้วยชาติพันธุ์อะไรบ้าง

๒. มีข้อความ หรือคำพูดที่กล่าวถึงปรัชญา หลักการ นโยบาย แนวคิด มาตรการ วิธีการ หรืออื่นๆ เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม จากรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติ คณะรัฐมนตรี นโยบายการศึกษา แผนยุทธศาสตร์ หลักสูตร แผนงาน โครงการ กิจกรรม ฯลฯ หรือไม่ อย่างไร มีหน่วยงานกำหนดนโยบายใดที่นำแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมสู่การปฏิบัติ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร อะไรคือปัจจัยของความสำเร็จ และอะไรคือข้อจำกัด

๓. ผู้บริหาร นักวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้ปกครองในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีนโยบายและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมหรือไม่ จัดอย่างไร อะไรคือปัจจัยทำให้โรงเรียนจัดหรือไม่จัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความเสมอภาค ความยุติธรรม และเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับใด ครูมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยใช้ผลการศึกษาของกรอบที่ ๑ เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ร่วมกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของ James Banks (๒๐๐๑) รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร โรงเรียน และครู ในโรงเรียนทดลอง ตัดสินใจ วางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะนักวิจัย คำถามวิจัยที่เกิดขึ้นในกรอบนี้คือ

๑. การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ภายใต้บริบทของความหลากหลายวัฒนธรรม ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะมีรูปแบบเป็นอย่างไร กิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรเป็นอย่างไร การบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้าไปในการเรียนการสอนปกติเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม และยอมรับความหลากหลายจะเกิดขึ้นได้หรือไม่

๒. ภายหลังจากทดลองจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม นักเรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองหรือไม่

๓. ภายหลังจากทดลองจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ครูมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมใน ๓ ด้าน คือ ๑) ความรู้ความเข้าใจ ๒)การเห็นความสำคัญ

และ ๓) การลงมือปฏิบัติ และครูมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองหรือไม่

๔. ภายหลังจากทดลองจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเป็นประชาธิปไตย เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองหรือไม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองหรือไม่

๕. ปัจจัยใดที่สนับสนุนให้การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมประสบความสำเร็จ ปัจจัยใดคือปัญหาอุปสรรค หรือข้อจำกัดของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม คำถามวิจัยที่เกิดขึ้นในกรอบนี้คือ

๑. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี มีความคิดเห็นต่อผลการวิจัย และต่อการนำแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปดำเนินการในโรงเรียนอย่างไร

๒. รูปแบบการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมควรเป็นเช่นไร

คณะวิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษานี้จะได้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ภายใต้อุปบริบทความหลากหลายวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเผยแพร่ให้กับโรงเรียนที่มีองค์ประกอบของนักเรียนที่คล้ายคลึงกับการศึกษาครั้งนี้ได้นำไปประยุกต์ใช้พัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์เฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๒. เพื่อทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

๓. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม หรือที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกัน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมครูและผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา ได้เข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ได้เห็นรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การบรรจุการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไว้ในนโยบายทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น รวมทั้งขยายผลการปฏิบัติไปยังโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ขอเสนอขอบเขตการวิจัยตามวัตถุประสงค์ หรือตามกรอบการทำงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๑ เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการจัดการศึกษา ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหาและวิธีการรวบรวมข้อมูล

๑.๑ การศึกษาจำนวน โรงเรียน จำนวนนักเรียน และองค์ประกอบทางเชื้อชาติของนักเรียน ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๑.๒ การศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม หรือการจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในหน่วยงานระดับนโยบาย ส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารราชการเป็นสำคัญ ขณะที่หน่วยงานกำกับนโยบายระดับพื้นที่ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ใช้การรวบรวมข้อมูล ทั้งการศึกษาเอกสารราชการ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

๑.๓ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการตอบแบบสอบถาม

๒. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา

การรวบรวมข้อมูลการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมใน โรงเรียน (ข้อ ๑.๓) ในส่วนของการตอบแบบสอบถาม จะดำเนินการเก็บข้อมูลจากครู นักเรียน และตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

๒.๑ ประชากรครู กลุ่มตัวอย่างครู และตัวแปรที่ศึกษา

ประชากรครู ประกอบด้วย ครูสายผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ (อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี) ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๑๖๔ คน

กลุ่มตัวอย่างครู ได้แก่ ครูสายผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕๔ คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่

๒.๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ

๒.๒) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ

๒.๓) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ

๒.๔) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

๒.๕) การรับรู้บรรยากาศการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๒.๒ ประชากรนักเรียน กลุ่มตัวอย่างนักเรียน และตัวแปรที่ศึกษา

ประชากรนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕,๒๔๑ คน

กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕๗๓ คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เชื้อชาติของบิดา

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่

๒.๑) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

๒.๒) การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

๒.๓) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๒ เพื่อทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ครู และนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๑-๒ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ที่กำลังสอน และเรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๑-๒ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ที่กำลังสอน และเรียนอยู่ในโรงเรียน ๒ แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ โดยโรงเรียนแห่งที่ ๑ กำหนดให้เป็นโรงเรียนทดลองจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วยครู จำนวน ๕ คน และนักเรียน จำนวน ๓๔๘ คน และโรงเรียนแห่งที่ ๒ กำหนดให้เป็นโรงเรียนควบคุม จัดการศึกษาแบบปกติ ประกอบด้วยครู จำนวน ๕ คน นักเรียนจำนวน ๓๕๓ คน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้ง ๒ แห่งนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษา แบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

๑.๑) การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

๑.๒) การจัดการศึกษาแบบปกติ

๒) ตัวแปรตาม (กลุ่มตัวอย่างนักเรียน) ได้แก่

๒.๑) ความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม

๒.๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

๒.๓) การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

๒.๔) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม

หมายเหตุ ตัวแปรตาม ข้อ ๒.๑) ใช้กับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ๑-๒ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ขณะที่ตัวแปรตาม ข้อ ๒.๒) ข้อ ๒.๓) และข้อ ๒.๔) ใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

๓) ตัวแปรตาม (กลุ่มตัวอย่างครู) ได้แก่

- ๓.๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ
- ๓.๒) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ
- ๓.๓) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ
- ๓.๔) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
- ๓.๕) การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๓ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตด้านวิธีการ และกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการใน ๒ แนวทาง ดังนี้

๑. จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น ต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ตัวแทนของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี ทั้ง ๔ เขต ผู้บริหารและครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๒. การจัดทำคู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรม หมายถึง ความเชื่อและการกระทำที่บุคคลในสังคมยอมรับว่ามีคุณค่า มีความหมาย มีความสำคัญ และยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้แก่ ศาสนา ภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต (การแต่งกาย อาหารการกิน การอยู่อาศัย)

การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมต่างกัน ทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต โดยกิจกรรมทางการศึกษาทั้งในหลักสูตร และนอก

หลักสูตร จะเป็นบรรยากาศของความเสมอภาค และยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ และยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ ลดความขัดแย้งระหว่างกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่น และเรียนรู้การเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ การยอมรับ และเชื่อถือในคุณค่าวัฒนธรรมของกลุ่มตน และกลุ่มอื่น เข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายโดยปราศจากอคติ

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านชาติพันธุ์ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของบุคคลที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการอยู่อาศัย การเรียน การทำงาน การใช้บริการกับบุคคลต่างเชื้อชาติโดยปราศจากอคติ และการแบ่งแยก

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านภาษา หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของภาษาพูด ภาษาเขียนที่มีความแตกต่างจากตน พร้อมทั้งจะเรียนรู้ และทำความเข้าใจในภาษานั้นๆ โดยปราศจากอคติ

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านศาสนา หมายถึงความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของศาสนาที่มีความแตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อ และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของบุคคล โดยปราศจากอคติ

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านขนบประเพณี หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของขนบประเพณีที่มีความแตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อ และประเพณีปฏิบัติของบุคคล ได้แก่ เทศกาลงานบุญ งานรื่นเริง การเล่น การแสดงและศิลปะ โดยปราศจากอคติ

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะของความเข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคล ได้แก่ การแต่งกาย การกิน การอยู่อาศัย โดยปราศจากอคติ

การตระหนักรู้ในวัฒนธรรม หมายถึงการรับรู้ และเข้าใจถึงที่มาและเนื้อหาทางวัฒนธรรม ทั้งของกลุ่มตนและของกลุ่มอื่นอย่างถูกต้อง

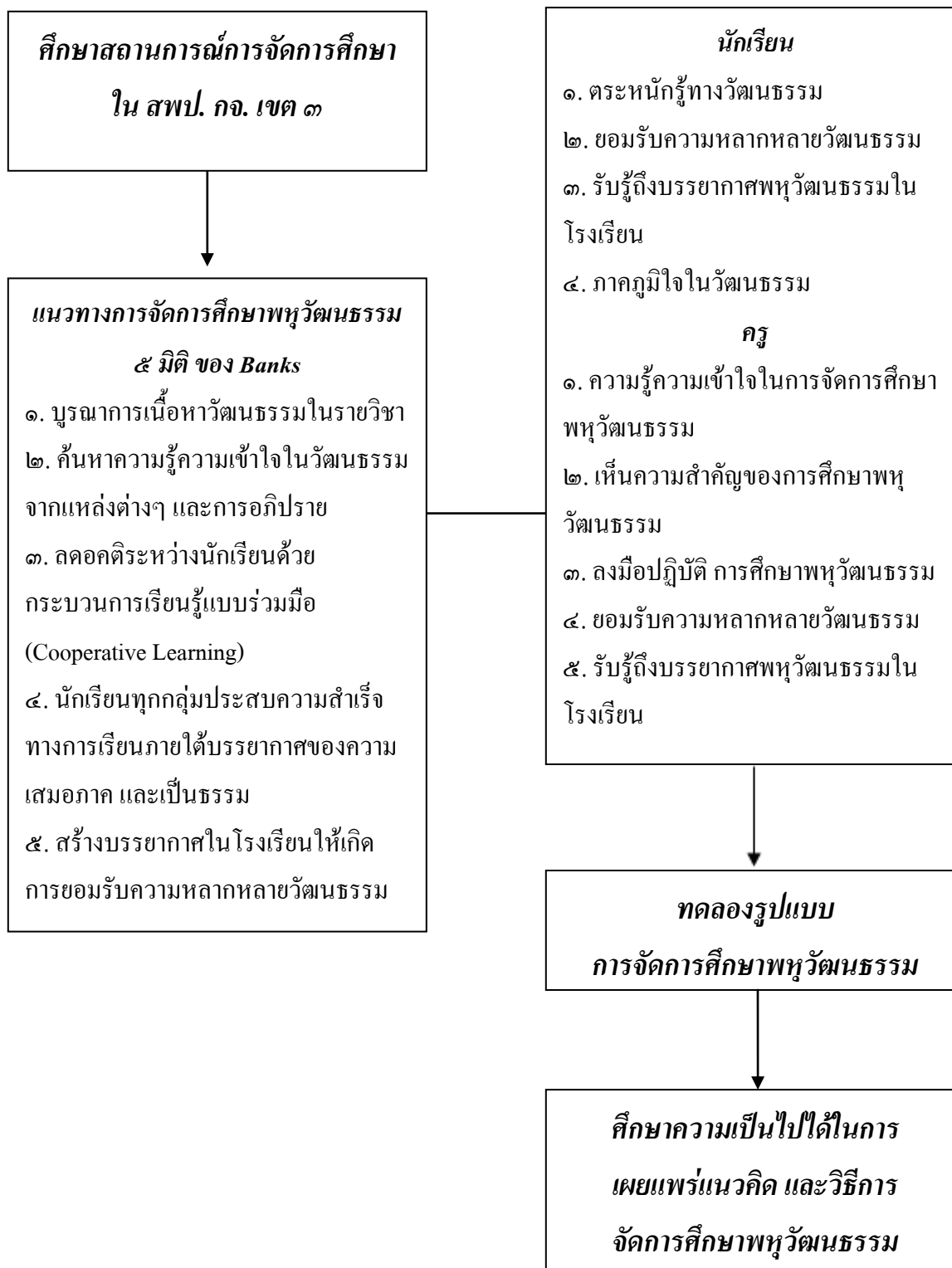
ความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม หมายถึง การที่ครูในพื้นที่พหุวัฒนธรรม เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และมีการลงมือปฏิบัติในแนวทางของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๕ มิติ ของ Banks (๒๐๐๑) ได้แก่ (๑) การบูรณาการในเนื้อหาวิชา (๒) การสร้างความรู้ใหม่ (๓) การลดอคติ (๔) การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และ (๕) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน

บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน หมายถึง การรับรู้ของครู และนักเรียนที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบายการศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง บรรยากาศการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน หมายถึง ความรู้สึก หรือการรับรู้ ของบุคคลที่มีต่อเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของตน ว่ามีคุณค่า มีความสำคัญ สมควรที่จะมีการอนุรักษ์สืบทอดต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัย แบบ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเริ่มจากการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม จากนั้นจึงออกแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสถานการณ์ดังกล่าว มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๕ มิติ ของ Banks (๒๐๐๑) แล้วนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อส่งเสริมครูและนักเรียนให้มีความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ยอมรับในความหลากหลายวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และการปฏิบัติการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม จากนั้นจัดประชุมผู้แทนของหน่วยงานการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ ต่อไป ดังแสดงในแผนภาพ ๑

แผนภาพ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการศึกษาพหุวัฒนธรรม

มีผู้ที่ให้ความหมายของ การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ดังนี้

Grant and Ladson – Billings (๑๙๙๗) กล่าวว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ แนวความคิดทางปรัชญาและกระบวนการทางการศึกษา โดยการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีรากฐานมาจากปรัชญาในอุดมคติเกี่ยวกับเสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม ความยุติธรรม และการให้เกียรติในความเป็นมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ กระบวนการซึ่งเกิดขึ้นใน โรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งสอดแทรกอยู่ในทุกเนื้อหาวิชาและในส่วนอื่น ๆ ของหลักสูตร เพื่อที่จะเตรียมนักเรียนทุกคนให้สามารถเรียน ได้อย่างกระตือรือร้นภายใต้บรรยากาศขององค์กรที่มีความเสมอภาค การศึกษาพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก และการค้นพบตนเองภายใต้การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ

Banks (๒๐๐๑) กล่าวว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาประเภทหนึ่ง ที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ เพศ ชั้นทางสังคม กลุ่มภูมิภาค กลุ่มความต้องการพิเศษ โดยปัญหาของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวได้รับการตีแผ่และเปรียบเทียบ ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งหมดในโรงเรียนจะได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่ว่า อคติ การแบ่งแยกและความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของกลุ่มคนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

Tileston (๒๐๐๔) กล่าวว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือกระบวนการจัดการศึกษาที่ได้รับการออกแบบมา เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ และการยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

Bennett (๒๐๐๗) อธิบายว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรมคือกระบวนการของการสอน และการเรียนรู้ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ ค่านิยมแบบประชาธิปไตย และปรัชญาพหุวัฒนธรรมนิยม (Cultural Pluralism) ภายใต้งค์คมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เจริญสูงสุดตามศักยภาพของตน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

จากความหมายข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม คือกระบวนการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่ง ที่พัฒนามาจากปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยมแบบประชาธิปไตย และความเชื่อในคุณค่าของความหลากหลายวัฒนธรรม (Multiculturalism) โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้กับผู้เรียนจากต่างวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต เพศ ชั้นทางสังคม และความต้องการพิเศษอื่น ๆ ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เกิดความตระหนักรู้ และยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น รวมทั้งมีทักษะทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมอย่างสันติสุข ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ

ความสำคัญของการศึกษาพหุวัฒนธรรม

แนวคิดของการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เกิดจากสภาพห้องเรียนและโรงเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรมเรียนร่วมกันมีมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดความยากลำบากในการจัดการเรียนการสอนของครูว่าจะจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายเหล่านี้ให้พัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน และเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติ นักการศึกษาจึงได้พัฒนาแนวคิด และรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมขึ้น เพื่อเป็นการศึกษาทางเลือกหนึ่งให้กับครู ได้นำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนและโรงเรียนของตน

นักประชากรศาสตร์ได้ฉายภาพองค์ประกอบของพลเมืองอเมริกันว่าในปี ค.ศ.๒๐๕๐ สังคมอเมริกันจะประกอบด้วยพลเมืองหลากหลายชาติพันธุ์ คือ ร้อยละ ๕๑ เป็นคนผิวขาว ร้อยละ ๒๕ เป็นลาติน ร้อยละ ๑๔ เป็นคนผิวดำ ร้อยละ ๘ เป็นคนเอเชียและหมู่เกาะแปซิฟิก และอีกร้อยละ ๑ เป็นคนอินเดียพื้นเมือง (D'Angelo and Dixey, ๒๐๐๑) ซึ่งชาวอเมริกันหลายคนเชื่อว่าความแตกต่างทางชาติพันธุ์ คือ ปัญหาหลักของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสังคมจะประกอบด้วยคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรง (Whyy, ๒๐๐๐ cited in Wan, ๒๐๐๖) ซึ่งการใช้ความรุนแรงและการทำลายล้างกัน ส่วนใหญ่เกิดจากความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง และขาดความอดทนอดกลั้นของคนที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของคนกลุ่มอื่น ทั้งในเรื่องของความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลกใบนี้ (Wan, ๒๐๐๖)

บทบาทหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของนักการศึกษา นอกจากการให้ความรู้ทางวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแล้ว หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การเตรียมเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีทักษะในการใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนโลกที่ผู้คนมีความแตกต่างหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม เช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ให้พวกเขาสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครสมานสามัคคี สามารถบรรลุถึงเป้าหมายและความเป็นอยู่ที่ดี (Singh, ๒๐๐๖ and Wan, ๒๐๐๖)

นักการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมทั้งผู้ปกครอง ควรมีหน้าที่ และบทบาทในการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความคิด ความเชื่อและค่านิยมในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย ๒ ประการ คือ ๑) การสร้างความเข้าใจหรือความตระหนักรู้ในความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ๒) การสร้างการยอมรับ (Respect) ในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม (D'Angelo and Dixey, ๒๐๐๑ ; Kunzman, ๒๐๐๓)

Kunzman (๒๐๐๓) เชื่อว่า การสร้างความเข้าใจหรือความตระหนักรู้ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ การที่จะสร้างความสงบสุขและสันติภาพได้อย่างยั่งยืน คือ การส่งเสริมให้คนใน

สังคมเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) ในความมีอยู่และความเป็นไปของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่ง การส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันในกลุ่มนักเรียนนั้น ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้เป็นบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการยอมรับ สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการค้นหา ให้นักเรียนทุกกลุ่มมีโอกาสประสบความสำเร็จโดยเท่าเทียมกัน และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ฝึกให้นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เน้นความร่วมมือระหว่างกลุ่มนักเรียน โดยครูจะสอดแทรกบูรณาการแนวคิด เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันไปในการเรียนการสอน (Klein, ๑๙๙๒; Wilson, ๒๐๐๖)

รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

James Banks (๒๐๐๑, ๒๐๐๘) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งบุกเบิกวิจัย พัฒนาแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ว่ามี ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑. บูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมของนักเรียน เข้าไปในวิชาต่างๆ (Content Integration)

คือการที่ครูผู้สอนยังคงสอนวิชาต่าง ๆ เหมือนที่เคยสอนมา ขณะเดียวกันก็นำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ มาสอดแทรก บูรณาการในเนื้อหาเดิมที่กำลังสอนอยู่ โดยครูอาจนำเรื่องราวเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต งานศิลปะ หรือสถาปัตยกรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆที่อยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียน หรือในชุมชน มายกตัวอย่าง มาอภิปรายร่วมกัน ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะเหมาะสมกับการสอนวิชาทางด้านภาษาและสังคมศึกษาแล้ว ยังสามารถสอดแทรกในวิชาทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้อีกด้วย เช่น การสอดแทรกประวัติของคอนสตันตีโน ที่ริเริ่มประดิษฐ์ คิดค้น หรือพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในขณะที่สอนหัวข้อประวัตินักวิทยาศาสตร์สำคัญของโลก เป็นต้น

๒. การสร้างความรู้ใหม่ (The Knowledge Construction Process)

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในรูปแบบนี้ ครูจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนจดจำเนื้อหาความรู้ที่มีอยู่ เป็น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ และการตัดสินใจ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง เกิดอคติ ความลำเอียงของคนในชุมชนหนึ่งที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม หรือครูอาจให้นักเรียนค้นคว้า ทำรายงาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในชุมชน ในเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยเก็บข้อมูลผ่านการอ่านบันทึกประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์บุคคล เป็นต้น ซึ่งรูปแบบนี้ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าใจถึงทรรศนะการมองโลกของพวกเขา และเกิดความ เห็นอกเห็นใจ ในผู้คนที่มีความเชื่อชาติวัฒนธรรมต่างจากตน

๓. การลดอคติ (Prejudice Reduction)

การศึกษาพหุวัฒนธรรมในรูปแบบนี้ มีความเชื่อว่า เด็กส่วนใหญ่เข้าโรงเรียนมาพร้อมกับเจตคติต่อเชื้อชาติ วัฒนธรรมอื่น ๆ ในทางลบ ซึ่งสะท้อนถึงเจตคติของพ่อแม่ผู้ปกครองของพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นแนวคิดสำคัญคือ ทำอย่างไรที่สถานศึกษาและครูจะปลูกฝังเจตคติทางเชื้อชาติในทิศทางบวกและปลูกฝังเจตคติด้านนิยมนความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดในตัวนักเรียน

การจัดหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนมีเจตคติต่อเชื้อชาติ วัฒนธรรมอื่นๆ ในทางบวกและมีค่านิยมแบบประชาธิปไตย โดยครูควรจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้ ๑) ให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ๒) ให้นักเรียนได้รับรู้ เข้าใจถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและในสังคม ๓) ปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตรให้เอื้อต่อการส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และ ๔) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ติดต่อสัมพันธ์กัน

๔. การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม (Equity Pedagogy)

การศึกษาพหุวัฒนธรรมในแนวทางนี้มุ่งเน้นให้ครูปรับวิธีการสอนที่จะเอื้ออำนวย สนับสนุนให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมในชั้นเรียน มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียน โดยเท่าเทียมกัน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนจากกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน และในโรงเรียนอย่างทั่วถึง เช่น เปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ได้อภิปราย แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงาน

ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งการที่ครูจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามศักยภาพของแต่ละคน ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา ค่านิยม และแบบแผนการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นของตนเป็นอย่างดี

๕. การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน (An Empowering School Culture and Social Structure)

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในแนวทางนี้ เน้นการปรับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคนในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การสร้างบรรยากาศของความร่วมมือกัน การปรับรูปแบบการสื่อสารที่เอื้อต่อสมาชิกทุกคนในโรงเรียน ปรับหลักสูตรและการสอน รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ควรต้องดำเนินการในลักษณะองค์รวม คือ จัดกิจกรรมพร้อม ๆ กันทั้ง ๕ แนวทางดังกล่าว ทั้งในด้านการบูรณาการเนื้อหา การสร้างความรู้ใหม่ การลดอคติ การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม นั่นคือการปลูกฝังเยาวชนของชาติที่มีความต่างกัน ทั้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิต ให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเสมอภาคกัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม

ในทศวรรษ ๑๙๕๐ วงการการศึกษาเด็กปฐมวัยในสหรัฐอเมริกา มีการตื่นตัวเรื่องการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนกันมาก เพื่อตอบรับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้นอย่างชัดเจน (Mesrobian, ๑๙๕๒) นักวิจัย นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัยเริ่มให้ความสำคัญกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นของครู นั่นคือ นอกจากครูจะเตรียมความพร้อมให้

เด็ก ๆ มีความเข้าใจ และยอมรับในความเหมือน และความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่นแล้ว ครูยังจำเป็นต้องสรรสร้างประสบการณ์ที่ดี ให้กับเด็ก เพื่อให้พวกเขาเกิดความรู้สึกดีกับตนเอง และภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๕๕๕; Mesrobian, ๑๕๕๒; Purnell et al., ๒๐๐๗) ที่สำคัญงานวิจัยหลายชิ้นยังยืนยันว่า การผสมผสานเรื่องพหุวัฒนธรรมในการเรียนการสอนในห้องเรียนปฐมวัย ช่วยให้เด็กที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเพื่อนส่วนใหญ่มีทัศนคติดีขึ้นต่อตนเอง เพื่อนครู และโรงเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๕๕๕; Purnell et al., ๒๐๐๗) นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กมีความอดทนอดกลั้นมากขึ้นต่อการอยู่ร่วมกับผู้ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตนเอง (Wan, ๒๐๐๖) และมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคม (Smolen, Collins, and Still, ๒๐๐๘; Wan, ๒๐๐๖) ด้วยเหตุนี้ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัยจึงศึกษาเรื่องการศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะหาวิธีการจัดเตรียมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข

การใช้หนังสือภาพ เป็นวิธีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในสหรัฐอเมริกา ว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้เด็ก ได้รู้จัก และเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย เพราะภาพที่แสดงอยู่ในหนังสือภาพสามารถดึงดูดความสนใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้เด็ก มีความสนใจใคร่รู้ในวัฒนธรรมอื่นๆ (Morgan, ๒๐๐๕) นอกจากนี้หนังสือภาพที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมนั้น ยังสามารถแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของแต่ละบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และภาพของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๕๕๕) อย่างไรก็ตาม การใช้หนังสือภาพยังคงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ประการแรกคือ หนังสือภาพสำหรับเด็กที่แสดงภาพของคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันยังมีจำนวนไม่มากนัก (Mesrobian, ๑๕๕๒) และหนังสือภาพที่มีอยู่มักจะเสนอภาพที่บิดเบือนจากความจริง หรือนำเสนอภาพที่แสดงถึงการถูกกดขี่ ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับความทุกข์ทรมาน ของคนต่างวัฒนธรรม จนทำให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องพหุวัฒนธรรมที่ไม่ถูกต้อง (Mesrobian, ๑๕๕๒; Morgan, ๒๐๐๕) ประการที่สองคือ ถึงแม้ว่าในยุคต่อๆ มาจะเริ่มมีหนังสือนิทานพื้นบ้านที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ นิทานพื้นบ้านเหล่านี้ยังให้ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็ก ๆ เกิดการยอมรับและ

ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคม (Mesrobian, ๑๙๕๒) ประการที่สามคือ วรรณกรรมที่เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมยังมีเนื้อหาจำกัดอยู่ กล่าวคือ เนื้อหาของวรรณกรรมมักจะเน้นที่ความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา และชนชั้น แต่ไม่ครอบคลุมไปถึงความแตกต่างของโครงสร้างครอบครัว ภูมิปัญญา ศาสนา สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ และลักษณะทางกายภาพ ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กแต่ละคนมีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เหมือน หรือแตกต่างกัน และยังมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกแปลกแยก หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกด้วย (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๙๕๕; Purnell et al., ๒๐๐๗; Reisberg, ๒๐๐๘) ประการสุดท้ายคือ ครูยังมีความรู้จำกัดในการเลือกหนังสือภาพที่เหมาะสมกับอายุ และประสบการณ์ของเด็กในห้องเรียน รวมถึงความสามารถในการใช้กลวิธีในการผสมผสานพหุวัฒนธรรมในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบัน มีงานวิจัยและบทความทางวิชาการมากมาย ที่ให้ข้อเสนอแนะในการเลือกหนังสือภาพเพื่อใช้สอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม และที่มีประสิทธิผลก่อให้เกิดการซึมซาบ และตระหนักรู้ในเรื่องพหุวัฒนธรรมในห้องเรียนปฐมวัย Mesrobian (๑๙๕๒) แนะนำว่า หนังสือภาพที่ดีควรจะแสดงให้เห็นภาพชัดเจนว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องธรรมดา และที่สำคัญ ภาพและเนื้อหาควรเน้นที่คุณค่าของแต่ละวัฒนธรรม เพื่อให้เด็ก เกิดการยอมรับในความแตกต่าง และพึงพอใจในเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตัวเอง Holland (๒๐๐๕) เสนอแนะว่า หนังสือภาพที่ใช้ครอบครัว และงานประดิษฐ์เศษผ้าด้วยมือ (งานควิลท์) มาเป็นหลักในการเรียบเรียงเรื่องราว สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเรื่องพหุวัฒนธรรมให้แก่เด็กเล็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะงานประดิษฐ์เศษผ้าด้วยมือเป็นสิ่งที่เด็กๆ มักจะเห็นในครอบครัวของตัวเองตั้งแต่แรกเกิด ไม่ว่าจะเป็นผ้าห่ม และเสื้อผ้าของเด็กเอง ตลอดจนผ้าปูโต๊ะในบ้าน ดังนั้นครูสามารถนำภาพงานประดิษฐ์เศษผ้าด้วยมือ ที่แสดงอยู่ในหนังสือภาพแต่ละเล่ม มาชี้ให้เด็กๆ เห็นความแตกต่างของเศษผ้าที่นำมาเย็บติดกันเป็นผ้าสำหรับใช้ประโยชน์ ซึ่งงานประดิษฐ์เศษผ้าด้วยมือ ของแต่ละครอบครัวจะมีลวดลายหรือวิธีการเย็บที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับศิลปะ และวัฒนธรรมของตัวละครที่สร้างขึ้นมาในหนังสือภาพนั้นๆ นอกจากนี้งานประดิษฐ์เศษผ้าด้วยมือ ยังสามารถสะท้อนให้เด็กเห็นว่า ผ้าที่มีความแตกต่างกันแต่ละชิ้นสามารถนำมาเชื่อมต่อกันได้อย่างงดงาม และมีประโยชน์ ซึ่งครูสามารถนำประเด็นนี้มาพูดคุยกับเด็กๆ ถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

อย่างมีความสุขได้ Holland (๒๐๐๕) อธิบายว่า เด็กส่วนใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่พวกเขาคุ้นเคย ดังนั้น หนังสือภาพที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับประสบการณ์ของเด็ก จะช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จาก หนังสือภาพเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง เด็กจะค่อยๆ ซึมซับวัฒนธรรมที่หลากหลาย จนเกิดการ ตระหนักรู้ ยอมรับ และชื่นชมวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น

นอกจากหนังสือภาพแล้ว หนังสือนิทานก็เป็นสื่อที่เด็กคุ้นเคยเช่นเดียวกัน และเป็นสื่อการเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการแนะนำ และปลูกฝังเรื่องพหุวัฒนธรรมในห้องเรียนปฐมวัยได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (Amour, ๒๐๐๓; Kelley, ๒๐๐๗; Lenox, ๒๐๐๐; Marshall, ๑๙๙๘) ก่อนที่ครูจะเริ่มต้น เล่านิทานให้เด็กฟัง ครูควรอธิบายให้เด็กรู้จักสถานที่ รวมถึงภูมิหลังของตัวละครแต่ละตัว เพื่อชี้ให้เด็กได้ เห็นสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างจากชุมชนของตัวเอง และเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสถานที่นั้น เมื่อเรื่องดำเนิน ไปถึงตอนที่ตัวละครจะต้องประสบกับเหตุการณ์ที่ต้องตัดสินใจ เด็กก็จะ ได้เรียนรู้สาเหตุ ของการเกิดปัญหา และการเล่าว่าตัวละครผ่านปัญหานั้นไปได้อย่างไรในตอนจบ จะทำให้เด็กได้เข้าใจถึง ความรู้สึก และกระบวนการคิดแก้ไขปัญหา ผ่านตัวละครแต่ละตัว และไม่ว่าตอนจบจะจบแบบมี ความสุขหรือไม่ก็ตาม เด็กก็จะ ได้เรียนรู้ความรู้สึก และวิธีการรับมือกับเหตุการณ์นั้นๆ ของตัวละคร จะเห็น ได้ว่าโครงเรื่องของหนังสือนิทานนั้นจะ ที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ และตระหนักถึงความเหมือนและ ความแตกต่าง ดังนั้นการเลือกหนังสือนิทานที่เหมาะสม จะเปิดโอกาสให้เด็กได้เห็นสถานที่ ความคิดเห็น ลักษณะคน และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Lenox, ๒๐๐๐; Marshall, ๑๙๙๘) ที่สำคัญ หนังสือนิทานเป็น สื่อที่มีประสิทธิภาพในการแสดงให้เด็กเห็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เหมือนกัน Marshall (๑๙๙๘) กล่าวว่า ไม่ว่ามนุษย์ชาติใด ย่อมมีความรู้สึกและความต้องการ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกหิว โกรธ ดีใจ หรือเสียใจ ดังนั้นหนังสือนิทานจึงมีประโยชน์มากในการสอนเรื่องธรรมชาติของมนุษย์โดยการมองข้ามเรื่องความ แตกต่างทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม การเลือกหนังสือนิทานที่เกี่ยวข้องกับความรักของเพื่อนที่มีความ แตกต่างกัน สามารถปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้การมีน้ำใจ และเห็นอกเห็นใจกันในฐานะเพื่อนมนุษย์ หรือ เพื่อนร่วมห้องโดยไม่คำนึงถึงเรื่องเชื้อชาติ ศาสนาและชนชั้นอีกด้วย

งานวิจัย และบทความเกี่ยวกับการสอนเรื่องพหุวัฒนธรรมในห้องเรียนปฐมวัยหลายชิ้นยืนยันว่า เด็กเล็กที่อยู่ในห้องเรียน ที่มีบรรยากาศของการยอมรับและความเข้าใจ เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีในด้าน

อารมณีสังคม จิตใจ และสติปัญญา Purnell et al., (๒๐๐๗) เชื่อว่า เด็กแต่ละคนเดินเข้ามาในห้องเรียนพร้อมกับภูมิหลัง และประสบการณ์เฉพาะของตัวเอง ดังนั้นการนิยามเรื่องพฤติกรรมไม่ควรจำกัดอยู่แค่ความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว หรือชนชั้นเท่านั้น แต่ควรรวมความแตกต่างทางโครงสร้างครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญา ศาสนา สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ และลักษณะทางกายภาพเข้าไปด้วย เพื่อที่จะทำให้อาสาสมัครทุกคนในห้องเรียนได้เรียนรู้ความเหมือน และความแตกต่างในหลายๆ มุมมอง เพื่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่าง และเห็นคุณค่าในตัวเอง การอ่านหนังสือที่มีเรื่องราวคล้ายๆ กับชีวิตของเด็กในห้องเรียน หรือการให้เด็กมีส่วนร่วมในการนำเสนอวัฒนธรรมของตนเอง เช่น การนำสิ่งของ หรือเกมส์ที่บ้านมาแสดงในห้องเรียน เป็นการให้ความสำคัญกับความเป็นเอกลักษณ์ของเด็กในห้องเรียน และเพิ่มคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง (Purnell et al., ๒๐๐๗) การให้อาสาสมัครแต่งนิทานเอง เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ไม่ใช่แค่การพัฒนาทักษะด้านภาษา และด้านการอ่าน การเขียนแล้ว เรื่องที่เด็กเล่าอาจจะสะท้อนชีวิตของเด็กเอง ทำให้ครู และเพื่อนร่วมชั้นได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย และได้รู้จักภูมิหลังของเด็กมากขึ้นอีกด้วย (Amour, ๒๐๐๗)

นอกจากการนำเรื่องพฤติกรรมมาผสมผสานกับการอ่าน การเขียนแล้ว เรื่องพฤติกรรมยังสามารถสอนเด็กเล็กโดยผ่านทางกิจกรรมศิลปะ การนำศิลปะที่สะท้อนความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของเด็กในห้องเรียนมาแสดงเพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาในวิชาอื่นๆ จะช่วยสร้างบรรยากาศให้เด็กในห้องเรียนรู้สึกอบอุ่น มีคุณค่า และยอมรับซึ่งกันและกันได้ดี (Muri, ๑๙๙๖; Purnell et al., ๒๐๐๗) กิจกรรมศิลปะที่นำมาเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมในห้องเรียน ควรจะเป็นกิจกรรมที่สอนนักเรียนมากกว่าอาหาร ประเพณี สิ่งประดิษฐ์ หรือการตกแต่งห้องในวันสำคัญต่างๆ เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการให้ความรู้เด็กแบบผิวเผินเท่านั้น (Muri, ๑๙๙๖) กิจกรรมศิลปะที่ทำให้เด็กตระหนักรู้ในวัฒนธรรมที่ต่างกันไป เช่น การให้เด็กวาดรูปชุมชนของตนเอง จะกระตุ้นให้เด็กมองสิ่งแวดล้อมรอบตัวในอีกมุมมองหนึ่ง และเกิดการสังเกตวิถีชีวิตรอบตัวมากขึ้น เพื่อที่จะนำสิ่งที่เห็นมาถ่ายทอดเป็นรูปภาพ เมื่อประกอบกับหนังสือภาพที่แสดงภาพสถานที่ต่างๆ พร้อมคำอธิบาย เด็กก็จะเรียนรู้เรื่องความเหมือน และความต่างกันของคนในสังคม และพัฒนาเป็นความชื่นชมและยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ (Reisberg, ๒๐๐๘)

การใช้หนังสือภาพที่มีเนื้อหาหลักในเรื่องต่างๆ (Thematic Storybook Approach) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้สอนเด็กเล็กเรื่องวัฒนธรรมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการใช้หนังสือภาพที่มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีความเหมือนและแตกต่างกัน เช่น ประเพณีการฉลองการแต่งงาน วันเกิด หรือความเชื่อในการเลี้ยงลูกในครอบครัว (Wan, ๒๐๐๖) การเลือกหนังสือภาพที่ใช้ในการเรียนการสอนก็ควรเลือกหนังสือภาพที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลัก เสนอเนื้อเรื่องในเชิงบวก และเป็นความจริง ไม่มีเนื้อหาในเชิงเหมารวม (Stereotype) หรือมีอคติกับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๙๙๕; Morgan, ๒๐๐๕; Wan, ๒๐๐๖) หรือเสนอภาพลบเกี่ยวกับการแข่งขันอำนาจของคนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม และเพศที่แตกต่างกัน รวมถึงการวิจารณ์คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในทางลบ (Kelley, ๒๐๐๗) หนังสือภาพที่มีภาพ และเนื้อเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษ หรือวีรสตรีของแต่ละชนชาติ หรือแต่ละท้องถิ่น จะสามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดการยอมรับ และภูมิใจในเชื้อชาติ และท้องถิ่นของตนเองและผู้อื่นได้ (Morgan, ๒๐๐๕) ที่สำคัญเนื้อหา และภาพที่แสดงในหนังสือภาพต้องเหมาะสมกับอายุของเด็กในห้องเรียน (Bainbridge, Pantaleo, and Ellis, ๑๙๙๕; Morgan, ๒๐๐๕; Wan, ๒๐๐๖) ครู และบรรณารักษ์จำเป็นต้องมีทักษะในการประเมินเนื้อเรื่อง และเลือกหนังสือภาพ นิทาน และวรรณกรรมพื้นบ้านมาให้เหมาะสมกับเด็ก (Kelley, ๒๐๐๗) Smolen, Collins, and Still, (๒๐๐๘) แนะนำว่า หนังสือภาพชุดเกี่ยวกับครอบครัวจะเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ส่วนหนังสือภาพชุดเกี่ยวกับการอพยพจะเหมาะสมกับเด็กประถม และหนังสือภาพชุดเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาวแอฟริกันอเมริกัน สก๊อตต์ และสิทธิมนุษยชนนั้นจะเหมาะสมกับเด็กมัธยมต้น

นอกจากการเลือกประเด็นหลัก และหนังสือภาพหรือหนังสือนิทานในการสอนเรื่อง วัฒนธรรมให้เหมาะสมกับเด็กในห้องเรียนแล้ว ทักษะการสอนของครูก็มีความสำคัญเช่นกัน ครู หรือผู้เล่านิทานมีบทบาทสำคัญมากในกระตุ้นให้เด็กได้สังเกตเห็นความเหมือน และความแตกต่าง (Lenox, ๒๐๐๐; Morgan, ๒๐๐๕) ระหว่างที่เล่านิทาน ครูจำเป็นต้องตั้งคำถามให้เด็กสังเกตเห็นความเหมือน หรือความแตกต่างในหนังสือนิทาน เช่น ชี้ให้เด็กสังเกตภาพในหนังสือนิทานและถามว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน ตัวละครแต่งตัวอย่างไร การแต่งตัวอธิบายภูมิหลังของตัวละครได้อย่างไร นอกจากการสอนเรื่อง ความแตกต่างกันแล้ว (Lenox, ๒๐๐๐) เชื่อว่าเทคนิคการอ่านแบบให้เด็กมีส่วนร่วม โดยการถามให้เด็ก

ได้ทบทวนเรื่อง และทำนายว่าเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร จะกระตุ้นให้เด็กติดตามเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ และสนับสนุนการใช้ความคิดเชิงเหตุเชิงผล ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาความเข้าใจ และตระหนักรู้เรื่องพฤติกรรม (Morgan, ๒๐๐๕) ขณะที่การชี้้นำให้เด็กเห็นถึงความเหมือนกันในมนุษย์มีความหมายมากกว่าความแตกต่างจากรูปลักษณะภายนอก เช่น มนุษย์ทุกคนไม่ว่าชาติใดก็ตาม จะมีการมณั ความรู้สึก และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เหมือนกัน จะช่วยชี้้นำให้เด็กมองเรื่องพฤติกรรมว่าเป็นเรื่องของการยอมรับมากกว่าการมีอคติ (Marshall, ๑๕๕๘) การกระตุ้นให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก หรือจับกลุ่มกันทำโครงการ ทำบทละคร และมานำเสนอในห้องเรียน ก็จะทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องพฤติกรรมลึกซึ้งยิ่งขึ้น และหลากหลายมุมมองมากขึ้นเช่นกัน (Morgan, ๒๐๐๕; Smolen, Collins, and Still, ๒๐๐๘; Wan, ๒๐๐๖) นอกจากนี้ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเสนอภาพ และข้อมูลที่ เป็นจริงเชิงบวกเกี่ยวกับอาหาร ประเพณี หรือบุคคลในชุมชน หรือประเทศต่างๆ ยังช่วยให้เด็กที่อยู่ในชุมชนเล็กๆ มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น และเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมได้มากขึ้นอีกด้วย (Smolen, Collins, and Still, ๒๐๐๘)

การนำเรื่องพฤติกรรมเข้าไปในห้องเรียน ยังสามารถทำได้อีกหลายวิธี การใช้เกมส์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการศึกษาแล้วพบว่า เกมส์สามารถเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเรื่องพฤติกรรม และลดอคติในการอยู่กัน ในสังคมที่มีความแตกต่างกันได้ (Choi, ๒๐๐๐; Makela; ๑๕๕๘; Muri, ๑๕๕๖) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเกมส์ หรือวิธีการเล่นเกมส์ของวัฒนธรรมต่างๆ มาเล่นในห้องเรียนเด็กปฐมวัย เช่น การบอกที่มาของเกมส์ว่ามีต้นกำเนิดมาจากที่ใด การชี้ให้เด็กเห็นว่าเกมส์เดียวกันแต่มีชื่อเกมส์ และวิธีการเล่นปลีกย่อยที่แตกต่างกันไป หรือการให้เด็กมีส่วนร่วมในการแบ่งประสบการณ์วิธีการเล่นในแบบฉบับของตนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความตระหนักรู้ และการยอมรับในวัฒนธรรมที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การสนับสนุนเด็กให้มีโอกาสประดิษฐ์เกมส์ขึ้นเอง เช่น การให้เด็กวาดรูป และการนำวัสดุในบ้าน หรือจากชุมชนมาเล่นเกมส์จับคู่ หรือเกมส์พัชเชิล สามารถทำให้เด็กพัฒนาเรื่องพฤติกรรมไปพร้อมๆ กับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ การให้ความร่วมมือ การเรียนรู้กติกา และสติปัญญาอีกด้วย (Muri, ๑๕๕๖) นอกจากการใช้เกมส์ในการสอนเรื่องพฤติกรรมในห้องเรียนปฐมวัยแล้ว Makela (๑๕๕๘)

เสนอแนะว่า เกมส์สามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจและการยอมรับในการอยู่ร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรมในเด็กโตได้เช่นกัน โดยเฉพาะเกมส์ที่สนับสนุนให้เด็กต้องใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการอยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น ปัญหาที่เกิดจากความคิด พฤติกรรม และวิธีการดำรงชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน และถ้าปัญหาในเกมส์นั้นมีความคล้ายคลึงกับปัญหาจริงในชุมชนของเด็กด้วยแล้ว จะกระตุ้นให้เด็กได้คิดเรื่องการอยู่ร่วมกันในความแตกต่างอย่างปกติสุขได้อย่างลึกซึ้งขึ้น และนำเทคนิควิธีเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาในประเทศเกาหลีพบว่า หากครูมีทักษะไม่เพียงพอ การนำเกมส์ไปเล่นในห้องเรียนเด็กปฐมวัยจะทำให้เกิดผลเสียตามมา นั่นคือเป็นการสร้างนิสัยการชอบแข่งขัน เอาชนะ ให้กับเด็กได้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการควบคุมดูแล และสอนทักษะที่จำเป็นในการเล่นเกมนส์ให้กับเด็กด้วย (Choi, ๒๐๐๐) นอกจากนี้ Choi ยังแนะนำว่า ครูควรเลือกเกมนส์ที่เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา และเป็นเกมนส์ที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมการเข้าสังคม และการเคารพกฎเกณฑ์ ก่อนการเล่นเกมนส์ ครูจำเป็นต้องอธิบายกฎ กติกา วิธีเล่น และวัตถุประสงค์ของการเล่นเกมนส์นั้นอย่างชัดเจน ระหว่างเล่นเกมนส์ ครูควรสังเกตว่าเด็กเล่นด้วยความสนุก ความสนใจ มีความยุติธรรม และเกิดการเรียนรู้ ที่สำคัญหลังจากเล่นเกมนส์แล้ว ครูควรสรุปสิ่งที่อยากให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนา เพื่อลดการเกิดนิสัยชอบแข่งขันกันหรือชอบเอาชนะกันของเด็ก

อีกวิธีหนึ่งที่มีการศึกษาแล้วพบว่าสามารถพัฒนาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมต่างๆ และช่วยลดอคติ และการแบ่งแยกกลุ่มเนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติในห้องเรียนได้ คือ กิจกรรมการเล่นละคร หรือการเล่นบทบาทสมมุติ (Huber, ๒๐๐๐; Moradi, ๒๐๐๔) การเล่นบทบาทสมมุติในห้องเรียนเด็กปฐมวัย เป็นมุมที่เด็กสามารถเรียนรู้ และสำรวจเรื่องความเหมือนและความแตกต่างได้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน เพราะเด็กจะเป็นคนกำหนดบทบาท และควบคุมสถานการณ์ได้อย่างอิสระ ในขณะที่เด็กเล่นบทบาทสมมุติเป็นคนอื่น จะเกิดกระบวนการเลียนแบบตัวต้นแบบ และถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด คำอธิบาย และอากัปกริยาของตัวละครนั้นๆ ในกระบวนการนี้เองที่จะเกิดการเรียนรู้ ความเหมือน หรือความแตกต่างในบทบาทต่างๆ อย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นมุมการเล่นบทบาทสมมุติไม่ว่าจะเป็นมุมการทำอาหาร มุมตุ๊กตา หรือมุมแต่งตัว ควรมีอุปกรณ์ที่มาจากหลายๆ วัฒนธรรม เช่น มุม

การทำอาหารควรมีเครื่องครัวจากประเทศต่างๆ อาหารประจำท้องถิ่น และอาหารประจำชาติ มุมตุ๋กตาก็ควรมีตุ๋กต่าที่มีเพศ สีผิว สีตา และสีผมที่แตกต่างกัน (Huber, ๒๐๐๐) การเล่นเกมบทบาทสมมุติในชั้นเรียนเด็กโตก็สามารถทำได้เช่นกัน Moradi (๒๐๐๔) เสนอแนวทางปฏิบัติการเล่นเกมบทบาทสมมุติในห้องเรียนเด็กโต ซึ่งแนวทางปฏิบัตินี้จะเริ่มจากการให้นักเรียนเลือกบุคคลที่มีเชื้อชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง แล้วทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้น เมื่อเตรียมข้อมูลพร้อมแล้วนักเรียนต้องเล่นเกมบทบาทสมมุติเป็นบุคคลนั้นในชีวิตประจำวันจริงที่โรงเรียนเป็นเวลาหนึ่งวัน กล่าวคือ นักเรียนต้องแต่งตัวเป็นบุคคลนั้น พูด และแสดงความคิดเห็นตามภูมิหลังของบุคคลนั้น แนวทางการปฏิบัตินี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้ศึกษาและได้รับประสบการณ์จริงในความเหมือนและความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลอย่างละเอียด ซึ่งจะมีผลทำให้มีความเข้าใจในเรื่องพหุวัฒนธรรมมากขึ้น

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง บทบาทหน้าที่ของคนในสังคมย่อมต้องเปลี่ยนตามเพื่อตอบสนองสังคม ในปัจจุบัน เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กๆ ออกไปอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม นักวิจัย และนักวิชาการด้านการศึกษาได้แนะนำวิธีการ และเทคนิคการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากมายในการสอนเรื่องพหุวัฒนธรรม เช่น การใช้หนังสือภาพ หนังสือนิทาน และวรรณกรรมพื้นบ้าน การสอนเรื่องพหุวัฒนธรรมผ่านศิลปะ เกมส์ และการเล่นเกมบทบาทสมมุติ รวมไปถึงทักษะของครูในการเลือกหนังสือภาพ การซักถามนักเรียนขณะอ่านหนังสือ และการยกประเด็นเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างเพื่อพูดคุยกับนักเรียนในกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ ครูควรนำวิธีการสอน และเทคนิคเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสังคม เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง มีความตระหนักรู้พึงพอใจ และยอมรับในความหลากหลาย ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี มีประโยชน์ และปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างปกติสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Mingleton (๑๙๙๓) ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) กับนักเรียนเกรด ๔ ในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมที่มีเด็กอเมริกันแอฟริกันเรียนร่วมกับเด็กอเมริกันเชื้อสายฮิสพานิก เพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ผลการเปรียบเทียบก่อนกับหลังการทดลอง พบว่าภายหลังการทดลองใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนร้อยละ ๕๐-๗๐ มีความรอบรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น นักเรียนร้อยละ ๒๕ มีความตึงเครียดอันเกิดจากเชื้อชาติลดลง และนักเรียนมากกว่าร้อยละ ๑๐ มีปฏิสัมพันธ์ทางลบกับกลุ่มเพื่อนลดลงกว่าก่อนการทดลอง

Gorham (๒๐๐๑) สำรวจสมรรถนะการสอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จากมลรัฐนอร์ท แคโรไลนา สหรัฐอเมริกา พบว่าครูที่มีพฤติกรรมการสอนที่สะท้อนถึงการส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ได้แก่ ครูที่มีอายุมากกว่าครูที่มีประสบการณ์หรือระยะเวลาในการสอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมมากกว่า ครูที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตกิ่งเมืองกิ่งชนบท และครูที่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมสมัยที่เรียนฝึกหัดครู และจากการสนทนากลุ่มเพิ่มเติม พบว่าครูที่มาจากครอบครัวพหุชาติพันธุ์ และครูที่มีเพื่อนเป็นคนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม จะรับรู้ว่าตนเองมีสมรรถนะในการสอนที่เน้นการส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมได้ดีกว่า

Lopez (๒๐๐๑) ศึกษาสำรวจกลวิธีการสอน และการปรับตัวของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา จำนวน ๑,๗๘๐ คน และตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ร้อยละ ๗๐ ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ ๖๐ ของกลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) จากโรงเรียนฝึกหัดครู หรือจากการอบรมสัมมนาต่างๆ ขณะที่ร้อยละ ๔๐ ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมจากที่ใดๆ เลย และพบว่ากลวิธีการสอนที่ครูใช้ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ การส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เกิดการยอมรับหรือ ทัศนคติในวัฒนธรรม และความคิดรวบยอดต่อตนเอง (Self-concept) และการสอนโดยการบูรณาการหรือผนวกรวมเนื้อหาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของนักเรียนในชั้นเรียนไปในเนื้อหาวิชาต่างๆ และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนจำนวน ๓ คน พบว่าปัญหาสำคัญที่สุดของครูที่สอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม คือ การที่ครูไม่มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ในภาษาของนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ และผลที่ตามมาคือ ครูขาดความไวในการรับรู้ความต้องการของนักเรียนเกิด และความยากลำบากในการติดต่อสื่อสารกับ

ผู้ปกครองนักเรียน สำหรับปัญหาที่ครูพบในเด็กต่างชาติพันธุ์ คือ ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียน

Cancilla (๒๐๐๒) ได้พัฒนาโครงการพัฒนาวัฒนธรรมในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตชานกรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อส่งเสริมการยอมรับนับถือความเป็นเอกลักษณ์และความหลากหลาย (Respect for Individuality and Diversity) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ ๔ ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม แตกต่างกัน ภายหลังโครงการเสร็จสิ้นพบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมที่ต่างจากตน (Cross-cultural) แต่ไม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความภาคภูมิใจในตน (Self-esteem) เพิ่มขึ้น

Gates (๒๐๐๖) ทำการสำรวจความรอบรู้ทางวัฒนธรรมของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา ที่สอนในเขตชานเมือง มลรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา โดยพัฒนาแบบวัดตามแนวทางการจัดการศึกษา วัฒนธรรมของเจมส์ เบ็งค์ ๕ ด้าน คือ ๑) การบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมไปในวิชาต่างๆ ๒) การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ๓) การลอคอคติ ๔) การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และ ๕) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน ผลการสำรวจ พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาวัฒนธรรมทั้ง ๕ ด้าน ของเบ็งค์ อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจด้านที่ ๕ คือ การปรับโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมในโรงเรียนสูงที่สุด และครูมีความรู้ความเข้าใจ ด้านที่ ๒ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ เมื่อพิจารณารวมทั้ง ๕ แนวทาง พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) และการลงมือปฏิบัติ (Implementation) น้อยกว่าการให้ความสำคัญ (Levels of Importance) นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่เชื้อชาติอื่นๆ ที่ไม่ใช่คนผิวขาว มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ การลงมือปฏิบัติและการเห็นความสำคัญมากกว่าครูผิวขาว

Grobler et al. (๒๐๐๖) ศึกษาปัจจัยบรรยากาศภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ กับนักการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนในประเทศแอฟริกาใต้ จำนวน ๓๓๕ คน พบว่า การบริหารจัดการและการปกครองโรงเรียนในแนวสร้างสรรค์ (Creative Approaches) และรูปแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ คือแนวทางการบริหารจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ และพบว่าปัญหาสำคัญของการจัดการกับความหลากหลายวัฒนธรรม คือ ปัญหาในการสื่อสารระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ในโรงเรียน และปัญหาการสรุปเหมา

รวม (Stereotyping) อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันทางด้านศีลธรรม ชาติพันธุ์ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

Brown and Medway (๒๐๐๗) ทำการสำรวจบรรยากาศภายในโรงเรียน และความคาดหวังของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา มลรัฐแคลิฟอร์เนียใต้ สหรัฐอเมริกา ที่อยู่ในโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้กับเด็กแอฟริกันอเมริกัน ซึ่งมีฐานะยากจน ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับความคาดหวัง หรือความต้องการของนักเรียน คณะครูในโรงเรียนมีความร่วมมือสามัคคีกันเป็นอย่างดี บรรยากาศที่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนระดับสูง และมีการนำเนื้อหาพฤติกรรมของนักเรียนบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรและการเรียนการสอน ในทางปฏิบัติจริง ก็พบว่าโรงเรียนเหล่านี้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับโรงเรียนที่มีคุณภาพของอเมริกา และที่สำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการส่งเสริมเด็กชนกลุ่มน้อยและยากจนเหล่านี้ สำหรับปัญหาสำคัญของครู คือ สถาบันที่ผลิตครู ยังไม่มีโครงการหรือเนื้อหาวิชาที่จะเตรียมครูให้พร้อมสำหรับการสอนให้กับเด็กเหล่านี้ พวกเขาต้องเรียนรู้ด้วยตนเองพร้อมกันไปในขณะที่ทำงาน

Tartwijk and et al. (๒๐๐๕) สำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจัดการในชั้นเรียนพฤติกรรมของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาในประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน ๑๒ คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การได้สอนในห้องเรียนพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำนายสำหรับครูเหล่านี้ การที่ครูได้แลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียนช่วยทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนให้เป็นที่ไปในทางบวก ครูเหล่านี้มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการบอกกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างชัดเจน ครูต้องแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้ถูกต้อง เมื่อเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ และครูเหล่านี้ยังต้องการที่จะลดปัจจัยเชิงลบของการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ที่มีต่อบรรยากาศของชั้นเรียน ครูเหล่านี้มุ่งหน้าว่าจะพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน และปรับปรุงวิธีการสอนของครูให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ครูส่วนใหญ่ดูเหมือนจะลังเลที่จะพูดถึงข้อมูลพื้นฐานทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันของนักเรียนของตนในชั้นเรียน

Marks (๒๐๑๐) ศึกษาสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน ๕ คน จากมลรัฐทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา พบว่าโรงเรียนยังไม่มีเครื่องมือเพื่อการประเมินการปฏิบัติงานของครูที่สอนในห้องเรียนพฤติกรรม และพบว่าประเด็นเร่งด่วนชี้ว่าครูขาดความมั่นใจในสมรรถนะหรือความรู้ความสามารถในเชิงวัฒนธรรมของตนเอง ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของครูได้มาจากประสบการณ์เดิม และการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน คณะครูมีความต้องการ

เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมรวมทั้งมีโครงสร้างการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างชัดเจน ซึ่งผลจากข้อค้นพบว่า ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องของความไวต่อการรับรู้ทางวัฒนธรรม การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้แก่ครู รวมถึงทำการสำรวจถึงความสามารถในการสอนของครูตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมต่อไป

บัญญัติ ยง่วน, จิระพันธ์ เคมะ และอินทิดา หิรัญสาย. (๒๕๕๑) ได้สำรวจการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของครูและนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ๑) ครูไทยมุสลิมยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และรวมทุกด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่ครูไทยพุทธยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และรวมทุกด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านภาษา อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สังกัดของโรงเรียน และภูมิลำเนา มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๓) ความเข้าใจในวัฒนธรรมของครู ด้านชาติพันธุ์ ด้านภาษา ด้านขนบประเพณี ด้านวิถีชีวิต และความเข้าใจในวัฒนธรรมโดยรวม มีความสัมพันธ์กับ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ในทิศทางบวก

ในส่วน of นักเรียน พบว่า ๑) นักเรียนไทยมุสลิมยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ยอมรับด้านภาษาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สำหรับนักเรียนไทยพุทธยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ขณะเดียวกันก็ยอมรับด้านขนบประเพณี และด้านวิถีชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ๒) นักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความแตกต่างกันด้านศาสนา องค์ประกอบศาสนาในโรงเรียน และภาษาพูดที่บ้าน มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่านักเรียนที่เพศต่างกัน มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมไม่แตกต่าง ๓) ความเข้าใจในวัฒนธรรม of นักเรียน ด้านภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และความเข้าใจวัฒนธรรมโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ในทิศทางบวก

บัญญัติ ขงย่วน และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ (๒๕๕๑) ได้ทดลองใช้กิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่ามีกิริยาร่วมระหว่างกิจกรรมศิลปะ และองค์ประกอบของห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังนี้ ๑.๑) นักเรียนห้องเรียนไทยมุสลิมล้วน ที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะแบบพหุวัฒนธรรม ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนจากห้องเรียนไทยมุสลิมล้วน ที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะแบบปกติ ๑.๒) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะแบบพหุวัฒนธรรม จากห้องเรียนไทยมุสลิมล้วนยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะแบบพหุวัฒนธรรม จากห้องเรียนไทยพุทธ-ไทยมุสลิม

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร วิธีการเชิงคุณภาพ การสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ และวิธีการทดลอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ และการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม รวมทั้งการเผยแพร่ผลการวิจัยไปยังผู้เกี่ยวข้อง การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้สามารถเก็บข้อมูลในคนได้ การดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๓ กรอบการทำงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

การศึกษาด้านสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ แบ่งการทำงานออกเป็น ๓ กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ การศึกษาจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน และองค์ประกอบทางเชื้อชาติของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

กิจกรรมที่ ๒ การศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในหน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางราชการเป็นสำคัญ

ขณะที่หน่วยงานกำกับนโยบายระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางราชการ และการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ๑ คน รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ๑ คน และศึกษานิเทศก์ ๕ คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ จำนวน ๘ ข้อคำถาม โดยคณะวิจัยเป็นผู้ติดต่อนัดหมายและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสังเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ร่วมกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ต่อไป

การกิจกรรมที่ ๓ การสำรวจสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ในด้านการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การยอมรับความหลากหลาย ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และบรรยากาศภายในโรงเรียน รวบรวมข้อมูลโดย การให้ครู และนักเรียนตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้บริหารโรงเรียน และครู การสนทนากลุ่มกับผู้ปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๑๐ คนและครู จำนวน ๑๕ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุม ๓ อำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๗ ข้อ และแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ครู จำนวน ๘ ข้อ โดยคณะวิจัยเป็นผู้ติดต่อนัดหมายและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสังเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ร่วมกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ต่อไป

การรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม กับผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๓ กลุ่ม กลุ่มละ ๖ คน โดยเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ครอบคลุม ๓ อำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่ม จำนวน ๖ ข้อ โดยคณะวิจัยขอความร่วมมือมายังผู้อำนวยการ โรงเรียนให้ติดต่อนัดหมายผู้ปกครองนักเรียน และคณะวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) เพื่อนำไปสังเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ร่วมกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ต่อไป

การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อสังเกตเนื้อหา และวิธีการสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และบรรยากาศโดยรวม

การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการกับครู และนักเรียน ดังนี้

๑. ประชากรครู กลุ่มตัวอย่างครู และตัวแปรที่ศึกษา

๑.๑ **ประชากรครู** ประกอบด้วย ครูสายผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๑๖๔ คน

๑.๒ **กลุ่มตัวอย่างครู** ได้แก่ ครูสายผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕๔ คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างนี้คำนวณมาจากตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie and Morgan (๑๙๗๐ อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๓๘)

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างครู ใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอนดังนี้

๑) สำรวจจำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ พบว่ามีจำนวน ๘๐ โรงเรียน

๒) เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๔๐ โรงเรียน โดยพิจารณาให้ได้โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ตามสัดส่วนของโรงเรียนในขนาดนั้นๆ และกระจายให้ทั่วทั้ง ๓ อำเภอ คือ อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี

๓) สำรวจจำนวนครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑-๖ ตามรายชื่อโรงเรียนตัวอย่าง จากนั้นกำหนดจำนวนครูที่จะตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนจำนวนครูที่สอนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑-๖ ที่มีอยู่จริง และเป็นครูที่สอนอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๔) นำรายชื่อครู หรือชั้นที่สอน มาสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก เพื่อให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๓ **ตัวแปรที่ศึกษา** ประกอบด้วย

๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่

- ๒.๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ
- ๒.๒) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ
- ๒.๓) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ
- ๒.๔) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
- ๒.๕) การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

๒. ประชากรนักเรียน กลุ่มตัวอย่างนักเรียน และตัวแปรที่ศึกษา

๒.๑ ประชากรนักเรียน ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕,๒๔๑ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ได้แก่แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๓๗๕ คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างนี้คำนวณมาจากตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie and Morgan. (๑๙๗๐ อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๓๘) แต่ในการเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็น ๕๗๓ คน

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอนดังนี้

- ๑) สำรวจจำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ พบว่ามีจำนวน ๘๑ โรงเรียน
- ๒) เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๒๐ โรงเรียน โดยพิจารณาให้ได้โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ตามสัดส่วนของโรงเรียนในขนาดนั้นๆ และกระจายให้ทั่วทั้ง ๓ อำเภอ คืออำเภอ ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี
  - ๓) สำรวจจำนวนนักเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ตามรายชื่อโรงเรียนตัวอย่าง จากนั้นจึงกำหนดจำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕-๖ ของโรงเรียนนั้นๆ กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
  - ๔) พิจารณาเชื้อชาติของนักเรียนในแต่ละชั้น และทำการคละเชื้อชาติในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กรณีเชื้อชาติใดมีจำนวนมากจะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก

๒.๓ ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

- ๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เชื้อชาติของบิดา
- ๒) ตัวแปรตาม ได้แก่

๒.๑) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

๒.๒) การรับรู้บรรยากาศพฤติกรรมในโรงเรียน

๒.๓) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ทั้งฉบับครู และนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แนวลิเคิร์ต ซึ่งพัฒนาโดยคณะวิจัย ประกอบด้วยแบบวัดดังนี้

แบบวัดสำหรับครู

๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดย่อย ๓ ด้าน คือด้าน ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านละ ๒๕ ข้อ รวมเป็น ๗๕ ข้อ

๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม จำนวน ๒๕ ข้อ

๓) การรับรู้บรรยากาศพฤติกรรมในโรงเรียน จำนวน ๒๑ ข้อ

แบบวัดสำหรับนักเรียน

๑) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม จำนวน ๓๐ ข้อ

๒) การรับรู้บรรยากาศพฤติกรรมในโรงเรียน จำนวน ๓๔ ข้อ

๓) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน จำนวน ๑๐ ข้อ

๔. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ คณะวิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

๔.๑ ศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี ของแบบแบบสอบถามทั้งของครู และนักเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพื้นที่ศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ปกครอง และข้อมูลจากการสังเกตบรรยากาศในโรงเรียน มาสังเคราะห์ร่วมกัน

๔.๒ คณะวิจัยสร้างแบบวัด สำหรับครู และนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแนวลิเคิร์ต ประกอบด้วย ๕ ตัวเลือก จากนั้นนำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๖ คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, ๒๕๔๐) และความชัดเจนของภาษาที่ใช้

ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

๑) นายสมหมาย ชนะกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ มีชาญ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๓) อาจารย์ ดร. ปิยวดี ชนเศรษฐกร ครูใหญ่โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยรังสิต

๔) นายมนัส ต้นสมบูรณ์ ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๕) นางกนิษฐา พุ่มไสว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาสามชั้น อำเภอไทรโยค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๖) นายสรายุทธ โมกกงจักร ครูสอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนบ้านเกริงกระเวีย อำเภอทองผาภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ (ตรวจสอบเฉพาะแบบวัดสำหรับนักเรียน)

จากนั้นนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกเอาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .๕๐ ขึ้นไป และปรับแก้ข้อความ หรือภาษาตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

๔.๓ นำแบบวัดที่ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และปรับแก้ภาษาเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบกับครูที่สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน ๓๒ คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ – ๖ จำนวน ๕๕ คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบรัค (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๓๘) ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

แบบวัดสำหรับครู

๑) แบบวัดความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๑.๑) ด้านความรู้ความเข้าใจ ค่าความเชื่อมั่น .๕๖

๑.๒) ด้านการเห็นความสำคัญ ค่าความเชื่อมั่น .๕๖

๑.๓) ด้านการลงมือปฏิบัติ ค่าความเชื่อมั่น .๕๗

๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ค่าความเชื่อมั่น .๕๔

๓) การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ค่าความเชื่อมั่น .๕๑

แบบวัดสำหรับนักเรียน

๑) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ค่าความเชื่อมั่น .๘๗

๒) การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ค่าความเชื่อมั่น .๘๘

๓) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ค่าความเชื่อมั่น .๗๔

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะวิจัยส่งหนังสือจากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลวิจัยกับโรงเรียนในสังกัด จากนั้นนำแบบวัดไปให้นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเป้าหมายตอบ โดยคณะวิจัยเป็นผู้ชี้แจงการตอบแบบวัด และดำเนินการต่างๆด้วยตนเอง สำหรับแบบวัดสำหรับครู ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการชี้แจงและรวบรวมจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกับที่เก็บข้อมูลจากนักเรียน ส่วนครูกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอื่นๆ คณะวิจัยจะฝากแบบวัด พร้อมคำชี้แจงโดยละเอียด ไปไว้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อส่งต่อไปให้ผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล

๖.๑ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

๖.๒ วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรตาม กับตัวแปรอิสระ ด้วยสถิติ t-test แบบเป็นอิสระ (Independent t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) (นิคม ตั้งกะพิภพ, ๒๕๔๓)

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบการทำงานที่ ๒ คือ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ที่มีต่อการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม (ของนักเรียน) และความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน (ของครู) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา และครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษา และครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษา จาก ๒ โรงเรียน ในอำเภอทองผาภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ โดยมีจำนวนนักเรียน รวมทั้งสิ้น

๓๐๕ คน และจำนวนครูรวมทั้งสิ้น ๑๘ คน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

๑. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และเป็นโรงเรียนขนาดกลาง
๒. โรงเรียนดังกล่าวมีสัดส่วนของนักเรียนไทยกับนักเรียนต่างกลุ่มเชื้อชาติใกล้เคียงกัน หรือ สัดส่วนของนักเรียนต่างเชื้อชาติต่อนักเรียนไทย หรือ สัดส่วนของนักเรียนไทย ต่อนักเรียนต่างเชื้อชาติคือ ๒๐:๘๐
๓. ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู มีความเต็มใจเข้าร่วมโครงการทดลอง และพร้อมให้ความร่วมมือกับคณะวิจัย

แบบแผนการวิจัย

แบบแผนการวิจัยในการศึกษาคั้งนี้ใช้การวิจัย ๒ แบบ ดังนี้

๑. การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) “แบบอสมดุลภาพมีกลุ่มควบคุม” (Nonequivalent Control Group Design) ซึ่งแบบการทดลองนี้ใช้เฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างครู โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ดังแสดงในแผนภาพ ๒ (นิคม ตั้งกะพิภพ, ๒๕๔๓)

O _๑	X	O _๒
O _๓	-	O _๔

แผนภาพ ๒ แบบแผนการวิจัย แบบ Nonequivalent Control Group Design

ตัวแปรอิสระ (X) คือ การจัดการศึกษา จำแนกเป็น ๒ ชนิด คือ

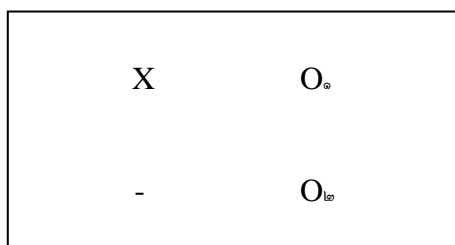
๑. การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
๒. การจัดการศึกษาแบบปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่

๑. ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ

๒. ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ
๓. ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ
๔. การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
๕. การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

๒. การวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre - Experimental Design) “แบบมีกลุ่มควบคุม และเปรียบเทียบผลการทดสอบภายหลังการทดลอง” (Intact – Group Comparison) ซึ่งแบบการทดลองนี้ใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง แต่มีการทดสอบเฉพาะภายหลังการทดลองเท่านั้น ดังแสดงในแผนภาพ ๓ (นิคม ตั้งคะพิภพ, ๒๕๕๑)

แผนภาพ ๓ แบบแผนการวิจัย แบบ Intact – Group Comparison

ตัวแปรอิสระ (X) คือ การจัดการศึกษา จำแนกเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
๒. การจัดการศึกษาแบบปกติ

ตัวแปรตาม ที่วัดกับนักเรียนชั้น อนุบาล และชั้น ป.๑ - ๓ ได้แก่ ความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม

ตัวแปรตาม ที่วัดกับนักเรียนชั้น ป. ๔ - ๖ ได้แก่

๑. การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
๒. การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน
๓. ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบวัดสำหรับครู เป็นแบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้สำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษา ในรอบการทำงานที่ ๑ จำนวน ๕ ชุด ได้แก่

- ๑.๑ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ
- ๑.๒ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ
- ๑.๓ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ
- ๑.๔ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
- ๑.๕ บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

๒. แบบวัดสำหรับนักเรียน

แบบวัดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ เป็นแบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้สำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษา ในรอบการทำงานที่ ๑ จำนวน ๓ ชุด ได้แก่

- ๒.๑ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
- ๒.๒ การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน
- ๒.๓ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล คณะวิจัยได้พัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม โดยการให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตและบันทึกข้อมูล ขณะที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ คณะวิจัยได้พัฒนาแบบตรวจสอบความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างในภาคผนวก

๓. รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นการผสมผสานแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๕ มิติ ของ James Banks (๒๐๐๑) กับข้อค้นพบจากการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

โดยคณะวิจัยนำสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโรงเรียนยังคงต้องยึดหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สอดคล้องกับการประเมินผลการศึกษาจากส่วนกลาง (การสอบ โอเน็ต และ เอ็นที) และผลการสัมภาษณ์และการสำรวจพบว่าครูมีการสอนหรือสอดแทรกเนื้อหาความรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนต่างกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ) ก่อนข้างน้อย เมื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาเทียบกับแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๕ มิติ ของ James

Banks พบว่าแนวคิดของ Banks สามารถสอดแทรกผสมผสาน ให้กลมกลืนกับกับเงื่อนไขของโรงเรียน คือการลงเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางไว้ โดยรูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ๕ แนวทาง ดังนี้

๑. การบูรณาการเนื้อหาความรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียน เข้าไปในเนื้อหาแกนกลาง (Content Integration) โดยครูยังคงสอนวิชาต่าง ๆ เหมือนที่เคยสอนมา ขณะเดียวกันก็นำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ มาสอดแทรก บูรณาการกับเนื้อหาเดิมที่กำลังสอนอยู่ ด้วยการยกตัวอย่าง การอภิปรายร่วมกัน ซึ่งการสอดแทรกนี้สามารถทำได้กับทุกวิชา และถือเป็นกิจกรรมหลักของการทดลองในครั้งนี้

๒. การค้นคว้าเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเพื่อนต่างวัฒนธรรม (The Knowledge Construction Process) โดยครูจะเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นให้นักเรียนจดจำเนื้อหา เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นคว้าจากการอ่าน การฟัง การค้นหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ การร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตัดสินใจ เกิดความเข้าใจในเพื่อนที่มาจากต่างวัฒนธรรม เข้าใจถึงทรรศนะการมองโลกของพวกเขา

๓. การลดอคติทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม (Prejudice Reduction) โดยครูจะปลูกฝังเจตคติทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมในทิศทางบวกและปลูกฝังค่านิยมความเป็นประชาธิปไตยในตัวนักเรียน ซึ่งในการทดลองครั้งนี้จะเน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือ (Cooperative Learning) และส่งเสริมให้นักเรียนต่างวัฒนธรรม มีการติดต่อสัมพันธ์กันให้มากขึ้น

๔. การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม (Equity Pedagogy) การศึกษาพหุวัฒนธรรมในมิตินี้มุ่งเน้นให้ครูปรับวิธีการสอนที่จะเอื้ออำนวย สนับสนุนให้นักเรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรมได้ประสบความสำเร็จในการเรียน โดยครูส่งเสริมให้นักเรียนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง ทั้งในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๕. การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน (An Empowering School Culture and Social Structure) การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในมิตินี้ เน้นการปรับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ให้เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคนในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การสร้างบรรยากาศของความร่วมมือกัน การปรับรูปแบบการสื่อสารที่เอื้อต่อสมาชิกทุกคนในโรงเรียน ปรับเนื้อหาและวิธีการสอน รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกกลุ่ม

โดยสรุป รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในลักษณะองค์รวม คือ จัดกิจกรรมพร้อม ๆ กันทั้ง ๕ มิติ ทั้งในด้านการบูรณาการเนื้อหา การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การลดอคติ การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และการปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน ปลุกฝังเยาวชนของชาติที่มีความแตกต่างกันด้าน ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต ได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเสมอภาคกัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข ดังแสดงในแผนภาพ ๔

แผนภาพ ๔ รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการทดลอง

๑. ประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ในโรงเรียนทดลอง ถึง ความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการวิจัย และระดมความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๒. ครู ในโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ทำแบบวัด ก่อนการทดลอง

๓. อบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ให้กับผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ในโรงเรียนทดลอง โดยเนื้อหาการอบรม ประกอบด้วย

- ความสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
- หลักการและทฤษฎีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
- การสอนและการจัดกิจกรรมในห้องเรียน (เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบร่วมมือ การทำสมุดภาพ สมุดนิทาน การเล่านิทาน เกมส์ และการเล่นพื้นบ้าน กิจกรรมศิลปะแบบพหุวัฒนธรรม ดนตรีพื้นบ้าน และอื่นๆ)

- การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

- การผลิตสื่อการสอน

- การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

- การจัดบรรยากาศในโรงเรียน

- ความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง

- วิธีการประเมินความตระหนักรู้และการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

๔. โรงเรียนทดลอง จัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรมตลอดภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ (ประมาณ ๔ เดือน) ภายใต้งานนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำจากคณะวิจัย ขณะที่โรงเรียนควบคุมจัดการศึกษาตามปกติ

๕. คณะวิจัยเข้านิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ในโรงเรียนทดลอง เฉลี่ยเดือนละ ๒ ครั้ง

๖. ก่อนสอบปลายภาค ให้ครู และนักเรียน ทั้งในโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ทำแบบวัดภายหลังการทดลอง

๗. คณะวิจัย ทำการศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจ ความสำเร็จ ปัญหา ข้อจำกัดที่มีต่อการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม จากผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนทดลอง โดยการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตบรรยากาศในห้องเรียน และบรรยากาศทั้งโรงเรียนของโรงเรียนทดลอง รวมทั้งการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มครู มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบวัดต่างๆ ของครู และนักเรียน ทั้งในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม มาหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .๐๕ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, ๒๕๔๐)

กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด วิธีการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม

๑. จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น ต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ตัวแทนของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี ทั้ง ๔ เขต ผู้บริหารและครูสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๒. การจัดทำคู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษา จะนำเสนอใน ๓ กรอบการทำงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทาง วัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

๑. การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาใน โรงเรียนที่ นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม

๒. ข้อมูลโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๓. ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๔. ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๕. สรุปสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม

๒. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล

๓. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓

๔. ผลการศึกษารอบรู้บรรณาการหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป.๔ -๖

๕. ผลการศึกษาความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การยอมรับความ หลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ของครู

๖. สรุปผลการทดลองจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด วิธีการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม โดยแบ่งหัวข้อย่อย ดังนี้

๑. การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อผลการวิจัย และความเป็นไปได้ใน การเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปยังโรงเรียน

๒. คู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

กรอบที่ ๑ การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษา ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม

๑. การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการศึกษา ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม

คณะวิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักฐานทั้งระดับนานาชาติและระดับชาติ ที่กล่าวถึงปรัชญาแนวคิดนโยบาย และแนวปฏิบัติ ต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม และแนวทางการให้การศึกษาระดับเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ดังนี้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ประกาศว่ามนุษย์ทั้งมวลมีศักดิ์ศรีและความเสมอภาค ทุกคนมีความชอบธรรมที่จะมีสิทธิและเสรีภาพ โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว และชาติกำเนิด

ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) ของสหประชาชาติ ข้อ ๑๐ (๓) ระบุว่ารัฐภาคีแห่งกติกานี้ควรมีมาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษแก่เด็กและผู้เยาว์ทั้งปวง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเนื่องจากเชื้อชาติหรือเงื่อนไขอื่น ๆ ข้อ ๑๓ (๑) ระบุว่ารัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในการศึกษา.....การศึกษาจะต้องมุ่งให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ และความสำนึกในศักดิ์ศรีของตนอย่างบริบูรณ์.....การศึกษาจะต้องทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความอดทนอดกลั้นและมิตรภาพระหว่างชาติ กลุ่มเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มศาสนาทั้งปวง ข้อ ๑๓ (๒) ระบุว่าการศึกษาขั้นประถม จะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับและจัดให้ทุกคนแบบให้เปล่า และข้อ ๑๕ (๑) รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน

สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination) แห่งสหประชาชาติ ข้อ ๗ ระบุว่ารัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพและปฏิบัติทันที ในด้านการจัดการศึกษา วัฒนธรรม และสารสนเทศ โดยมุ่งหมายที่จะต่อต้านการมีอคติอันนำไปสู่การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ ความอดทนอดกลั้น และการยอมรับในความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๒ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้น โดยคณะกรรมการด้านสิทธิ

มนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ ที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยคำนึงว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และช่วยเหลือทั้งสภาพแวดล้อมของครอบครัว และการเลี้ยงดูอื่นๆ บนพื้นฐานของประเพณีและค่านิยมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์และสังคม (การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง, ๒๕๕๐) สำหรับประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๕ เป็นต้นมา โดยอนุสัญญาฯ ได้กล่าวถึงพันธกิจที่รัฐภาคีพึงปฏิบัติต่อเด็ก ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อ ๒ “รัฐภาคีจะเคารพและประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น....”

ส่วนที่ ๑ ข้อ ๒๘ “๑.รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับ และบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน.....” ๒.รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียนได้กำหนดขึ้น ในลักษณะที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของเด็ก....”

ส่วนที่ ๑ ข้อ ๓๐ “ในรัฐที่มีชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษา หรือกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมอาศัยอยู่ เด็กที่มาจากชนกลุ่มน้อย หรือที่เป็นชนพื้นเมืองจะต้องไม่ถูกปฏิเสธ ซึ่งสิทธิที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรม ที่ตนนับถือและปฏิบัติทางศาสนาหรือสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในชุมชนกับสมาชิกอื่นในกลุ่มเดียวกัน”

จากข้อตกลงระหว่างประเทศ ภายใต้การริเริ่มโดยองค์การสหประชาชาติ เกี่ยวกับการที่รัฐจะปฏิบัติต่อพลเมืองของตน ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่ารัฐพึงเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมก็ตาม รัฐพึงให้การศึกษอบรมแก่เด็ก เยาวชนทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และพลเมืองมีสิทธิ เสรีภาพในการปฏิบัติตามลัทธิความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของตน

สำหรับประเทศไทย มีเอกสารหลักฐานที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย และแนวปฏิบัติที่รัฐจะต้องปฏิบัติต่อพลเมือง และแนวทางการจัดการศึกษอบรมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ระบุว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๔๕ ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้ อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิ ตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น”

ขณะที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดแนวทางของการจัดการศึกษา ดังนี้

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ.....ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา ๒๔ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายใน ชุมชน.....รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ

สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๒ ที่ให้ กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษา เป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ เด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วย รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

ต่อมามติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ให้ความเห็นชอบระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘ เพื่อให้ เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ได้มีโอกาสเข้าเรียน รวมทั้งให้จัดสรร

งบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่คนกลุ่มนี้ ในอัตราเดียวกับเด็กไทย

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖ (๒) ระบุว่า เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิในการได้รับการศึกษา และได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๗ ระบุว่า ให้เด็กและเยาวชนทุกคน มีสิทธิได้รับการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับการคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความคิดเห็นทางการเมือง การเกิดหรือสถานะอื่นของเด็กและเยาวชน บิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ขณะที่ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๕) แนวโอบายข้อ ๑.๓ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร โดยกรอบการดำเนินงาน ข้อ ๑.๓.๑ จัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ชนต่างวัฒนธรรม และระหว่างชายหญิง

สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๕) กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ข้อ ๑.๑ พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ (๑.๑.๑) พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการจัดการศึกษา โดยเน้นแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษา ทั้งในและนอกระบบให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต และปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ โดยบูรณาการวิชาสามัญ ศาสนา และวิชาชีพในสัดส่วนที่เหมาะสม พร้อมทั้งสามารถใช้ความหลากหลายวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๓ ระบุว่า “เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น”

นอกจากนี้หลักสูตร ยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาจัดรายวิชาหรือกิจกรรมเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น ในระดับประถมศึกษาปีละไม่เกิน ๘๐ ชั่วโมง ระดับมัธยม ปีละไม่เกิน ๒๔๐ ชั่วโมง

สรุป

ผลการศึกษาเอกสารของทางราชการ ในระดับนานาชาติ เกี่ยวกับปรัชญา แนวคิด และแนวปฏิบัติของรัฐ เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของพลเมืองที่อาศัยในรัฐนั้นๆ พบว่าองค์การสหประชาชาติ ได้ออกปฏิญญา กติกา และอนุสัญญา เพื่อให้ประเทศสมาชิกลงนาม ให้การรับรอง และนำไปสู่การปฏิบัติการยอมรับในคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่มีอคติและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และพบว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับเดียว ที่ทุกประเทศให้การรับรอง ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าเด็กทุกคนจะได้รับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน บนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สำหรับเอกสารของทางราชการของประเทศไทย เกี่ยวกับปรัชญา แนวคิด และแนวปฏิบัติของรัฐ เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของพลเมืองที่จะเข้ารับการศึกษา พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ระบุถึงสิทธิของคนไทยกับการศึกษา คือบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษา จากนั้นกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบุไว้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘ ระบุให้โรงเรียนของรัฐ รับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ได้มีโอกาสเข้าเรียน ขณะที่กฎหมายอื่นๆ ได้ระบุถึงแนวทางการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เอื้อต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน

อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยได้ปฏิบัติตามข้อตกลงตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในการให้การศึกษแก่เด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นในเขตพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา อย่างเช่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มีนโยบายให้จัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน

๒. ข้อมูลโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศ มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ เป็นระยะทางยาวประมาณ ๓๗๐ กิโลเมตร ด้วยสภาพภูมิประเทศดังกล่าวทำให้มีช่องทางธรรมชาติที่เข้าออกระหว่างประชาชนของสองประเทศหลายช่องทาง ประกอบกับความเจริญทางเศรษฐกิจของไทยทำให้เป็นปัจจัยดึงดูด และ

ปัญหาการเมืองและปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศเมียนมาร์ เป็นปัจจัยผลักดันให้ประชาชนชาวพม่า ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนหลายเชื้อชาติ เช่น พม่า มอญ กะเหรี่ยง ได้อพยพ ลักลอบเข้ามาอาศัยอยู่ตาม อำเภอชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรีจำนวนมาก จากการสำรวจคนไร้สัญชาติ ในพื้นที่อำเภอ ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี ของจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พบว่ามีคนไร้สัญชาติ จำนวน ๔๖,๗๕๔ คน อยู่ในอำเภอไทรโยค จำนวน ๕,๑๐๓ คน อำเภอทองผาภูมิ จำนวน ๒๐,๓๕๒ คน และอำเภอสังขละบุรี จำนวน ๑๗,๓๑๕ คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกาญจนบุรี, ๒๕๕๒)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานในเขตอำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และ อำเภอสังขละบุรี ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน ๘๑ โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ๑๓ โรงเรียน ขนาดกลาง ๔๖ โรงเรียน และขนาดเล็ก ๒๒ โรงเรียน ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นอนุบาล จำนวน ๔,๕๗๓ คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๑๓,๓๖๗ คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน ๕,๓๖๗ คน รวมนักเรียนระดับชั้นอนุบาล จนถึง ม. ๓ จำนวน ๒๓,๓๐๗ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ จากกลุ่มนโยบายและแผน สพป. กจ ๓)

นอกจากโรงเรียนของรัฐซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ แล้วยังพบว่ายังมีโรงเรียนสังกัด ดำรงตระเวนชายแดน จำนวน ๑๐ โรงเรียน และโรงเรียน เอกชนอีก ๓ โรงเรียน การที่อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศพม่า ขณะเดียวกันภายในประเทศพม่า ก็มีปัญหาทางการเมืองและเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ประชาชนฝั่งพม่า อพยพหลบหนีเข้ามาอยู่ในเขตไทยทั้ง ๓ อำเภอดังกล่าว จำนวนมาก บางกลุ่มอพยพย้ายถิ่นเข้ามา อาศัยตั้งรกรากอยู่ยาวนาน มากกว่า ๓๐ ปี บางกลุ่มก็อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ ซึ่งทางราชการไทยได้แยก ประเภทบุคคลเหล่านี้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

บุคคลเหล่านี้จะ ได้ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านปกติเงิน (ทร. ๑๔) และมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก โดยเลขหลักแรกจะเป็น ๓ ๔ ๕ หรือ ๘

๒. คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

บุคคลเหล่านี้จะมีหลักฐานหนังสือเดินทาง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านปกติเหลือง (ทร. ๑๓) และมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก โดยเลขหลักแรกจะเป็น ๖ หรือ ๗

๓. แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ

บุคคลเหล่านี้จะได้รับเลขประจำตัว ๑๓ หลัก โดยหลักแรกจะเป็นเลข ๐๐ (บัตรสีชมพู)

๔. บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

บุคคลเหล่านี้จะได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ ทางราชการจะออกเลขประจำตัว ๑๓ หลักให้ โดยเลขหลักแรกจะเป็น ๐ (บัตรสีขาว)

สถิติข้อมูลสถานะของนักเรียน เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ พบว่า นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๓,๓๕๖ คน เป็นนักเรียนสัญชาติไทย ๑๓,๔๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ และเป็นนักเรียนที่มีสถานะต่างด้าว ทั้ง ๔ ประเภทดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๙,๘๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓, ๒๕๕๓)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน และครู พบว่าเด็กนักเรียนสัญชาติไทย ซึ่งมีสัดส่วนที่น้อยมากนั้น มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากบรรพบุรุษมาจากหลายแหล่ง เช่น คนไทยภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน คนไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) คนไทยเชื้อสายลาวเวียงจันทน์ ชาวไทยภูเขา เช่น ม้ง เป็นต้น และเมื่อพิจารณาเฉพาะนักเรียนต่างด้าว พบว่า ประมาณร้อยละ ๓๐ เป็นนักเรียนต่างด้าวสัญชาติพม่า (เชื้อชาติพม่า มอญ ทวาย กะเหรี่ยง และลาว) ที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เป็นการถาวร (ทร ๑๔) ซึ่งพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายของเด็กเหล่านี้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย นานแล้ว และบางคนก็เกิดในประเทศไทย สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย ได้ดีพอใช้สำหรับเด็กต่างด้าวที่เหลือประมาณ ร้อยละ ๓๐ พ่อแม่ของเด็กเหล่านี้เพิ่งอพยพเข้ามาใหม่ และเป็นกลุ่มคนที่รัฐไทยอนุญาตให้อยู่อาศัยชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ

ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและวิถีชีวิต ของนักเรียนในอำเภอ ไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และ อำเภอสังขละบุรี นี้เป็นสิ่งท้าทายนักการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน และครูอาจารย์ว่าจะจัดการศึกษาอย่างไรให้สอดคล้องกับปรัชญา แนวคิด และแนวปฏิบัติ ที่ระบุไว้ในกติกาอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติ และในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกฎหมายการศึกษาของไทยหลายฉบับ

๓. ผลการศึกษาเชิงปริมาณ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

การศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชั้น ป.๕-๖ และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ดังนี้

๓.๑ ผลการศึกษาเชิงปริมาณกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

นำเสนอใน ๔ หัวข้อดังนี้

๓.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๒ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๓.๑.๓ บรรยายการจัดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๓.๑.๔ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๓.๑.๕ สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๓.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕๗๓ คน ประกอบด้วย นักเรียนในเขตอำเภอไทรโยคมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๐, ๓๔.๕๐ และ ๑๕.๒๐ ตามลำดับ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด รองลงมาคือ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๑๐, ๓๔.๕๐ และ ๑๘.๐๐ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๑๐ และ ๔๑.๙๐ สัดส่วนของนักเรียนชั้นประถม ๔๕.๐๐ และ ๕๑.๐๐ นักเรียนส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๘๘.๘๐ อยู่ในกลุ่มอายุ ๑๐-๑๓ ปี ที่เหลืออยู่ในกลุ่มอายุ ๑๔-๑๗ ปี นักเรียนร้อยละ ๕๐.๐๐ นับถือศาสนาพุทธ นับถือคริสต์ ร้อยละ ๘.๖๐ และ อิสลาม ร้อยละ ๑.๔๐ นักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งมีบิดาเชื้อชาติไทย รองลงมาคือมีบิดาเชื้อชาติมอญ กะเหรี่ยง พม่า ลาว และอื่นๆ (ร้อยละ ๔๗.๑๐, ๒๐.๑๐, ๑๖.๒๐, ๑๓.๑๐, ๒.๔๐ และ ๑.๑๐ ตามลำดับ) ดังแสดงในตาราง ๑

ตาราง ๑ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (๕๗๓ คน)

รายละเอียด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑. อำเภอ		
๑.๑ ไทรโยค	๒๖๓	๔๕.๕๐
๑.๒ ทองผาภูมิ	๒๐๐	๓๔.๕๐
๑.๓ สังขละบุรี	๑๑๐	๑๙.๒๐
๒. ขนาดของโรงเรียน		
๒.๑ เล็ก	๑๐๓	๑๘.๐๐
๒.๒ กลาง	๒๗๐	๔๗.๑๐
๒.๓ ใหญ่	๒๐๐	๓๔.๕๐
๓. เพศ		
๓.๑ ชาย	๒๔๐	๔๑.๕๐
๓.๒ หญิง	๓๓๓	๕๘.๑๐
๔. ระดับชั้น		
๔.๑ ป.๕	๒๘๑	๔๙.๐๐
๔.๒ ป.๖	๒๙๒	๕๑.๐๐
๕. กลุ่มอายุ		
๕.๑ กลุ่มอายุ ๑๐-๑๓ ปี	๕๐๕	๘๘.๘๐
๕.๒ กลุ่มอายุ ๑๔-๑๗ ปี	๖๘	๑๑.๒๐
๖. ศาสนา		
๖.๑ พุทธ	๕๑๖	๙๐.๐๐
๖.๒ คริสต์	๔๕	๗.๖๐
๖.๓ อิสลาม	๘	๑.๔๐
๗. เชื้อชาติของบิดา		
๗.๑ ไทย	๒๗๐	๔๗.๑๐
๗.๒ พม่า	๗๕	๑๓.๑๐
๗.๓ มอญ	๑๑๕	๒๐.๑๐
๗.๔ กะเหรี่ยง	๕๓	๙.๒๐
๗.๕ ลาว	๑๔	๒.๔๐
๗.๖ อื่นๆ	๖	๑.๐๐

๓.๑.๒ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ขอนำเสนอ
ข้อมูล ๒ ส่วน คือ

๑. ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖
โดยจำแนกตามองค์ประกอบด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และการยอมรับฯ
โดยรวม ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) เป็นแนวทางในการกำหนด
ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับ
ค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับปาน

กลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับ

ค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ดังแสดงในตาราง ๒

ตาราง ๒ ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป.๕-๖ จำแนกตาม
องค์ประกอบ ๕ ด้าน

การยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม	จำนวน (คน) และร้อยละของระดับการยอมรับฯ					รวม คน/ ร้อยละ
	สูง	ค่อนข้าง สูง	ปานกลาง	ค่อนข้าง ต่ำ	ต่ำ	
เชื้อชาติ	๒๕๑ (๕๐.๘๐)	๒๓๗ (๔๘.๓๐)	๔ (๐.๗๐)	๑ (๐.๒๐)	-	๕๗๓ (๑๐๐)
ภาษา	๕๗ (๑๖.๕๐)	๓๓๖ (๖๕.๖๐)	๕๑ (๑๕.๕๐)	๕ (๑.๖๐)	-	๕๗๓ (๑๐๐)
ศาสนา	๒๖๕ (๔๗.๐๐)	๒๘๕ (๔๙.๗๐)	๑๘ (๓.๑๐)	๑ (๐.๒๐)	-	๕๗๓ (๑๐๐)
ขนบประเพณี	๑๘๕ (๓๓.๐๐)	๓๕๖ (๕๑.๑๐)	๒๘ (๔.๕๐)	-	-	๕๗๓ (๑๐๐)
วิถีชีวิต	๑๑๗ (๒๐.๔๐)	๓๗๑ (๖๔.๗๐)	๘๔ (๑๔.๗๐)	๑ (๐.๒๐)	-	๕๗๓ (๑๐๐)
การยอมรับ ฯ โดยรวม	๑๗๕ (๓๐.๕๐)	๓๕๐ (๖๘.๑๐)	๘ (๑.๔๐)	-	-	๕๗๓ (๑๐๐)

จากข้อมูลในตาราง ๒ พบว่ามากกว่าร้อยละ ๕๕ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ศาสนา ขนบประเพณี และระดับการยอมรับโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง ขณะที่ร้อยละ ๘๕ ของนักเรียนมีระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านภาษา และด้านวิถีชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูงที่เหลืออีกประมาณร้อยละ ๑๕ ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมที่ระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ และไม่พบว่านักเรียนมีระดับการยอมรับทั้ง ๕ องค์ประกอบ หรือ การยอมรับโดยรวมในระดับต่ำเลย

๒. เปรียบเทียบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้ง ๕ องค์ประกอบและโดยรวมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว) ดังแสดงในตาราง ๓

ตาราง ๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้ง ๕ องค์ประกอบและ โดยรวม ของนักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย (๒๗๐ คน) และ บิดาเชื้อชาติอื่นๆ (๓๐๓ คน)

การยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม	เชื้อชาติของบิดา				F
	เชื้อชาติไทย		เชื้อชาติอื่นๆ		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
เชื้อชาติ	๔.๔๕	๐.๔๐	๔.๕๓	๐.๓๒	๓.๖๘*
ภาษา	๓.๕๖	๐.๕๕	๔.๑๓	๐.๔๓	๒๑.๔๖*
ศาสนา	๔.๔๖	๐.๔๒	๔.๔๘	๐.๔๐	๐.๒๕
ขนบประเพณี	๔.๓๐	๐.๔๓	๔.๓๓	๐.๓๕	๓.๘๖*
วิถีชีวิต	๔.๐๕	๐.๕๑	๔.๑๕	๐.๔๓	๑๑.๕๒*
การยอมรับ ๗ โดยรวม	๔.๒๕	๐.๓๕	๔.๓๕	๐.๓๒	๑๓.๓๒*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการทดสอบค่าเอฟ ดังตาราง ๓ พบว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และการยอมรับโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาว) มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมสูงกว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย แต่ไม่พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านศาสนา แตกต่างกัน

๓.๑.๓ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

ขอนำเสนอข้อมูล ๒ ส่วนคือ

๑. ระดับบรรยากาศพหุวัฒนธรรมใน โรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โดยจำแนกตามองค์ประกอบ ๕ ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตรและความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) เป็นแนวทางในการกำหนดระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ
 คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับต่ำ
 ดังแสดงในตาราง ๔

ตารางที่ ๔ ระดับบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้น ป. ๕-๖ จำแนกตามองค์ประกอบ ๕ ด้าน

การรับรู้ บรรยากาศพหุวัฒนธรรม	จำแนก(คน) และร้อยละของระดับการยอมรับฯ					รวม(คน/ ร้อยละ)
	สูง	ค่อนข้าง สูง	ปานกลาง	ค่อนข้าง ต่ำ	ต่ำ	
การบริหารจัดการ	๒๓๘ (๔๘.๕๐)	๒๓๖ (๔๘.๒)	๑๖ (๒.๘๐)	๓ (๐.๕๐)	-	๕๓๓ (๑๐๐)
การเรียนการสอน	๑๘๖ (๓๓.๐๐)	๓๔๘ (๖๐.๓๐)	๓๔ (๖.๐๐)	๒ (๐.๓๐)	-	๕๓๓ (๑๐๐)
กลุ่มเพื่อน	๑๖๔ ๒๘.๖๐	๑๘๓ (๓๒.๓)	๑๕๘ (๓๔.๕๐)	๒๘ (๔.๒๐)	-	๕๓๓ (๑๐๐)
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	๓๒๕ (๕๖.๓๐)	๒๒๓ (๓๘.๕๐)	๒๔ (๔.๒๐)	๑ (๐.๒๐)	-	๕๓๓ (๑๐๐)
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	๒๑๑ (๓๖.๘๐)	๓๐๘ (๕๓.๘๐)	๕๒ (๙.๖๐)	๒ (๐.๓๐)	-	๕๓๓ (๑๐๐)
การรับรู้ฯ โดยรวม	๑๕๓ (๒๖.๓๐)	๔๐๓ (๗๖.๐๐)	๑๓ (๒.๓๐)	-	-	๕๓๓ (๑๐๐)

จากข้อมูลในตาราง ๔ พบว่าประมาณร้อยละ ๕๐ ของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าเป็นโรงเรียนของตนมีบรรยากาศพหุวัฒนธรรมด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และบรรยากาศโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง ขณะที่พบว่านักเรียนเพียงร้อยละ ๖๑.๓๐ ที่รับรู้ถึงบรรยากาศพหุวัฒนธรรมด้านกลุ่มเพื่อน ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง และพบว่านักเรียนรับรู้เกี่ยวกับบรรยากาศพหุวัฒนธรรมด้านกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำถึงร้อยละ ๓๘.๗๐

๒. เปรียบเทียบการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้ง ๕ องค์ประกอบและโดยรวม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว) ดังแสดงในตาราง ๕

ตาราง ๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๕ องค์ประกอบและโดยรวม ของนักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย (๒๗๐ คน) และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (๓๐๓ คน)

การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม	เชื้อชาติของบิดา				F
	เชื้อชาติไทย		เชื้อชาติอื่นๆ		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
การบริหารจัดการ	๔.๔๔	๐.๔๔	๔.๔๓	๐.๔๐	๐.๗๔
การเรียนการสอน	๔.๒๘	๐.๔๕	๔.๒๕	๐.๔๑	๐.๑๒
กลุ่มเพื่อน	๓.๘๘	๐.๘๑	๓.๗๕	๐.๘๓	๑.๘๐
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	๔.๕๓	๐.๔๔	๔.๖๐	๐.๔๕	๐.๕๕
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	๔.๒๗	๐.๕๕	๔.๒๒	๐.๕๒	๑.๑๓
การรับรู้ฯ โดยรวม	๔.๒๘	๐.๓๗	๔.๒๗	๐.๓๒	๐.๘๑

ผลการทดสอบค่าเอฟ ดังตาราง ๕ พบว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ มีคะแนนการรับรู้ต่อบรรยากาศพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้าน และบรรยากาศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

๓.๑.๔ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

ขอเสนอผลการเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม เป็นรายด้านและความภาคภูมิใจโดยรวม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว) ดังแสดงในตาราง ๖

ตาราง ๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมเป็นรายด้าน และความภาคภูมิใจโดยรวม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่บิดาเชื้อชาติไทย (๒๓๐ คน) และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (๓๐๓ คน)

ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	เชื้อชาติของบิดา				F
	เชื้อชาติไทย		เชื้อชาติอื่นๆ		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
๑. เชื้อชาติ	๔.๕๐	๐.๔๑	๔.๓๕	๐.๕๑	๕.๑๔*
๒. ชุดแต่งกายประจำชาติ	๔.๖๕	๐.๖๒	๔.๕๐	๐.๖๔	๓.๖๘*
๓. อาหาร	๔.๕๖	๐.๖๕	๔.๕๓	๐.๖๑	๐.๐๒
๔. ข้อห้ามข้อปฏิบัติในศาสนา	๔.๔๔	๐.๓๕	๔.๓๓	๐.๓๖	๑.๑๘
๕. บ้านเรือนที่อยู่อาศัย	๔.๖๕	๐.๖๒	๔.๕๑	๐.๓๘	๕.๕๕*
๖. ภาษาพูด	๔.๓๔	๐.๕๖	๔.๕๖	๐.๖๘	๑๑.๑๐*
๗. ประวัติศาสตร์/บรรพบุรุษ	๔.๖๖	๐.๕๘	๔.๕๕	๐.๖๔	๑.๕๒
๘. ศาสนาที่นับถือ	๔.๓๓	๐.๕๔	๔.๘๐	๐.๕๑	๐.๖๔
๙. ประเพณีที่ยึดถือ	๔.๖๓	๐.๕๘	๔.๖๓	๐.๕๘	๐.๐๒
๑๐. ความสามารถของคนรุ่นปัจจุบัน	๔.๔๓	๐.๓๓	๔.๔๒	๐.๓๕	๐.๐๐
ความภาคภูมิใจ ฯ โดยรวม	๔.๖๔	๐.๓๒	๔.๕๓	๐.๓๓	๕.๘๖*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการทดสอบค่าเอฟ ดังตาราง ๖ พบว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยและบิดาเชื้อชาติอื่นๆ มีคะแนนความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ชุดแต่งกายประจำชาติ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ภาษาพูดและความภาคภูมิใจโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยมีคะแนนในความภาคภูมิใจในด้านดังกล่าว สูงกว่านักเรียน ที่บิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว)

๓.๑.๕ สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ โดยการใช้แบบวัดเชิงปริมาณกับนักเรียนระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ จำนวน ๕๗๓ คน โดยสรุปพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๐-๘๐ มีการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง เมื่อมีการทดสอบความแตกต่างการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติต่างกัน พบว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี วิถีชีวิตและการยอมรับโดยรวม สูงกว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย

เมื่อประเมินบรรยากาศการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ ๘๐ ประเมินว่าบรรยากาศภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และบรรยากาศโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง มีเพียงด้านกลุ่มเพื่อนหรือความสัมพันธ์กับเพื่อน ที่นักเรียนเพียงร้อยละ ๖๐ ที่ประเมินบรรยากาศอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง แต่เมื่อทดสอบความแตกต่าง การรับรู้บรรยากาศการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติต่างกัน มีการรับรู้ถึงบรรยากาศภายในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และ บรรยากาศโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ในส่วนของความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายด้าน พบว่าความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ชุดแต่งกายประจำชาติ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ภาษาพูด และความภาคภูมิใจโดยรวม ของนักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย สูงกว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ

๓.๒ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ กับครูระดับชั้นประถมศึกษา

นำเสนอใน ๔ หัวข้อดังนี้

๓.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๓ ด้าน คือ

- ๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ
- ๒) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ

๓) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการลงมือปฏิบัติ

- ๓.๒.๓ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของครูระดับชั้นประถมศึกษา
- ๓.๒.๔ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ของครูระดับชั้นประถมศึกษา
- ๓.๒.๕ สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณกับครูระดับชั้นประถมศึกษา

๓.๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างครูระดับชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ จำนวน ๒๕๔ คน ประกอบด้วย ครูที่สอนอยู่ในเขตอำเภอไทรโยคมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๐, ๓๔.๕๐ และ ๑๓.๖๐ ตามลำดับ ครูกลุ่มตัวอย่างสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด รองลงมาคือ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๐, ๔๒.๒๐ และ ๑๔.๖๐ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างครูสามในสี่เป็นเพศหญิงและหนึ่งในสามของครู อยู่ในกลุ่มอายุ ๓๑-๔๐ ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ ๒๑-๓๐ ปี กลุ่มอายุ ๕๑-๖๐ ปี และ กลุ่มอายุ ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๔.๖๐, ๒๔.๘๐, ๒๒.๑๐ และ ๑๘.๕๐ ตามลำดับ) ครูเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๙๐.๐๐) นับถือศาสนาพุทธ ที่เหลือนับถือคริสต์ และอิสลาม เมื่อถามว่าครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education)หรือไม่ พบว่าร้อยละ ๔๕.๖๐มีความรู้ และ ๕๐.๓๐ ตอบว่าไม่มีความรู้ ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง ๗

ตาราง ๗ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลสถานภาพของครู (๒๕๔ คน)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
๑. อำเภอ		
๑.๑ ไทรโยค	๑๓๕	๕๕.๕๐
๑.๒ ทองผาภูมิ	๑๑๕	๔๐.๕๐
๑.๓ สังขละบุรี	๔๐	๑๓.๖๐
๒. ขนาดของโรงเรียน		
๒.๑ เล็ก	๔๓	๑๔.๖๐
๒.๒ กลาง	๑๒๓	๔๙.๖๐
๒.๓ ใหญ่	๑๒๔	๔๙.๘๐
๓. เพศ		
๓.๑ ชาย	๓๑	๑๒.๒๐
๓.๒ หญิง	๒๒๓	๘๗.๘๐
๔. กลุ่มอายุ		
๔.๑ ๒๑-๓๐ ปี	๓๓	๑๓.๐๐
๔.๒ ๓๑-๔๐ ปี	๑๐๒	๔๐.๑๐
๔.๓ ๔๑-๕๐ ปี	๕๔	๒๑.๒๐
๔.๔ ๕๑-๖๐ ปี	๖๕	๒๕.๗๐
๕. ศาสนา		
๕.๑ พุทธ	๒๘๘	๑๑๓.๐๐
๕.๒ คริสต์	๔	๑.๖๐
๕.๓ อิสลาม	๒	๐.๗๐
๖. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม		
๖.๑ มีความรู้	๑๔๖	๕๗.๐๐
๖.๒ ไม่มีความรู้	๑๐๘	๔๓.๐๐

๓.๒.๒ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของครูระดับชั้นประถมศึกษา

แบ่งความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ออกเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ๒) ด้านการเห็นความสำคัญ และ ๓) ด้านการลงมือปฏิบัติ และในแต่ละด้าน จำแนก ออกเป็น ๕ มิติ ตามแนวคิดของ James Banks ได้แก่ การบูรณาการในเนื้อหาวิชา การสร้างองค์ความรู้ การลดอคติ การยึดหลักความยุติธรรม และการสร้างบรรยากาศที่ดี โดยในตาราง ๘ จะนำเสนอให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ย และระดับของความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของครู ซึ่งแบ่งโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับ
ค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับ

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับ

ค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ตาราง ๘ ค่าเฉลี่ยและระดับของความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม จำแนกเป็นรายด้าน และมีมติของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (๒๕๔ คน)

มติของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	ค่าเฉลี่ยและระดับความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม		
	ความรู้ความเข้าใจ	การเห็นความสำคัญ	การลงมือปฏิบัติ
การบูรณาการในเนื้อหาวิชา	๓.๒๑ (ปานกลาง)	๓.๔๓ (ปานกลาง)	๓.๐๒ (ปานกลาง)
การสร้างองค์ความรู้	๓.๒๓ (ปานกลาง)	๓.๔๑ (ปานกลาง)	๓.๐๕ (ปานกลาง)
การลดอคติ	๓.๔๕ (ปานกลาง)	๓.๕๓ (ค่อนข้างสูง)	๓.๒๖ (ปานกลาง)
การยึดหลักความยุติธรรม	๓.๖๑ (ค่อนข้างสูง)	๓.๖๕ (ค่อนข้างสูง)	๓.๓๖ (ปานกลาง)
การสร้างบรรยากาศที่ดี	๓.๗๔ (ค่อนข้างสูง)	๓.๗๓ (ค่อนข้างสูง)	๓.๕๔ (ค่อนข้างสูง)
ความรอบรู้ ๆ โดยรวม	๓.๓๑ (ปานกลาง)	๓.๕๓ (ค่อนข้างสูง)	๓.๒๕ (ปานกลาง)

ข้อมูลจากตาราง ๘ พบว่า โดยภาพรวมครูระดับชั้นประถมศึกษา มีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมทั้ง ๓ ด้าน แยกตามมติของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วเห็นแนวโน้มว่าครูเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ๕ มติมากกว่า ความรู้ความเข้าใจและการลงมือปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็เห็นแนวโน้มว่าการลงมือปฏิบัติในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะน้อยกว่าความรู้ความเข้าใจที่ครูมีอยู่ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มด้านมติของการจัดการศึกษา แล้วพบว่าครูมีค่าเฉลี่ยด้านการสร้างบรรยากาศที่ดีและการยึดความยุติธรรม มากกว่า มติด้านการลดอคติการสร้างองค์ความรู้ และ การบูรณาการในเนื้อหาวิชา

๓.๒.๓ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูระดับชั้นประถมศึกษา

ขอนำเสนอข้อมูล ๒ ส่วน คือ

๑. ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูระดับชั้นประถมศึกษา ดังแสดงในตาราง ๕ ได้จำแนกตามองค์ประกอบด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และองค์ประกอบโดยรวม โดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) เป็นแนวทางในการกำหนดระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับปาน

กลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับ

ค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ดังแสดงในตาราง ๕

ตาราง ๕ ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูระดับชั้นประถมศึกษา จำแนกตาม
องค์ประกอบ ๕ ด้าน

การยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม	จำนวน(คน) และร้อยละของระดับการยอมรับฯ					รวมคน/ ร้อยละ
	สูง	ค่อนข้าง สูง	ปานกลาง	ค่อนข้าง ต่ำ	ต่ำ	
เชื้อชาติ	๑๖๔ (๕๕.๘๐)	๑๑๐ (๓๗.๔๐)	๑๗ (๕.๘๐)	๒ (๐.๗๐)	๑ (๐.๓๐)	๒๙๔ (๑๐๐)
ภาษา	๗๖ (๒๕.๕๐)	๑๖๖ (๕๖.๔๐)	๔๗ (๑๖.๐๐)	๒ (๐.๗๐)	๓ (๑.๐๐)	๒๙๔ (๑๐๐)
ศาสนา	๕๕ (๓๓.๗๐)	๑๕๘ (๕๓.๗๐)	๓๔ (๑๑.๖๐)	๒ (๐.๗๐)	๑ (๐.๓๐)	๒๙๔ (๑๐๐)
ขนบประเพณี	๑๐๑ (๒๓.๔๐)	๑๕๖ (๕๓.๐๐)	๓๓ (๑๑.๒๐)	๑ (๐.๔๐)	๓ (๑.๐๐)	๒๙๔ (๑๐๐)
วิถีชีวิต	๘๘ (๒๕.๕๐)	๑๖๔ (๕๕.๘๐)	๓๖ (๑๒.๓๐)	๓ (๑.๐๐)	๓ (๑.๐๐)	๒๙๔ (๑๐๐)
การยอมรับฯ โดยรวม	๕๐ (๓๐.๖๐)	๑๗๓ (๕๘.๕๐)	๒๘ (๙.๕๐)	๑ (๐.๓๐)	๒ (๐.๗๐)	๒๙๔ (๑๐๐)

จากข้อมูลในตาราง ๕ พบว่าครูส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ ๘๕) มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง ขณะที่ครูประมาณร้อยละ ๕๐ มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติและการยอมรับโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง

๒. เปรียบเทียบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้ง ๕ องค์ประกอบ และโดยรวมของครูระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีความรู้และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม ดังแสดงในตาราง ๑๐

ตาราง ๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้ง ๕ องค์ประกอบ และโดยรวม ของครูระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (๑๔๖ คน) และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (๑๔๘ คน)

การยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม	ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม				F
	มีความรู้		ไม่มีความรู้		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
เชื้อชาติ	๔.๕๐	๐.๕๓	๔.๓๘	๐.๖๕	๒.๖๗
ภาษา	๔.๑๐	๐.๖๓	๓.๕๖	๐.๗๑	๓.๓๐
ศาสนา	๔.๒๒	๐.๕๔	๔.๐๘	๐.๗๐	๓.๕๓
ขนบประเพณี	๔.๒๕	๐.๕๕	๔.๑๐	๐.๗๔	๓.๖๓
วิถีชีวิต	๔.๒๐	๐.๕๘	๔.๐๐	๐.๗๖	๕.๘๘*
การยอมรับฯ โดยรวม	๔.๒๕	๐.๔๕	๔.๑๐	๐.๖๖	๔.๗๓*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการทดสอบค่าเอฟ ดังตาราง ๑๐ พบว่าครูมีความรู้และครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี ไม่แตกต่างกัน ขณะที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต และการยอมรับโดยรวม

๓.๒.๔ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ของครูระดับชั้นประถมศึกษา

ขอนำเสนอข้อมูล ๒ ส่วน คือ

๑. ระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ของครูระดับประถมศึกษา ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วิน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) เป็นแนวทางในการกำหนดระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศสภาพแวดล้อม ระดับต่ำ โดยจำแนกตามองค์ประกอบ ๖ ด้าน คือ ด้านนโยบาย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ดังแสดงในตาราง ๑๑

ตาราง ๑๑ ระดับการรับรู้บรรยากาศสภาพแวดล้อม ของครูระดับชั้นประถมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบ ๖ ด้าน

การรับรู้ บรรยากาศสภาพแวดล้อม	จำนวน(คน) และร้อยละของระดับบรรยากาศสภาพแวดล้อม					รวมคน/ ร้อยละ
	สูง	ค่อนข้างสูง	ปานกลาง	ค่อนข้างต่ำ	ต่ำ	
นโยบาย	๒๑ (๓.๑๐)	๑๐๖ (๓๖.๑๐)	๑๓๕ (๔๓.๓๐)	๑๕ (๖.๔๐)	๕ (๓.๑๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
ผู้บริหารโรงเรียน	๕๐ (๑๓.๐๐)	๑๕๖ (๕๓.๑๐)	๘๑ (๒๓.๕๐)	๕ (๑.๓๐)	๒ (๐.๓๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
ครู	๕๓ (๑๕.๔๐)	๑๖๕ (๕๖.๑๐)	๖๑ (๒๐.๘๐)	๕ (๓.๐๐)	๒ (๐.๓๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
นักเรียน	๓๖ (๒๕.๕๐)	๑๖๒ (๓๓.๑๐)	๕๐ (๑๓.๖๐)	๑ (๐.๔๐)	๓ (๑.๐๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	๑๐๘ (๓๖.๓๐)	๑๔๘ (๕๐.๔๐)	๓๔ (๑๑.๕๐)	๒ (๐.๓๐)	๒ (๐.๓๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	๑๒๘ (๔๓.๕๐)	๑๐๘ (๔๒.๕๐)	๓๓ (๑๒.๖๐)	๑ (๐.๓๐)	๒ (๐.๓๐)	๒๕๘ (๑๐๐)
การรับรู้ฯ โดยรวม	๕๒ (๑๓.๓๐)	๑๕๒ (๖๕.๓๐)	๔๖ (๑๕.๖๐)	๒ (๐.๓๐)	๒ (๐.๓๐)	๒๕๘ (๑๐๐)

ข้อมูลจากตาราง ๑๑ พบว่าครูระดับชั้นประถมศึกษารับรู้ถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมในโรงเรียนของตนในด้านผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และบรรยากาศโดยรวมมากกว่าร้อยละ ๘๐ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง ขณะที่

พบว่าครูรับรู้ถึงบรรยากาศพัฒนาธรรมในส่วนของการมีนโยบายด้านการศึกษาพัฒนาธรรมจากหน่วยงานกำกับนโยบายทางการศึกษาในระดับก่อนข้างสูงและระดับสูงเพียงร้อยละ ๔๓.๒๐ ในระดับปานกลางมีมากที่สุดคือ ร้อยละ ๔๗.๓๐ และระดับก่อนข้างต่ำ และระดับต่ำ รวมกันร้อยละ ๕.๕๐

๒. เปรียบเทียบการรับรู้บรรยากาศพัฒนาธรรมทั้ง ๖ องค์ประกอบ และโดยรวมของครูระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีความรู้และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม ดังแสดงในตาราง ๑๒

ตาราง ๑๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบค่าเอฟ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนบรรยากาศพัฒนาธรรมทั้ง ๖ องค์ประกอบ และโดยรวมของครูระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม (๑๔๖ คน) และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม (๑๔๘ คน)

การรับรู้ บรรยากาศพัฒนาธรรม	ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม				F
	มีความรู้		ไม่มีความรู้		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
นโยบาย	๓.๖๕	๐.๖๘	๓.๓๔	๐.๘๔	๑๑.๖๔*
ผู้บริหารโรงเรียน	๔.๐๖	๐.๕๕	๓.๗๖	๐.๗๕	๑๔.๘๒*
ครู	๔.๑๑	๐.๖๐	๓.๘๒	๐.๗๕	๑๒.๘๑*
นักเรียน	๔.๒๖	๐.๕๔	๔.๐๐	๐.๗๔	๑๑.๑๓*
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	๔.๓๓	๐.๕๕	๔.๒๐	๐.๗๐	๒.๖๓
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	๔.๓๒	๐.๖๐	๔.๑๗	๐.๗๓	๓.๓๖
บรรยากาศ โดยรวม	๔.๑๑	๐.๔๗	๓.๘๓	๐.๖๔	๑๓.๓๕*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการทดสอบค่าเอฟ ตาราง ๑๒ พบว่าครูระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความรู้และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรมมีการรับรู้ถึงบรรยากาศพัฒนาธรรม ด้านนโยบาย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และบรรยากาศโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออธิบายได้ว่าครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรมจะรับรู้ว่ามีบรรยากาศพัฒนาธรรม ด้านนโยบาย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และบรรยากาศโดยรวมสูงกว่า ครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษา

พหุวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็พบว่า การรับรู้ของครูต่อบรรยากาศพหุวัฒนธรรมด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรและความสัมพันธ์กับผู้ปกครองไม่แตกต่างกัน

๓.๒.๕ สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณกับครูระดับชั้นประถมศึกษา

การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ โดยใช้แบบวัดเชิงปริมาณ กับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน ๒๕๔ คน โดยสรุปพบว่า ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมรวมทุกมิติ ในส่วนของการเห็นความสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและด้านความรู้ความเข้าใจกับด้านการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายมิติของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่า ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจในมิติของการยึดหลักความยุติธรรมและมิติการสร้างบรรยากาศที่ดีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่มิติการบูรณาการในเนื้อหา มิติการสร้างองค์ความรู้ และมิติการลดอคติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนของความรอบรู้ด้านการเห็นความสำคัญ พบว่า ในมิติของการลดอคติการยึดหลักความยุติธรรมและการสร้างบรรยากาศที่ดี อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่มิติการบูรณาการในเนื้อหาวิชา และการสร้างองค์ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของความรอบรู้ด้านการลงมือปฏิบัติ พบว่า มิติการบูรณาการในเนื้อหาวิชา การสร้างองค์ความรู้การลดอคติ การยึดหลักความยุติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงมิติการสร้างบรรยากาศที่ดีที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

เมื่อประเมินการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐-๘๐ มีการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง เมื่อมีการทดสอบความแตกต่างของการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูที่มีความรู้กับครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่า ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและการยอมรับโดยรวม สูงกว่าครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม

เมื่อประเมินบรรยากาศการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามการรับรู้ของครู พบว่าครูส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐-๘๐ ประเมินว่าบรรยากาศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับครู นักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และบรรยากาศโดยรวม เป็นไปในแนวทางของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง ขณะที่ครูรับรู้บรรยากาศในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนว่าดำเนินไปในแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง เพียงร้อยละ ๗๐ ขณะเดียวกันพบว่า ครูเพียงร้อยละ ๔๓.๒๐ เท่านั้น ที่ประเมินบรรยากาศเกี่ยวกับ

ชาติ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ภาษาพูดและความภาคภูมิใจโดยรวม สูงกว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ

ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ที่ประเมินจากครูผู้สอนระดับชั้น ประถมศึกษา ด้วยแบบประเมินต่างๆ พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ มีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็น ความสำคัญ หรือการมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางหรือหลักการของการศึกษา พหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่ครูมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้าน ความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติตามแนวทางหรือหลักการของการจัดการศึกษาพหุ วัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อประเมินสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้วยแบบ ประเมินการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม หรือการประเมินเจตคติของครูต่อการจัดการศึกษา ในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐-๙๐ มี เจตคติที่ดีหรือมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง เมื่อ เปรียบเทียบทางสถิติพบว่า ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีการยอมรับความ หลากหลายวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตและการยอมรับโดยรวม สูงกว่าครูที่ไม่มีความรู้ เมื่อประเมิน สถานการณ์การจัดการศึกษาด้วยแบบประเมินบรรยากาศการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่า บรรยากาศที่เกิดขึ้นกับครู นักเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและ บรรยากาศโดยรวม และเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่า ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม จะรับรู้ว่าจะโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางหรือหลักการของการศึกษา พหุวัฒนธรรม มากกว่าครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๔. ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพในครั้งนี้ คณะวิจัยได้ใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศิษยานุเทศ์ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ขณะที่ใช้วิธีการสนทนากลุ่มกับผู้ปกครองนักเรียน ผลการศึกษา แบ่งตามหัวข้อได้ ดังนี้

๑. นโยบายและการบริหารจัดการศึกษา

๒. หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน
๓. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

๔.๑ นโยบายและการบริหารจัดการศึกษา

นโยบายและการบริหารจัดการศึกษาในบริบทที่ผู้เรียนและชุมชนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ และผู้บริหาร โรงเรียน พอสรูปได้ ดังนี้

๑) เปิดโอกาสให้เด็กทุกเชื้อชาติวัฒนธรรมได้เข้าเรียน

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ มติคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ เช่นเดียวกับเด็กไทย พร้อมกับจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษา ในอัตราเดียวกับเด็กไทย ซึ่งระเบียบฉบับนี้ส่งผลให้หน่วยงานในพื้นที่ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนต้องปฏิบัติตาม โดยไม่มีข้อแม้ ส่งผลให้เด็กต่างด้าว เด็กชายขอบที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ได้มีโอกาสเข้าเรียน เช่นเดียวกับเด็กไทย ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ก่อนหน้าที่ระเบียบว่าด้วยการรับนักเรียนต่างด้าว ทางเขตพื้นที่ ก็ให้นโยบายไปกับโรงเรียน ในสังกัดว่า ควรจะรับเด็กเหล่านี้เข้าเรียน ตามหลักมนุษยธรรม แต่พอมีระเบียบออกมาบังคับใช้โดยตรง ก็ทำให้ทางเขตทำงานได้ง่ายขึ้น”

(ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๑)

“นโยบายของเราต่อเด็กต่างด้าว เราจะยึดตาม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เป็นหลัก โดยเปิดโอกาสทางการศึกษาให้พวกเขาได้เข้าเรียน ทางเราจะมีคณะทำงานคอยติดตามผลและรายงานให้ สพฐ. ทุกปีงบประมาณ”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.จ.๑)

๒) เปิดโอกาสให้เด็กทุกเชื้อชาติวัฒนธรรมได้รับบริการต่างๆ โดยเท่าเทียม

ในส่วนของการบริการจัดการในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนยืนยันว่า เปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวทุกคนได้เข้าเรียนและได้รับสวัสดิการ เช่น เสื้อผ้า หนังสือ สมุด เหมือนกับที่เด็กสัญชาติไทยได้รับ แม้แต่ทุนการศึกษาก็ไม่ได้แบ่งแยกว่าจะเป็นเด็กต่างด้าว ถ้ามีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขของทุนก็ให้เหมือนกัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ปกติเราไม่ได้แบ่งแยกอยู่แล้ว เราจะให้โอกาสเท่าๆ กัน เวลาที่มีทุนเราก็ไม่แยกว่าเขาเป็นมอญ เป็นพม่า เป็นกะเหรี่ยง หรืออะไร นั่นหมายถึงว่าถ้าเขาเป็นคนดี เป็นเด็กดีมีความรับผิดชอบ ขยัน สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน เราก็จะดูแลพวกนี้เป็นพิเศษ ไม่ได้แยกว่าเป็นเด็กไทยหรือเชื้อชาติอะไร....”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๕)

“โรงเรียนของเราให้บริการอาหารกลางวันฟรี ชุมนักเรียนฟรี และกีตี่มนมฟรี ตั้งแต่อนุบาลถึง ป.๖ ค่ะ เพราะ อบต. เขาสนับสนุนร้อยเปอร์เซ็นต์”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑)

๓) ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้กำหนดนโยบายและผู้บริหาร โรงเรียน ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในบริบทที่ผู้เรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ดังคำให้สัมภาษณ์

“เขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้กว้างๆ ก็คือ เรื่องความเสมอภาค เพราะเขาเข้ามาอยู่ในโรงเรียนเราแล้ว ก็ต้องให้ความเสมอภาคเขา..... อย่างเด็กอิสลาม ถ้าเขาต้องการละหมาด เราก็มีเวลาให้เขาปฏิบัติศาสนกิจได้ ก็เป็นโรงเรียนแถวสังขละบุรี แต่ก็ไม่มากถึงกับมีห้องละหมาด นะครับ”

(ศึกษานิเทศก์ สพป. กจ.๓)

“.....ก็มองในบริบทของโรงเรียน..... เราไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเด็กต่างวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นเราจะไม่ทำอะไรพิเศษสำหรับการจัดหลักสูตรตรงนี้..... การจัดการเรียนการสอน เราก็เอาของเขตพื้นที่การศึกษาเป็นแม่หลัก เราไม่มีกิจกรรมแยก เราจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนกันหมด”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑)

“ก็ใช้การบริหารแบบปกติ ก็คือเหมือนไม่มีเด็กต่างชาติ เพราะเราไม่ได้แยกแยะหรือแบ่ง เพราะว่าเราก็ให้เท่ากันหมด แล้วเด็กทุกคนก็เรียนเหมือนกันหมด”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๒)

“ผมคิดว่ายัง ใจลูกหลานของชาวบ้านถึงไม่ใช่คนไทย ถ้าเขามาเรียนกับเราอย่างน้อย เขาต้องได้วัฒนธรรมจากเรา อย่างน้อยอนาคตเขาก็อาจจะเป็นคนไทย เราก็สร้างวัฒนธรรมที่ดี น่าจะเป็นเรื่องที่ดี”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๓)

“เราก็ไม่ต้องไปจัดอะไรให้เขา เพราะมันเป็นไปตามธรรมชาติ เพราะตัวเด็กเองก็ไม่มี คุณครูก็ไม่ว่ากลมกลืนกันเป็นยังไง เพราะว่าเขาอยู่ด้วยกันตลอดตั้งแต่เข้าจรดเย็น อันนี้จะกลมกลืนไปในตัว บางครั้งประธานนักเรียนก็เป็นคนมอญ”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๔)

“เท่าที่ผ่านมา ไม่ต้องไปสร้างความเข้าใจ เราก็สอนเด็กอยู่แล้วว่าจะอยู่ร่วมกันต้องทำยังไง กิจกรรมร่วมกันยังไง เขาก็รักสามัคคีกัน ไปเองตามธรรมชาตินะ เด็กอิสลามเวลาทำกิจกรรมเขาก็ไปเพียงแต่ไม่ไหวพระเท่านั้นเอง เด็กอยู่ด้วยกันได้ คนไทยคนกะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน เพียงแต่วิธีการทำบุญเขาจะสวดแบบกะเหรี่ยง”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๖)

“ด้านภาษา ต้องยอมรับครับว่า เรายังไม่อยากให้เป็นภาระที่จะต้องให้คนของเรารู้ภาษาเขา แค่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเราก็ปวดหัวแย่แล้ว วัฒนธรรมทางภาษาเราปล่อยให้ไปตามธรรมชาติของเขา วัฒนธรรมความเป็นอยู่ การแต่งกาย เราก็ไม่ได้กีดกันอะไร ผมถึงบอกว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมขึ้นอยู่กับเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ จะนำเสนอหรือประชาสัมพันธ์มากน้อยแค่ไหน”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๗)

๔.๒ หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางการใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ในโรงเรียนตัวอย่างจำนวน ๑๒ โรงเรียนที่คณะวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนและครู มีดังนี้

๑) ทุกโรงเรียนยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นแนวทางการจัดการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า ทุกโรงเรียนยึดหลักสูตรแกนกลาง ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยครูจะยึดเนื้อหา และแนวทางการจัดกิจกรรม ตามที่หลักสูตรได้ระบุไว้ และไม่คิดว่าเนื้อหาในหลักสูตรแกนกลางนี้ จะเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ครูส่วนใหญ่เชื่อว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเชื้อชาติ วัฒนธรรมใด ควรต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาการที่ถูกกำหนด จากส่วนกลาง จะพบว่ามีครูเพียงส่วนน้อยที่สอดแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรม พม่า มอญ กะเหรี่ยง เข้าไปในสาระการเรียนรู้ต่างๆ และ

มีครูส่วนน้อยบางคนบอกว่าใจจริงอยากจะสอดแทรกความรู้ ทางวัฒนธรรมของเด็กต่างชาติ เข้าไป แต่ตนเองไม่มีความรู้เพียงพอจึงยังไม่ได้ทำ และจะมีครูอีกส่วนหนึ่งเชื่อว่าเด็กต่างชาติที่เข้ามาอยู่ ประเทศไทย ควรจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเท่านั้น ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องให้เด็กไทยต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ ดังคำให้สัมภาษณ์

“โรงเรียนเราใช้หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเราไม่มีกิจกรรมแยก ความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรมของนักเรียนไม่เป็นอุปสรรค ฉะนั้นเราจะไม่มีอะไรเป็นพิเศษสำหรับการจัดหลักสูตรตรงนี้”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑)

“เราใช้การบริหารเหมือนปกติ ก็คือเหมือนไม่มีเด็กต่างชาติ เพราะเราไม่ได้แยกแยะ หรือแบ่งแยก เพราะว่าเราให้เท่ากันหมด แล้วเด็กทุกคนก็เหมือนกันหมด”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๒)

“ผมว่ายังงี้ลูกหลานของชาวบ้าน ถึงไม่ใช่คนไทย ถ้าเขามาเรียนกับเราอย่างน้อย เขาต้องได้วัฒนธรรมจากเรา อย่างน้อยอนาคตเขาก็อาจจะเป็นคนไทย เราก็สร้างวัฒนธรรมที่ดี น่าจะเป็นเรื่องดี”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๓)

“ส่วนใหญ่จะสอนประเพณีไทย ให้เด็กต่างด้าวได้รู้จัก ถ้าเป็นประเพณีของเขาก็ให้เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองไป”

(ครูสอนชั้นอนุบาล โรงเรียน ๒)

“โรงเรียนเราใช้หลักสูตรแกนกลาง แต่ก็ต้องปรับใช้ให้เข้ากับเด็กของเรา เวลาเราเอามาใช้ก็ต้องมีการแก้ไข เช่น วัฒนธรรมการกิน การพูด การกินการอยู่ ทุกสิ่งต้องเอามาปรับหมดเลยคะ”

(ครูสอนชั้นอนุบาล โรงเรียน ๖)

“หลักสูตรแกนกลาง สามารถใช้กับเด็กกลุ่มนี้ (ป.๑) ได้ เพราะเด็กกลุ่มนี้เขาู้ภาษาไทยแล้ว ไม่ต้องปรับแก้อะไร”

(ครูสอนชั้น ป.๑ โรงเรียน ๕)

“ถ้าเขารับเราได้ดีก็โอเค แต่ถ้าจะให้เราไปทางเขาก็ไม่น่าใช่ เพราะเราเป็นส่วนใหญ่ เขาต้องตามเรานะ”

(ครูสอนชั้นอนุบาล โรงเรียน ๗)

“วิชาศิลปะ บางครั้งเราก็จะสอดแทรกการรำตง โดยเชิญวิทยากรชาวกะเหรี่ยงมาสอนนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ทั้งเด็กกะเหรี่ยง เด็กมอญเด็กไทยก็ได้เรียนรู้เหมือนกัน เป็นการแลกเปลี่ยนกัน เด็กไทยก็ได้เรียนรู้ของกะเหรี่ยง เด็กกะเหรี่ยงก็ได้เรียนรู้ของไทย”

(ครูสอนชั้น ป.๔ โรงเรียน ๑๑)

“ครูเองก็ไม่มีความรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม พม่า มอญ ดีพอ จึงไม่ได้สอน สอนแต่ประวัติศาสตร์ไทย มีอยู่ช่วงหนึ่งเขากลัวเรื่องความมั่นคงเลยไม่ค่อยได้สอน”

(ครูสอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียน ๒)

๒) กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นความเสมอภาค

จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูส่วนใหญ่จะปฏิบัติต่อเด็กในชั้นเรียนของตนอย่างเสมอภาค ไม่มีอคติ และไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ครูส่วนใหญ่จะเน้นการปลูกฝังความรักความสามัคคี ช่วยเหลือกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ และภาษา ดังคำให้สัมภาษณ์

“ครูจะถามนักเรียนว่านักเรียนไปวัดทำบุญเหมือนกันไหม ไปทำบุญวัดเดียวกันไหม ถึงแม้เราจะพูดคนละภาษา แต่เราต้องรักกัน เราเป็นเพื่อนกันนะ”

(ครูสอนชั้น ป.๓ โรงเรียน ๔)

“เราอยากให้สอนเหมือนกันหมดเลย เราไม่อยากจะแบ่งว่านี่คนไทย คนกะเหรี่ยง คนมอญ ก็อยากให้เราทำกิจกรรมร่วมกันหมดเลย เน้นที่ความเสมอภาคมากกว่า เราต้องทำให้เขาเท่าๆ กัน”

(ครูสอนชั้น ป.๑ โรงเรียน ๕)

“ก็จะให้ความรักเขาทุกอย่าง บางครั้งมีทุนการศึกษา อยากให้เด็กต่างชาติก่อนด้วยซ้ำ เพราะบางทีสภาพเศรษฐกิจของเขาด้วย แต่เราก็ดูความเดือดร้อนของเด็กไทยด้วย”

(ครูสอนชั้น ป.๑ โรงเรียน ๑)

๔.๓ กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษต่างๆ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี อุปลินัยใจคอ ได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือแบ่งปัน เกิดความเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ของกันและกันเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ว่ามี ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การแห่เทียนพรรษา การเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมลูกเสือและการเข้าค่ายพักแรม กิจกรรมวันเด็ก วันแม่ วันพ่อ วันสงกรานต์ โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า แม้ภาษา ประเพณีบางอย่างจะแตกต่างกัน แต่นักเรียนไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง มีจุดร่วมที่ดึงดูดและมีพลังมาก คือ การนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ซึ่งกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เกิดการยอมรับและให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน ดังคำสัมภาษณ์

“วัฒนธรรมประเพณีเค้าไม่ต่างจากเรานะ เค้าก็ทำบุญตักบาตร เค้าก็นับถือศาสนาพุทธเหมือนเรา เข้าวัดเหมือนเราทุกอย่าง”

(ครูสอนชั้น ป.๖ โรงเรียน ๘)

“วันเข้าพรรษาเราจะพาเด็กไปถวายเทียนพรรษาที่วัด วันแม่แห่งชาติ เราก็จะเชิญผู้ปกครองมาทำบุญเลี้ยงพระที่โรงเรียน”

(ครูสอนชั้น ป.๔ โรงเรียน ๑๑)

“โรงเรียนเราจะทำบุญทุกวันพระ แห่เทียนวันเข้าพรรษาพม่า มอญ ก็มาร่วมกัน วันแม่ เด็กมอญ พม่าก็มาไหว้แม่กันที่โรงเรียน เขาก็รู้วัฒนธรรมไทยเยอะขึ้น”

(ครูสอนชั้นอนุบาล โรงเรียน ๒)

“การเข้าค่ายลูกเสือ..... ครูจะจัดหาวัตถุดิบ อาหารมาให้แล้วเขาก็ไปแบ่งกัน ทำอาหาร เด็กมอญก็จะทำอาหารกระเดียดไปทางมอญ ไทยก็เป็นแบบไทย กะเหรี่ยงก็เป็นแบบกะเหรี่ยง เขาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมการกินอาหาร ตรงนี้แหละ เพราะเขาร่วมกันทำ ไม่มีปัญหาครับ ผมว่าการอยู่ร่วมกันเขาเข้ากันได้..... อย่างกีฬาสิ เราก็ไม่ได้แบ่งว่าสีแดงเป็นมอญ สีเขียวเป็นไทย แต่เราละทุกเชื้อชาติในสีเดียวกัน เขาก็ถือว่าเขาอยู่สีแดงเหมือนกัน ซ้อมกีฬาด้วยกัน”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๙)

“กิจกรรมเข้าค่าย ทำให้เด็กมีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกัน ฟังพาอาศัยกัน รักกัน ซึ่งก็คือการปลูกจิตสำนึกด้วยกันอยู่แล้ว”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๖)

“ผมว่าบางที การที่เขาอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มันก็หลอมรวม โดยเขาไม่เอาชนชาติมาพูดกันเลย โดยไม่เกี่ยวกับเรื่องสัญชาติ คือ เขารวมกันได้ โดยเราไม่ต้องไปเน้นมาก”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๗)

๔.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และจัดสนทนากลุ่มกับผู้ปกครอง พบว่าโรงเรียนทั้ง ๑๒ แห่ง บอกตรงกันว่าผู้ปกครองเด็กต่างชาติ ไม่ว่าจะ เป็น พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดีมาก ไม่ว่าจะโรงเรียนจะขอความช่วยเหลือทางด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ผู้ปกครองเหล่านี้จะเข้าร่วมอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งต่างจากผู้ปกครองนักเรียนไทย จะให้การสนับสนุนด้านการเงินเป็นส่วนใหญ่ การเข้าร่วมกิจกรรมจะน้อยกว่าผู้ปกครองต่างชาติ

เมื่อพิจารณาในมิติของการที่โรงเรียนจะใช้ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในชุมชนมาช่วยให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ความตระหนักรู้ การยอมรับความหลากหลาย และการมีทักษะทางวัฒนธรรม นับว่ายังมีอยู่น้อย จะพบบ้างเฉพาะบางชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ ดังคำสัมภาษณ์

“ผู้ปกครองต่างชาติบางคนอยู่ไทยหลายปี ก็สามารถพูดได้บ้างแล้ว จะช่วยเราได้เยอะ เวลาประชุมที พวกนี้จะมาประชุมและช่วยเป็นล่ามให้กับพวกที่มาอยู่ใหม่”

(ครูสอนชั้น ป.๓ โรงเรียน ๒)

“พอเวลาโรงเรียนขอความร่วมมือ ก็จะให้ความร่วมมือดี คนมอญ จะให้ทุนทรัพย์และกำลังด้วย คนไทยส่วนมากจะให้แต่ทุนทรัพย์.....”

(ครูสอนชั้น ป.๒ โรงเรียน ๔)

“อย่างวันแม่ เขา (ผู้ปกครอง) จะมาช่วยกัน อาหารเขาทำมาเสร็จสรรพเลย เราไม่ต้องเตรียมอะไรเลย.... พวกเราบอกว่าถ้าจัดอะไรขอให้ครูบอก แต่เราก็เกรงใจเขา เพราะเรารู้ว่าเขามีอาชีพเก็บผักขาย เราจะถามเขาก่อนว่าว่างไหม”

(ครูสอนชั้นอนุบาล โรงเรียน ๓)

๔.๕ สรุปผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม
พบว่า ผู้บริหาร คศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และครู ตระหนักรู้ถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการศึกษาในบริบทที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เป็นอย่างดี แนวทางการดำเนินงานที่ทำในปัจจุบันคือ การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยให้โอกาสเด็กต่างด้าวได้เข้าเรียนทุกคน ภายใต้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ให้ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันแก่เด็กต่างด้าวทั้งสิทธิการเข้าเรียนและการรับสวัสดิการอื่นๆ และคิดว่าแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของพม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาว และส่วนใหญ่ยังไม่มีการสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมดังกล่าวไปในการเรียนการสอน แต่พบว่ามีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ การเข้าค่ายพุทธธรรม วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ และกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน และผู้ปกครองเกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

๕. สรุปสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต ๓

การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล ๓ วิธี คือ การวิเคราะห์เอกสาร วิธีการเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบประเมินต่างๆ และวิธีการเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

๑. นโยบายการจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ขอนำเสนอเป็น ๒ ส่วน คือ

๑.๑ นโยบายการรับเด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมเข้าเรียนเริ่มมีความชัดเจนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘
จากการศึกษาเอกสารพบว่า ประเทศไทยลงนามเป็นภาคี รับรองว่าจะปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งในอนุสัญญาระบุให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ที่อาศัยอยู่ในประเทศ ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งเด็กจากชนกลุ่มต่างๆ มีสิทธิที่จะนับถือศาสนา ใช้ภาษาและปฏิบัติตาม

วัฒนธรรมที่ตนนับถือ ขณะที่พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ ที่ประกาศใช้ต่อจากการรับรองในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้เด็กต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรมได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาร่วมกับเด็กไทย ยังไม่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจน และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กระทรวงศึกษาธิการจึงออกระเบียบว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยระบุให้สถานศึกษารับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าเรียน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาอีกด้วย จึงนับว่าระเบียบฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างเป็นทางการมากที่สุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและนักการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ก็ยอมรับว่าก่อนหน้าปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่ได้ออกนโยบายที่ชัดเจนต่อการรับเด็กต่างชาติเข้าเรียน โดยให้เป็นสิทธิของสถานศึกษาพิจารณาตามความเหมาะสม เมื่อมีระเบียบออกมารองรับอย่างชัดเจน และรัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวมาให้ส่งผลให้หน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่และสถานศึกษามีความมั่นใจในการรับเด็กต่างเชื้อชาติเข้าเรียนมากขึ้น

๑.๒ นโยบายการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของควมหลากหลายเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียนยังไม่มีที่ชัดเจน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่พบหลักฐานใดๆ ที่ระบุถึงแนวทางการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับควมหลากหลายเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียนสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่พบว่า ครูยังคงใช้หลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และครูส่วนใหญ่ยังคงเชื่อว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติใดต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ถูกระบุกำหนดจากส่วนกลาง ครูบางส่วนจะรู้สึกต่อต้านถ้าต้องสอดแทรกเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของ พม่า มอญ กะเหรี่ยง เข้าไปในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ สอดคล้องกับผลการประเมินบรรยากาศเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการหรือแนวทางของการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามการรับรู้ของครู ที่พบว่า ครูมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ ๕๖.๕๐) ตอบว่านโยบายการจัดการศึกษาดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และระดับต่ำ อาจกล่าวได้ว่าตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานโยบายการจัดการศึกษาระดับนโยบายทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังไม่มียุทธศาสตร์ใดๆ ที่ระบุถึงแนวทางการจัด

หลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทความหลากหลายเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียน

๒. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีเจตคติที่ดีต่อการให้การศึกษาแก่เด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครู เกือบทั้งหมดยอมรับหรือยินดีที่จะรับสอนเด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่เชื่อว่าเด็กเหล่านี้ควรมีสិทธิที่จะได้รับการศึกษาเหมือนกับเด็กไทยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากแบบประเมินที่พบว่าครูเห็นความสำคัญ หรือมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูง ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๐-๙๐) ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง แต่ในขณะเดียวกันงานวิจัยนี้พบว่า ครูยังมีความรู้ความเข้าใจ และมีการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

๓. หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ยังไม่สอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังคงนำหลักสูตรและเนื้อหาแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นแนวทางในการสอนและการจัดกิจกรรม โดยมีได้ปรับปรุงหรือตัดแปลงให้เหมาะสมสอดคล้องกับความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียน ครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่านักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม ควรต้องเรียนรู้ความเป็นไทย โดยผ่านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่เป็นของไทย และไม่เห็นด้วยถ้าครูจะต้องสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ วัฒนธรรมของ พม่า มอญ กะเหรี่ยง เข้าไปในเนื้อหาที่มาจากส่วนกลาง เหตุผลอีกประการหนึ่งของการที่ครูยังคงยึดหลักสูตร และเนื้อหาจากส่วนกลาง คือ นโยบายการสอบวัดความรู้ระดับประเทศ เพื่อประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทย ทำให้หน่วยงานการจัดการศึกษาระดับนโยบายส่วนภูมิภาคและหน่วยงานการปฏิบัติ คือ ระดับโรงเรียนต้องตอบสนอง เพื่อให้โรงเรียนของตนได้รับการประเมินอยู่ในระดับมาตรฐานให้ได้ จึงพยายามบรรจุความรู้ที่คาดว่าจะถูกประเมินให้กับนักเรียน และมองข้ามการเรียนรู้สิ่งใกล้ตัวที่อยู่ในชุมชน เช่น ความรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนต่างเชื้อชาติ แต่งานวิจัยนี้พบว่า การปฏิบัติของครูต่อนักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย คือ ครูจะให้ความเสมอภาค

ความยุติธรรม ไม่มีอคติ และไม่เลือกปฏิบัติกับนักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม และพบว่าครูส่วนใหญ่ จะเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนเชื้อชาติไทยกับต่างเชื้อชาติ มีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ วัฒนธรรม

๔. กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการประเมิน พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียน จัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การแห่เทียนพรรษา การเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมลูกเสือ และการเข้าค่ายพักแรม กิจกรรมวันแม่ วันพ่อ วันเด็ก วันสงกรานต์ กีฬาสี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยทั่วถึงกัน ซึ่งการร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้เด็กเชื้อชาติไทย และเด็กต่างเชื้อชาติมีโอกาสได้ติดต่อกสื่อสารร่วมมือกันมากขึ้น ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณี มีโอกาสได้เรียนรู้อุปนิสัยใจคอ แบ่งปัน ช่วยเหลือ ทำให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน : แบบจำลองการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนต่างเชื้อชาติ มีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนเชื้อชาติไทย สืบเนื่องจากการให้ความร่วมมือทั้งทุนทรัพย์ แรงกาย และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่วิเคราะห์ว่าผู้ปกครองต่างเชื้อชาติส่วนใหญ่จะมองว่า ครูเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจให้คุณให้โทษกับพวกเขาได้ ดังนั้นเมื่อได้รับการขอร้องจากโรงเรียนพวกเขาจะรีบดำเนินการหรือ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ก็พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนน้อยมาก เช่น ประชุมผู้ปกครองภาคเรียนละ ๑ ครั้ง หรือทำกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการที่ผู้ปกครอง พร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียน โรงเรียนควรถือโอกาสนี้ทำกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น เช่น การเชิญผู้ปกครองต่างเชื้อชาติ มาเป็นวิทยากรสอนศิลปะ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน การเล่านิทาน หรือ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับนักเรียนทั้งไทยและต่างชาติได้เรียนรู้ ซึ่งบรรยากาศความร่วมมือเช่นนี้ คือ แบบจำลอง

ของการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมที่นักเรียนไทยและต่างเชื้อชาติจะเห็นเป็นแบบอย่าง โดยไม่ต้องสอนเป็นคำพูดแต่อย่างใด

โดยสรุป สถานการณ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๑ พบว่า มีทั้งสถานการณ์ที่ส่งเสริม และสถานการณ์ที่ควรจะได้รับ การพัฒนาต่อยอดให้มีความสมบูรณ์เพื่อที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดเจตคติที่ดีต่อความแตกต่าง หลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม สร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีใจเปิดรับสังคมแห่งอนาคตที่ เป็นสังคมของความหลากหลายเชื้อชาติวัฒนธรรมต่อไป

กรอบที่ ๒ การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

จากผลการศึกษาสถานการณ์ การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม (การทำงานกรอบที่ ๑) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอ ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก แต่ก็พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจ และมีการ ปฏิบัติ หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องข้อมูลการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนในระดับ ประถมศึกษา ใน 3 เขตอำเภอดังกล่าว ที่พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ ยอมรับว่าโรงเรียนควรให้ โอกาสแก่เด็กต่างด้าว ทุกเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ ร่วมกับเด็กไทย แต่เมื่อ ถ้ามถึงการจัดการเรียนการสอน ครูเกือบทั้งหมดยังคงสอน โดยใช้เนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีครูจำนวนน้อยมากที่นำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนต่างด้าว พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว มาสอดแทรก บูรณาการในรายวิชาที่สอน

คณะวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ มาพิจารณาร่วมกับ กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของ James A. Banks และได้ออกแบบการจัด การศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับ โรงเรียนทดลองในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑. กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นและกระตุ้นให้ครูผู้สอนสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว ไปกับเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง ในลักษณะของการยกตัวอย่างประกอบ การใช้สื่อของ

จริง สื่อรูปภาพ การสาธิตให้ดู และการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงในส่วนของรูปแบบการสอน ได้ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทย และเด็กต่างด้าว ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งให้มีการคละกลุ่มนักเรียนที่มีเพศ และความสามารถต่างกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ทักษะ ได้เรียนรู้อุปนิสัยใจคอ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม

๒. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กระตุ้นส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ กีฬาสี กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กไทยและเด็กต่างด้าวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายอันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเพื่อนต่างเชื้อชาติ และส่งผลให้เด็กกลุ่มต่างๆ เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับและเคารพในความหลากหลายทาง เชื้อชาติ วัฒนธรรม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้โรงเรียนชักนำให้ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น

๓. บรรยากาศภายในโรงเรียน

ส่งเสริมความตระหนักรู้ให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้สร้างบรรยากาศของพหุวัฒนธรรมนิยมให้เกิดขึ้น โดยเน้นที่บรรยากาศของความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเป็นประชาธิปไตย และการยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ สามารถเขียนสรุปให้อยู่ในรูปของแผนภาพ ๔ ดังนี้

แผนภาพ ๔ รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

ผลจากการนำรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ดังแผนภาพ ๔ ไปใช้ในโรงเรียนทดลองเป็นเวลา ๑ ภาคการศึกษา คือ ภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ได้ผลการศึกษา ดังจะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม
๒. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นอนุบาล
๓. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป.๑ - ๓

๔. ผลการศึกษาการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป.๔ – ๖

๕. ผลการศึกษาความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมของครู
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม

๑.๑ โรงเรียนทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

โรงเรียนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านเกริงกระเวีย ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ บ้านเกริงกระเวีย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณ โรงเรียนอยู่ติดถนนสายทองผาภูมิ – สังขละบุรี ห่างจากตัวอำเภอทองผาภูมิไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต ๓ ประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร โรงเรียนเกริงกระเวียเป็น โรงเรียนขนาดกลางเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในภาคเรียนที่ดำเนินการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ มีห้องเรียนที่เปิดสอน รวม ๑๓ ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๓๕๒ คน มีครูรวมทั้งสิ้น ๑๔ คน องค์กรประกอบทางประชากรของนักเรียน พบว่า เป็นนักเรียนสัญชาติไทย จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๑๑ สัญชาติพม่า (เชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง) จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๒ สัญชาติลาว จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ ไม่ปรากฏสัญชาติ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๑ และสัญชาติอื่นๆ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙๑

๑.๒ โรงเรียนควบคุมที่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาปกติ

โรงเรียนควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านอู่ล่อง ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ บ้านอู่ล่อง ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณ โรงเรียนอยู่ติดถนนสายทองผาภูมิ – สังขละบุรี ห่างจากตัวอำเภอทองผาภูมิไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ ๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประมาณ ๑๐๔ กิโลเมตร โรงเรียนบ้านอู่ล่องเป็น โรงเรียนขนาดกลางเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในภาคเรียนที่ดำเนินการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ มีห้องเรียนที่เปิดสอน รวม ๑๓ ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๓๘๖ คน มีครูรวมทั้งสิ้น ๑๕ คน องค์กรประกอบทางประชากรของนักเรียน โรงเรียนบ้านอู่ล่อง พบว่าเป็นนักเรียนสัญชาติไทย จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๖ สัญชาติพม่า (เชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง) จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗๒ สัญชาติลาว จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๙ ไม่ปรากฏสัญชาติ จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๑ และสัญชาติอื่นๆ จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๙

จะเห็นว่าโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมในการศึกษาครั้งนี้ มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในสังกัดหน่วยงานเดียวกัน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ องค์กรประกอบทางประชากรของนักเรียนคล้ายคลึงกัน คือ เป็นนักเรียนสัญชาติไทยประมาณร้อยละ ๓๐ - ๔๐ นักเรียนที่เหลือเป็นสัญชาติอื่นๆ ได้แก่ พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ ซึ่งคุณลักษณะของนักเรียนของทั้งสองโรงเรียนแสดงถึงการเป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม หรือโรงเรียนพหุวัฒนธรรมโดยแท้จริง

๒. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล

ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นผลจากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และการตอบคำถามของนักเรียนชั้นอนุบาล ๑ และอนุบาล ๒ โดยครูประจำชั้นในช่วงปลายภาคเรียนหลังจากที่การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยแบบบันทึกการสังเกตความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม เป็นแบบ ๕ ตัวเลือก คือ ๑) ไม่ตรงกับนักเรียน ๒) ไม่ค่อยตรงกับนักเรียน ๓) ไม่แน่ใจว่าตรงกับนักเรียน ๔) ค่อนข้างตรงกันนักเรียน และ ๕) ตรงกับนักเรียน แบบสังเกตความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ฉบับนี้ มีประเด็นที่ครูสังเกต รวม ๒๓ ข้อ แบ่งออกเป็นด้านย่อยได้ ๔ ด้าน คือ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวิถีชีวิต (การแต่งกายและอาหาร) และในการกำหนดระดับความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมจำแนกเป็นรายด้านของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม และผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ได้นำเสนอดังตาราง ๑๓

ตาราง ๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมเป็นรายด้านและโดยรวม ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนทดลอง (๑๕ คน) และ โรงเรียนควบคุม (๕๔ คน)

ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม	โรงเรียน				t
	ทดลอง		ควบคุม		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
เชื้อชาติ	๓.๕๕	๑.๑๑	๒.๕๔	๑.๓๒	๕.๔๑*
ภาษา	๓.๘๑	๑.๑๑	๑.๕๖	๐.๗๓	๑๕.๑๓*
ศาสนา	๓.๖๘	๑.๑๘	๑.๕๘	๐.๕๕	๑๔.๐๑*
วิถีชีวิต	๓.๕๑	๑.๑๕	๑.๔๓	๐.๕๑	๑๕.๐๒*
ความตระหนักรู้ฯ โดยรวม	๓.๗๕	๑.๑๑	๑.๘๓	๐.๖๓	๑๓.๒๓*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ข้อมูลจากตาราง ๑๓ พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๗ ถึง ๓.๕๕) ขณะที่พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนควบคุม ซึ่งจัดการศึกษาแบบปกติ มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๔) แต่ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมโดยรวมทุกด้าน ด้านศาสนา ด้านภาษา และด้านวิถีชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (ค่าเฉลี่ย ๑.๘๓, ๑.๕๘, ๑.๕๖ และ ๑.๔๓ ตามลำดับ)

ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมในรายด้าน คือ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .๐๐๑ กล่าวคือภายหลังจากทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม นักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนทดลอง มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมทุกด้านและโดยรวมสูงกว่านักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนควบคุม

๓. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป.๑ – ๓

ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้น ป.๑ – ๓ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นผลจากการให้นักเรียนชั้น ป.๑ – ๓ ทั้งในโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมทำแบบวัดชนิด ถูก-ผิด (รายละเอียดดูในภาคผนวก) จำนวน ๑๘ ข้อ ภายหลังจากทดลองเสร็จสิ้น โดยครูหรือผู้วิจัยจะอ่าน

ข้อความให้นักเรียนฟังทีละข้อ ข้อใดที่นักเรียนคิดว่าถูกต้อง นักเรียนจะใส่เครื่องหมาย ✓ ข้อใดที่นักเรียนคิดว่าไม่ถูกต้องจะใส่เครื่องหมาย ✗ แบบวัดความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมฉบับนี้จะแบ่งเป็นด้านย่อยรวม ๕ ด้าน คือ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต การกำหนดระดับความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ใช้ฐานคะแนนตั้งแต่ ๐ ถึง ๑ โดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

คะแนน	๐.๘๐ – ๑.๐๐	หมายถึงความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับสูง
คะแนน	๐.๖๐ – ๐.๗๕	หมายถึงความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับค่อนข้างสูง
คะแนน	๐.๔๐ – ๐.๕๕	หมายถึงความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับปานกลาง
คะแนน	๐.๒๐ – ๐.๓๕	หมายถึงความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนน	๐.๐๐ – ๐.๑๕	หมายถึงความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมจำแนกรายด้านของนักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓ โรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม และผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ได้นำเสนอดังตาราง ๑๔

ตาราง ๑๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม เป็นรายด้าน และโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓ โรงเรียนทดลอง (๑๗๘ คน) และโรงเรียนควบคุม (๑๗๓ คน)

ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม	โรงเรียน				t
	ทดลอง		ควบคุม		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
เชื้อชาติ	๐.๕๕	๐.๐๒	๐.๘๐	๐.๑๕	๗.๕๖ *
ภาษา	๐.๕๘	๐.๐๕	๐.๘๔	๐.๑๖	๑๐.๒๐*
ศาสนา	๐.๘๕	๐.๑๗	๐.๖๑	๐.๒๗	๑๑.๒๒*
ขนบประเพณี	๐.๕๑	๐.๑๘	๐.๖๕	๐.๒๒	๕.๗๑ *
วิถีชีวิต	๐.๕๔	๐.๑๖	๐.๘๒	๐.๒๑	๕.๔๘ *
ความตระหนักรู้ฯ โดยรวม	๐.๕๔	๐.๐๖	๐.๗๗	๐.๑๑	๑๖.๕๐ *

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ข้อมูลจากตาราง ๑๔ พบว่า ภายหลังจากทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม นักเรียนชั้น ป.๑ – ๓ โรงเรียนทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมทุกด้าน และโดยรวม

อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๐.๘๕ ถึง ๐.๘๘) ขณะที่นักเรียนชั้น ป.๑ – ๓ ของโรงเรียนควบคุม ซึ่งจัดการศึกษาแบบปกติ มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ด้านภาษา และด้านวิถีชีวิต อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๐.๘๘, ๐.๘๔ และ ๐.๘๒ ตามลำดับ) แต่พบว่า ความตระหนักรู้ ด้านศาสนา ด้านขนบประเพณี และความตระหนักรู้โดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ย ๐.๖๑, ๐.๖๕ และ ๐.๖ ตามลำดับ)

ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที พบว่านักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓ ของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมรายด้าน คือ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และความตระหนักรู้โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ กล่าวคือ ภายหลังจากทดลอง รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม นักเรียนชั้น ป. ๑ – ๓ โรงเรียนทดลองมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมทุกด้าน และโดยรวมสูงกว่านักเรียนชั้น ป.๑-๓ โรงเรียนควบคุม

๔. ผลการศึกษาการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖

๔.๑ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ดำเนินการวัดภายหลังจากที่กระบวนการทดลองในโรงเรียนทดลอง ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยแบบวัดการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง รวมข้อคำถามจำนวน ๓๐ ข้อ แบ่งองค์ประกอบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม เป็น ๕ ด้าน คือ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ในการกำหนดระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ขอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง ขอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ขอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ขอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ขอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม จำแนกรายด้านของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และ โรงเรียนควบคุม และผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ดังนำเสนอในตาราง ๑๕

ตาราง ๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม เป็นรายด้าน และโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง (๕๕ คน) และ โรงเรียนควบคุม (๕๐ คน)

การยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม	โรงเรียน				t
	ทดลอง		ควบคุม		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
เชื้อชาติ	๔.๖๑	๐.๓๔	๔.๕๓	๐.๔๑	๑.๓๕
ภาษา	๔.๐๗	๐.๕๑	๓.๕๕	๐.๖๒	๑.๐๓
ศาสนา	๔.๓๗	๐.๔๓	๔.๔๒	๐.๔๕	๐.๘๖
ขนบประเพณี	๔.๓๔	๐.๔๒	๔.๔๒	๐.๔๗	๑.๒๔
วิถีชีวิต	๔.๐๘	๐.๕๖	๔.๐๕	๐.๖๐	๐.๑๘
การยอมรับ ๗ โดยรวม	๔.๓๐	๐.๓๕	๔.๒๕	๐.๔๑	๐.๑๓

ข้อมูลจากตาราง ๑๕ พบว่า ภายหลังการทดลอง นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และในโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๔.๖๑ และ ๔.๕๓ ตามลำดับ) ขณะที่การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านภาษา ศาสนา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และการยอมรับ ๗ โดยรวม ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เหมือนกัน (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๕ ถึง ๔.๔๒)

ผลการเปรียบเทียบการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที พบว่า ภายหลังการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษา นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้งรายด้าน และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

๔.๒ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖

การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ดำเนินการวัดภายหลังกระบวนการทดลองรูปแบบการจัดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนทดลองเสร็จสิ้นแล้ว โดยแบบวัดการรับรู้

บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ คือจริงที่สุด จริงส่วนใหญ่ จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย รวมข้อคำถามจำนวน ๓๔ ข้อ แบ่งองค์ประกอบการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม เป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และความสัมพันธ์กับชุมชน ในการกำหนดระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน จำแนกรายด้าน ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม และผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ดังนำเสนอในตาราง ๑๖

ตาราง ๑๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม เป็นรายด้านและโดยรวม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง (๕๕ คน) และโรงเรียนควบคุม (๕๐ คน)

การรับรู้ บรรยากาศพหุวัฒนธรรม	โรงเรียน				t
	ทดลอง		ควบคุม		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
การบริหารจัดการ	๔.๕๘	๐.๓๓	๔.๕๑	๐.๕๐	๑.๒๔
การเรียนการสอน	๔.๓๔	๐.๓๘	๔.๔๑	๐.๔๖	๑.๒๐
กลุ่มเพื่อน	๓.๖๕	๐.๘๓	๓.๕๖	๐.๕๐	๐.๕๘
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	๔.๔๕	๐.๕๓	๔.๔๑	๐.๖๕	๐.๔๓
ความสัมพันธ์กับชุมชน	๔.๓๔	๐.๔๓	๔.๓๐	๐.๕๘	๐.๕๐
การรับรู้บรรยากาศ ฯ โดยรวม	๔.๓๐	๐.๓๒	๔.๒๕	๐.๔๒	๐.๑๔

ข้อมูลจากตาราง ๑๖ พบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม รับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๔.๕๘ และ ๔.๕๑) ขณะที่การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ด้านการเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับชุมชน และการรับรู้โดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๖ ถึง ๔.๔๕)

ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที่ พบว่า นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมทั้งรายด้าน และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

๔.๓ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖

ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ดำเนินการวัดภายหลังจากกระบวนการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนทดลองเสร็จสิ้นแล้ว โดยแบบวัดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ คือ ภาคภูมิใจที่สุด ภาคภูมิใจ เฉยๆ ไม่ภาคภูมิใจ และรู้สึกอาย รวมข้อคำถาม จำนวน ๑๐ ข้อ ในการกำหนดระดับความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง จะใช้เกณฑ์ สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง และ โรงเรียนควบคุม และผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที่ (t-test) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ดังนำเสนอในตาราง ๑๗

ตาราง ๑๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบคะแนน ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ โรงเรียนทดลอง (๕๕ คน) และ โรงเรียนควบคุม (๕๐ คน)

ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	โรงเรียน				t
	ทดลอง		ควบคุม		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
	๔.๕๓	๐.๔๑	๔.๕๑	๐.๔๐	๐.๓๐

ข้อมูลจากตาราง ๑๗ พบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม มีคะแนนความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๔.๕๓ และ ๔.๕๑ ตามลำดับ)

เมื่อทำการเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม มีคะแนนความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ไม่แตกต่างกัน

๕. ผลการศึกษาความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม การยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมของครู

๕.๑ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของครู ออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ แบบวัดชุดนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยข้อคำถามชุดเดียว จำนวน ๒๕ ข้อ จะใช้ตอบทั้ง ๓ ด้านพร้อมกันไป ในการกำหนดระดับความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (วัน เดชพิชัย, ๒๕๓๕) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับค่อนข้างต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง รอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ของครูในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังนำเสนอในตาราง

ตาราง ๑๘ ค่าเฉลี่ย และระดับความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ของครูในโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

	ความรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม					
	ความรู้ความเข้าใจ		เห็นความสำคัญ		ลงมือปฏิบัติ	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
โรงเรียนทดลอง						
ก่อนการทดลอง	๓.๓๗	ปานกลาง	๓.๔๘	ปานกลาง	๓.๓๓	ปานกลาง
หลังการทดลอง	๔.๐๐	ค่อนข้างสูง	๓.๕๕	ค่อนข้างสูง	๓.๖๔	ค่อนข้างสูง
โรงเรียนควบคุม						
ก่อนการทดลอง	๓.๕๑	ค่อนข้างสูง	๓.๕๕	ค่อนข้างสูง	๓.๒๘	ปานกลาง
หลังการทดลอง	๓.๕๗	ค่อนข้างสูง	๓.๖๐	ค่อนข้างสูง	๓.๓๗	ปานกลาง

ข้อมูลจากตาราง ๑๘ พบว่าครูในโรงเรียนทดลองจะมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ก่อนการทดลองในระดับปานกลาง และภายหลังการทดลองระดับความรอบรู้ ทั้ง ๓ ด้าน จะอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่พบว่า ครูในโรงเรียนควบคุม จะมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ ความเข้าใจด้านการเห็นความสำคัญ ทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในระดับค่อนข้างสูง แต่ก็พบว่า ครูในโรงเรียนทดลอง มีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการลงมือปฏิบัติ ทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในระดับปานกลาง

เมื่อพบว่า ก่อนการทดลอง ครูในโรงเรียนควบคุม มีระดับความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการเห็นความสำคัญ ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสูงกว่าครูในโรงเรียนทดลอง ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้าน ของครูจากโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม โดยใช้สูตร t-test แบบ Independent ดังแสดงในตาราง ๑๙

ตาราง ๑๕ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
ความรู้ความเข้าใจ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๓๗	๐.๖๘	๐.๕๓	๐.๕๓
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๑	๐.๑๕		
เห็นความสำคัญ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๔๘	๐.๕๒	๐.๔๕	๐.๖๒
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๕	๐.๓๑		
ลงมือปฏิบัติ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๓๓	๐.๖๐	๐.๒๓	๐.๘๒
โรงเรียนควบคุม	๓.๒๘	๐.๓๓		

ผลจากตาราง ๑๕ พบว่า ก่อนทำการทดลองความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๓ ด้านของครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุมไม่แตกต่างกัน

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมทั้ง ๓ ด้าน ก่อนที่จะมีการทดลอง พบว่า ครูในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน หลังจากที่โรงเรียนทดลองได้นำแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปใช้ดำเนินการในโรงเรียน เป็นระยะเวลา ๑ ภาคเรียน เสร็จสิ้นแล้ว จึงให้ครูโรงเรียนทดลอง ตอบแบบประเมินความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (ชุดเดียวกับที่ทำก่อนการทดลอง) อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นคณะวิจัยได้นำผลคะแนน ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นรายด้าน ของครูจากโรงเรียนทดลอง มาเปรียบเทียบกับหลังการทดลองโดยการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๐

ตาราง ๒๐ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง (๕ คน)

ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
ความรู้ความเข้าใจ				
ก่อนการทดลอง	๓.๓๓	๐.๖๘	๔.๔๒	.๐๐
หลังการทดลอง	๔.๐๐	๐.๓๖		
เห็นความสำคัญ				
ก่อนการทดลอง	๓.๔๘	๐.๕๒	๔.๒๘	.๐๐
หลังการทดลอง	๓.๕๕	๐.๓๕		
ลงมือปฏิบัติ				
ก่อนการทดลอง	๓.๓๓	๐.๖๐	๒.๖๕	.๐๒
หลังการทดลอง	๓.๗๔	๐.๓๒		

ผลการทดสอบจากตาราง ๒๐ พบว่า ภายหลังจากทดลอง คณะแนวนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมทั้ง ๓ ด้าน ของครูโรงเรียนทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ หรืออธิบายได้ว่าภายหลังจากทดลองจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ครูในโรงเรียนทดลองมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าก่อนการทำการทดลอง

จากนั้น จึงทำการทดสอบว่า ภายหลังจากทดลอง ครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุม มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สูตร t-test แบบเป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๑

ตาราง ๒๑ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติภายหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และ ครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
ความรู้ความเข้าใจ				
โรงเรียนทดลอง	๔.๐๐	๐.๓๖	๒.๓๕	.๐๑
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๓	๐.๒๘		
เห็นความสำคัญ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๕๕	๐.๓๕	๑.๓๕	.๐๕
โรงเรียนควบคุม	๓.๓๐	๐.๓๔		
ลงมือปฏิบัติ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๓๔	๐.๓๒	๒.๓๔	.๐๓
โรงเรียนควบคุม	๓.๓๓	๐.๓๔		

ผลจากตาราง ๒๑ พบว่า ภายหลังจากทดลอง ครูโรงเรียนทดลองมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม แตกต่างจากครูโรงเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใน ๒ ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ ขณะที่ ด้านการเห็นความสำคัญมีคะแนนไม่แตกต่างกัน หรืออธิบายได้ว่า ภายหลังจากทดลองจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ครูโรงเรียนทดลองมีความรู้ความเข้าใจ และมีการลงมือปฏิบัติในการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม สูงกว่า ครูโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่า ครูโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีการเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

๕.๒ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครู ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน เช่นเดียวกับนักเรียน คือ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต แบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ รวมข้อคำถาม จำนวน ๒๕ ข้อ เกณฑ์การกำหนดระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ใช้เกณฑ์เดียวกับ แบบวัดการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของนักเรียน คือ ระดับสูง ก่อนข้างสูง ปานกลาง ก่อนข้างต่ำ และ ต่ำ

ผลการวิเคราะห์ ระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้าน ของครูโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังเสนอในตาราง ๒๒

ตาราง ๒๒ ค่าเฉลี่ยและระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้าน ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และ ครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

	การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม											
	เชื้อชาติ		ภาษา		ศาสนา		ขนมประเพณี		วิถีชีวิต		รวม	
	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
โรงเรียนทดลอง												
ก่อนการทดลอง	๔.๐๖	ค่อนข้างสูง	๓.๕๓	ค่อนข้างสูง	๔.๒๐	ค่อนข้างสูง	๔.๑๓	ค่อนข้างสูง	๔.๑๓	ค่อนข้างสูง	๔.๑๐	ค่อนข้างสูง
หลังการทดลอง	๔.๓๓	สูง	๔.๒๔	ค่อนข้างสูง	๔.๔๒	ค่อนข้างสูง	๔.๔๔	ค่อนข้างสูง	๔.๔๒	ค่อนข้างสูง	๔.๔๕	ค่อนข้างสูง
โรงเรียนควบคุม												
ก่อนการทดลอง	๔.๓๕	ค่อนข้างสูง	๔.๐๐	ค่อนข้างสูง	๓.๘๔	ค่อนข้างสูง	๔.๑๕	ค่อนข้างสูง	๔.๑๓	ค่อนข้างสูง	๔.๑๐	ค่อนข้างสูง
หลังการทดลอง	๔.๓๓	ค่อนข้างสูง	๔.๐๐	ค่อนข้างสูง	๓.๕๓	ค่อนข้างสูง	๔.๒๐	ค่อนข้างสูง	๔.๒๒	ค่อนข้างสูง	๔.๑๔	ค่อนข้างสูง

ข้อมูลจากตาราง ๒๒ พบว่า ครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุมยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและโดยรวม ทั้งก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้นครูโรงเรียนทดลองที่มีระดับการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติอยู่ในระดับสูง ภายหลังการทดลอง

เพื่อทดสอบว่า ก่อนทำการทดลอง ครูโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม แตกต่างกัน หรือไม่ จึงทำการทดสอบ โดยใช้สูตร t-test แบบ เป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๓

ตาราง ๒๓ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมทั้งรายด้านและโดยรวม ก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และ ครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
เชื้อชาติ				
โรงเรียนทดลอง	๓.๓๓	๐.๖๐	๑.๐๖	.๓๐
โรงเรียนควบคุม	๓.๒๘	๐.๓๓		
ภาษา				
โรงเรียนทดลอง	๓.๕๓	๐.๕๗	๐.๒๗	.๗๘
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๐	๐.๔๓		
ศาสนา				
โรงเรียนทดลอง	๔.๒๐	๐.๒๖	๑.๔๖	.๑๖
โรงเรียนควบคุม	๓.๘๔	๐.๖๗		
ขนบประเพณี				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๓	๐.๓๑	๐.๑๑	.๕๑
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๕	๐.๔๕		
วิถีชีวิต				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๗	๐.๓๐	๐.๐๐	๑.๐๐
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๗	๐.๕๕		
การยอมรับ ๗ โดยรวม				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๐	๐.๓๕	๐.๐๒	.๕๘
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๐	๐.๔๘		

ผลจากตาราง ๒๓ พบว่า ก่อนทำการทดลอง การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและโดยรวม ของครูโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม ไม่แตกต่างกัน

จากนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่าง ของคะแนนการยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๔

ตาราง ๒๔ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง (๕ คน)

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
เชื้อชาติ				
ก่อนการทดลอง	๔.๐๖	๐.๕๕	๔.๒๖	.๐๐
หลังการทดลอง	๔.๗๓	๐.๓๘		
ภาษา				
ก่อนการทดลอง	๓.๕๓	๐.๕๗	๑.๗๐	.๑๒
หลังการทดลอง	๔.๒๔	๐.๔๖		
ศาสนา				
ก่อนการทดลอง	๔.๒๐	๐.๒๖	๒.๖๒	.๐๓
หลังการทดลอง	๔.๔๒	๐.๔๕		
ชนบประเพณี				
ก่อนการทดลอง	๔.๑๓	๐.๓๑	๔.๑๒	.๐๐
หลังการทดลอง	๔.๔๔	๐.๔๖		
วิถีชีวิต				
ก่อนการทดลอง	๔.๑๗	๐.๓๐	๒.๑๓	.๐๖
หลังการทดลอง	๔.๔๒	๐.๔๐		
การยอมรับ ๗ โดยรวม				
ก่อนการทดลอง	๔.๑๐	๐.๓๕	๔.๕๐	.๐๐
หลังการทดลอง	๔.๔๕	๐.๓๗		

ผลการทดสอบดังตาราง ๒๔ พบว่า ภายหลังกการทดลอง คะแนนการยอมรับ ความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ด้านศาสนา ด้านชนบประเพณี และการยอมรับโดยรวม แตกต่าง จากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ หรืออธิบายได้ว่า ภายหลังกการทดลองจัด

การศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ครูใน โรงเรียนทดลอง มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ด้านศาสนา ด้านชนบประเพณี และการยอมรับโดยรวม สูงกว่าก่อนทำการทดลอง แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านภาษา และด้านวิถีชีวิต

จากนั้นจึงทำการทดสอบว่า ภายหลังการทดลอง ครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งรายด้าน และโดยรวม แตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สูตร t-test แบบ เป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๕

ตาราง ๒๕ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม รายด้าน และโดยรวม ภายหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
เชื้อชาติ				
โรงเรียนทดลอง	๔.๗๓	๐.๓๘	๑.๓๘	.๑๘
โรงเรียนควบคุม	๔.๓๓	๐.๗๗		
ภาษา				
โรงเรียนทดลอง	๔.๒๔	๐.๔๖	๐.๘๖	.๔๐
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๐	๐.๗๑		
ศาสนา				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๒	๐.๔๕	๑.๕๔	.๐๖
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๗	๐.๕๑		
ชนบประเพณี				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๔	๐.๔๖	๐.๘๗	.๓๕
โรงเรียนควบคุม	๔.๒๐	๐.๖๕		
วิถีชีวิต				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๒	๐.๔๐	๑.๐๕	.๒๘
โรงเรียนควบคุม	๔.๒๒	๐.๓๖		
การยอมรับ ๗ โดยรวม				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๕	๐.๓๗	๑.๓๖	.๑๕
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๔	๐.๕๕		

ผลจากตาราง ๒๕ พบว่า ภายหลังจากทดลอง ครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน

๕.๓ การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ของครู

การรับรู้ถึงบรรยากาศพหุวัฒนธรรมภายในโรงเรียนของครู ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งบรรยากาศออกเป็น ๖ ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านชุมชน โดยใช้แบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ รวม ๒๓ ข้อคำถาม เกณฑ์การกำหนดระดับการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ใช้เกณฑ์เดียวกับ แบบวัดการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ของนักเรียน คือ ระดับสูง ก่อนข้างสูง ปานกลาง ก่อนข้างต่ำ และต่ำ

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนทั้ง ๖ ด้าน และการรับรู้โดยรวม ของครูโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ทั้งก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ดังเสนอในตาราง ๒๖

ตาราง ๒๖ ค่าเฉลี่ย และระดับการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน เป็นรายด้าน และการรับรู้โดยรวม ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

	การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน													
	นโยบาย		ผู้บริหาร		ครู		นักเรียน		กิจกรรมเสริมหลักสูตร		ชุมชน		การรับรู้โดยรวม	
	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
โรงเรียนทดลอง														
ก่อนการทดลอง	๓.๕๒	ค่อนข้างสูง	๔.๐๕	ค่อนข้างสูง	๓.๘๘	ค่อนข้างสูง	๔.๓๖	ค่อนข้างสูง	๔.๑๕	ค่อนข้างสูง	๔.๑๑	ค่อนข้างสูง	๔.๐๑	ค่อนข้างสูง
หลังการทดลอง	๓.๘๖	ค่อนข้างสูง	๔.๔๔	ค่อนข้างสูง	๔.๑๖	ค่อนข้างสูง	๔.๓๖	ค่อนข้างสูง	๔.๔๗	ค่อนข้างสูง	๔.๒๕	ค่อนข้างสูง	๔.๒๖	ค่อนข้างสูง
โรงเรียนควบคุม														
ก่อนการทดลอง	๓.๖๑	ค่อนข้างสูง	๔.๐๘	ค่อนข้างสูง	๓.๕๗	ค่อนข้างสูง	๔.๑๓	ค่อนข้างสูง	๔.๓๖	ค่อนข้างสูง	๔.๐๓	ค่อนข้างสูง	๔.๐๓	ค่อนข้างสูง
หลังการทดลอง	๓.๕๒	ค่อนข้างสูง	๓.๘๘	ค่อนข้างสูง	๔.๑๑	ค่อนข้างสูง	๔.๒๒	ค่อนข้างสูง	๔.๐๐	ค่อนข้างสูง	๓.๗๗	ค่อนข้างสูง	๓.๕๒	ค่อนข้างสูง

ข้อมูลจากตาราง ๒๖ พบว่า ครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุม รับรู้ถึงบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้าน และโดยรวม ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

เพื่อทดสอบว่า ก่อนทำการทดลอง ครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุม รับรู้ถึงบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่ จึงทำการทดสอบ โดยใช้สูตร t-test แบบเป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๗

ตาราง ๒๗ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้าน และโดยรวม ก่อนการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	t	sig
นโยบาย				
โรงเรียนทดลอง	๓.๕๒	๐.๕๕	๐.๓๐	.๗๖
โรงเรียนควบคุม	๓.๖๑	๐.๕๘		
ผู้บริหารโรงเรียน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๐๕	๐.๕๒	๐.๑๑	.๙๑
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๘	๐.๕๓		
ครู				
โรงเรียนทดลอง	๓.๘๘	๐.๕๓	๐.๓๔	.๗๓
โรงเรียนควบคุม	๓.๙๒	๐.๔๔		
นักเรียน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๓๖	๐.๔๘	๑.๐๘	.๒๙
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๓	๐.๓๗		
กิจกรรมเสริมหลักสูตร				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๕	๐.๖๕	๐.๕๕	.๕๕
โรงเรียนควบคุม	๔.๓๖	๐.๔๖		
ชุมชน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๑	๐.๕๐	๐.๒๘	.๗๗
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๓	๐.๕๘		
การรับรู้บรรยากาศ โดยรวม				
โรงเรียนทดลอง	๔.๐๑	๐.๔๒	๐.๐๗	.๙๔
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๓	๐.๓๘		

ผลจากตาราง ๒๗ พบว่า ก่อนการทดลอง การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้านและโดยรวม ของครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุม ไม่แตกต่างกัน

จากนั้น จึงทดสอบความแตกต่าง ของคะแนนการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูในโรงเรียนทดลอง ดังแสดงในตาราง ๒๘

ตาราง ๒๘ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน)

การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	t	sig
นโยบาย				
ก่อนการทดลอง	๓.๕๒	๐.๕๕	๑.๘๘	.๐๕
หลังการทดลอง	๓.๘๖	๐.๖๖		
ผู้บริหารโรงเรียน				
ก่อนการทดลอง	๔.๐๕	๐.๕๒	๑.๖๒	.๑๔
หลังการทดลอง	๔.๔๔	๐.๕๕		
ครู				
ก่อนการทดลอง	๓.๘๘	๐.๕๗	๑.๐๓	.๓๓
หลังการทดลอง	๔.๑๖	๐.๕๕		
นักเรียน				
ก่อนการทดลอง	๔.๓๖	๐.๔๕	๐.๐๐	๑.๐๐
หลังการทดลอง	๔.๓๖	๐.๖๑		
กิจกรรมเสริมหลักสูตร				
ก่อนการทดลอง	๔.๑๕	๐.๖๕	๑.๔๐	.๑๕
หลังการทดลอง	๔.๔๗	๐.๔๐		
ชุมชน				
ก่อนการทดลอง	๔.๑๑	๐.๕๐	๑.๓๔	.๒๑
หลังการทดลอง	๔.๒๕	๐.๖๓		
การรับรู้บรรยากาศ ฯ โดยรวม				
ก่อนการทดลอง	๔.๐๑	๐.๔๒	๑.๕๘	.๑๕
หลังการทดลอง	๔.๒๖	๐.๔๕		

ผลการทดสอบ ดังตาราง ๒๘ พบว่า คะแนนการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมของครูโรงเรียนทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งรายด้านและการรับรู้โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

จากนั้น จึงทำการทดสอบว่า ภายหลังจากทดลอง ครูโรงเรียนทดลอง และครูโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ทั้งรายด้านและโดยรวม แตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สูตร t-test แบบ เป็นอิสระจากกัน ดังแสดงในตาราง ๒๙

ตาราง ๒๕ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้าน และโดยรวม ภายหลังจากทดลอง ของครูโรงเรียนทดลอง (๕ คน) และครูโรงเรียนควบคุม (๕ คน)

การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	t	sig
นโยบาย				
โรงเรียนทดลอง	๓.๘๖	๐.๖๖	๑.๐๐	.๓๓
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๒	๐.๗๔		
ผู้บริหารโรงเรียน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๔	๐.๕๕	๑.๕๕	.๑๓
โรงเรียนควบคุม	๓.๘๘	๐.๘๘		
ครู				
โรงเรียนทดลอง	๔.๑๖	๐.๕๕	๐.๑๗	.๘๖
โรงเรียนควบคุม	๔.๑๑	๐.๗๕		
นักเรียน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๓๖	๐.๖๑	๐.๔๓	.๖๖
โรงเรียนควบคุม	๔.๒๒	๐.๗๓		
กิจกรรมเสริมหลักสูตร				
โรงเรียนทดลอง	๔.๔๗	๐.๔๐	๑.๕๐	.๑๕
โรงเรียนควบคุม	๔.๐๐	๐.๘๔		
ชุมชน				
โรงเรียนทดลอง	๔.๒๕	๐.๖๓	๑.๕๒	.๑๔
โรงเรียนควบคุม	๓.๗๗	๐.๗๕		
การรับรู้บรรยากาศ ๗ โดยรวม				
โรงเรียนทดลอง	๔.๒๖	๐.๔๕	๑.๑๘	.๒๕
โรงเรียนควบคุม	๓.๕๒	๐.๖๕		

ผลจากตาราง ๒๕ พบว่า ภายหลังจากทดลอง การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้านและโดยรวม ของครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุม ไม่แตกต่างกัน

๖. สรุปผลการทดลองจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ – ๓ ในโรงเรียนทดลองมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑ – ๓ ในโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่า นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของครู พบว่า ภายหลังจากทดลองครูโรงเรียนทดลองมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่า ครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุมมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านการเห็นความสำคัญ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

กรอบที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษา

พหุวัฒนธรรม

หลังจากการดำเนินงานตามกรอบการทำงานที่ ๑ และ ๒ เสร็จสิ้นแล้ว คณะวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อสำรวจถึงความคิดเห็นต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในโรงเรียน จึงดำเนินการใน ๒ กิจกรรม ดังนี้

๑. การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปยังโรงเรียน

๒. คู่มือครูสำหรับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

๑. การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปยังโรงเรียน

ภายหลังจากวิเคราะห์ผลการวิจัยการศึกษาศาสนาการณการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต ๓ และภายหลังจากทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้เสร็จสิ้นแล้ว คณะวิจัยได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการวิจัย โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการศึกษาระดับประถมในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๑,๒,๓ และ ๓ จำนวน ๖ คน ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ จำนวน ๖ คน ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๒ คน ครูผู้สอนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ และสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๑๐ คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน ๑ คน รวมผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทั้งสิ้น ๒๕ คน เมื่อคณะวิจัยนำเสนอผลการวิจัยเสร็จสิ้นแล้วได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ของจังหวัดกาญจนบุรี สรุป ความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนา ออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑.๑ ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการนำแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปดำเนินการในโรงเรียน แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือเงื่อนไขของความมั่นคงและความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศไทย ดังคำอภิปราย

“ผมมาทำงานที่กาญจนบุรีเกือบ ๓๐ ปีแล้ว มีความรู้เกี่ยวกับชนเผ่าพอสมควรเราไม่ได้รังเกียจความเป็นพม่า ความเป็นมอญ ความเป็นกะเหรี่ยง เราไม่ได้กีดกัน แต่เราจะกำหนดกรอบให้เขา เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้ใช้วัฒนธรรมของเขา แต่ให้อยู่ในกรอบที่ไม่ทำให้เรื่องความมั่นคงเสียหาย เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคือเรื่องของความมั่นคง.....”

(ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน)

“รูปแบบการวิจัยน่าจะมีประโยชน์มาก โดยเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ผมอยากถามว่าหลังจากจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ให้กับเด็กที่มีความแตกต่างแล้ว แนวคิดในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศไทย หรือความเป็นชาติไทย ซึ่งหมายถึง สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยังคงมีอยู่หรือไม่.....”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑๒)

๑.๒ ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ครูในโรงเรียนดำเนินการอยู่เป็นปกติแล้ว ดังคำอภิปราย

“พอพูดคำว่าพัฒนาธรรมเหมือนเป็นคำวิชาการหรือลัทธิสักนิดหนึ่งเป็นทางการ แต่ว่าครูในเขตพื้นที่เหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ ของพื้นที่ตัวเองเป็นอย่างดี....ครูสอนหรือบูรณาการในรายวิชาอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่ได้เขียนออกมาเป็นคำอธิบายรายวิชา หรือ ถ้าเป็นวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตร....”

(ศึกษานิเทศน์ สพป.กาญจนบุรี)

“ที่โรงเรียนเราจะจัดกิจกรรมเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชิญวิทยากรในท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนการสอน เช่น ในภาคเรียนที่สอง เราใช้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนตั้งแต่วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่ากะเหรี่ยง เพื่อเน้นให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของชนกะเหรี่ยง เช่น ประเพณีผูกข้อมือ....”

(ครู โรงเรียน ๑๒)

“อย่างโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรม หลักสูตรท้องถิ่นของเรา จะเป็นการทอดผ้ากะเหรี่ยงทอดผ้าสี่แฉก ซึ่งเราจะใช้วิทยากรในท้องถิ่นให้ความรู้ เราพบว่า วัฒนธรรมของกะเหรี่ยงคนที่ทอดผ้าได้ต้องเป็นผู้หญิงเท่านั้น ส่วนผู้ชายจะให้เรียนจักรสาน ซึ่งเราจะอิงกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของเขา”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.กาญจนบุรี)

๑.๓ ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการนำแนวคิดการจัดการศึกษาพัฒนาธรรมไปดำเนินการในโรงเรียน โดยเร่งด่วนและไม่มีเงื่อนไขใดๆ ดังคำอภิปราย

“ถ้าเรามีความเชื่อว่า ปี ค.ศ.2015 เราหนีไม่พ้นที่เราจะรวมเป็นอาเซียน เราหนีไม่พ้นที่เราจะรวมเป็นหนึ่ง ถ้าเราเชื่อว่าโลกเราแคบลง การสื่อสารง่ายขึ้น เราน่าจะทำอะไรสักอย่าง เพราะว่าถ้าเรารอให้ถึงปี ค.ศ.2015 จริงๆ การถ่ายเทแรงงาน การถ่ายเทวัฒนธรรม การถ่ายเทประชากรจะสูงมาก ผมดีใจที่เห็นงานวิจัยชิ้นนี้ที่ออกมาในช่วงนี้ ถ้าเราเอาข้อมูลตรงนี้ไปใช้ประโยชน์จริงๆ คือ แถบนี้เราจะเข้าไปในทวาย (เมืองท่าเรือน้ำลึกและอุตสาหกรรมของพม่า) ได้ง่าย เราเข้าไปในเขตอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ง่าย ทำไมเราไม่ใช้โอกาสดังนี้ให้เป็นประโยชน์เราสร้างความตระหนัก เราสร้างความรู้ให้ครู ให้เด็กได้เรียนรู้ ผมเชื่อว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ ไม่ใช่เป็นการนำมาปฏิบัติ แต่เราเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน

อย่างมีความสุข เรียนรู้วัฒนธรรมของเขา เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่าครูเราส่วนใหญ่เห็นด้วยกับทิศทางการสอนที่อาจารย์วิจัย ผมเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับประเทศเรามาก”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑๓)

“เมื่ออาทิตย์ที่แล้ว โรงเรียนของดิฉันได้จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาปรากฏว่า ตัวประธานกรรมการบอกว่า เมื่อวันก่อนเขาไปประชุมเกี่ยวกับการรวมตัวของประเทศอาเซียน เขาไปในฐานะประธานเกษตรกร เราจะเปิดประตูสู่อาเซียนแล้ว แต่เด็กของเรา (เด็กไทย) พูดได้สองภาษาคือ ภาษาไทยกับอังกฤษ แต่เชื่อไหมว่าลูกน้องในไร่ของเขาพูดภาษาอังกฤษ ภาษากะเหรี่ยง ภาษามอญ ภาษาม้า ภาษาไทยได้ แล้วเด็กไทยจะสู้เขาได้อย่างไร เขาเสนอให้โรงเรียนปรับหลักสูตรให้เหมาะสม....”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑๔)

“บางครั้งเราก็มีความรู้สึกว่าจะเข้าสู่อาเซียน แต่ครูของเรา ผู้บริหารของเรา ผู้ปกครองของเรา ยังต่อต้าน ยังไม่เปิดใจยอมรับ จากการร่วมรับฟังการวิพากษ์ในวันนี้ คิดว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของเราคงต้องตระหนักในเรื่องเหล่านี้ และกลับมามองว่าจะแก้ปัญหาให้กับโรงเรียนของเราอย่างไร”

(ศึกษานิเทศก์ สพป.กาญจนบุรี)

“การที่ครูมีความรู้สึกชาตินิยม อันนี้คือส่วนดี แต่ส่วนที่น่าเป็นห่วงก็คือ อย่างที่ผู้วิจัยกล่าวไว้คือการที่เราจะเข้าสู่อาเซียนค่อนข้างยาก ถ้าเรายังไม่เปิดใจรับต่างชาติ ฉะนั้นสิ่งสำคัญ คือ ต้องสร้างความเข้าใจกับคุณครู ต้องหาจุดร่วมอย่างที่บอกตอนแรกก็คือความเป็นไทยของเรายังคงอยู่ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ยังคงอยู่ แต่เราต้องเข้าใจว่าสถานการณ์ของเด็กที่มาอยู่ร่วมกันให้คุณครูมองเห็นข้อดีของวัฒนธรรมของเค้าบ้าง อาจต้องมองวัฒนธรรมของต่างชาติว่ามีความงดงามตรงนี้ ก็จะต้องสร้างความเข้าใจกับคุณครู

(ผู้อำนวยการ โรงเรียน ๑๕)

จากผลการนำเสนอผลการวิจัยและการแสดงออกความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา สรุปได้ว่าทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในบริบทที่นักเรียนที่มีแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่เห็นว่าแนวคิดของการจัดการศึกษาแนวนี้สอดคล้องกับการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ จะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการจัดการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า และ โรงเรียนจำนวนมากมีเด็กจาก

ประเทศพม่าเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย ควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับทิศทางในอนาคต และส่วนใหญ่คิดว่าควรต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู โดยยึดหลักของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย และความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ

๒. คู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

คณะวิจัยได้ร่วมกันสรุป และประมวลผลการวิจัยทั้งในส่วนของสถานศึกษา การจัดการศึกษา และในส่วนของผลการวิจัยเชิงทดลองหา รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม จากโรงเรียนทดลอง ในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึง ข้อคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในเวทีประชุมสัมมนา การเสนอผลการวิจัย ดังนี้ ๑ ข้างต้น มาเป็นแนวทางในการคิดกรอบการเขียนคู่มือครูสำหรับจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม โดยเน้นการเขียนคู่มือที่ครูสามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม และสามารถนำข้อมูล ตัวอย่างในคู่มือไปใช้ประกอบการเรียนการสอนของตนเองได้ โดยกรอบเนื้อหาของคู่มือประกอบ ๕ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑   ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม
- ตอนที่ ๒   แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพหุวัฒนธรรม ในระดับปฐมวัย
- ตอนที่ ๓   แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพหุวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา
- ตอนที่ ๔   แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม
- ตอนที่ ๕   บทสรุป

(รายละเอียดดูได้จากคู่มือการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม)

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๒. เพื่อทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

๓. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปยังโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรครู ประกอบด้วย ครูผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ (อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี) ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๑๖๔ คน

กลุ่มตัวอย่างครู ได้แก่ ครูผู้สอน ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๘๔ คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ประชากรนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๒๕,๒๔๑ คน

กลุ่มตัวอย่างนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕ -๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ประจำภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕๗๓ คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ทั้งฉบับครู และฉบับนักเรียนเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม แบบถูกผิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า แนวลิเคิร์ต ซึ่งพัฒนาโดยคณะวิจัย มีดังนี้

แบบวัดสำหรับครู

- ๑) ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดย่อย ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเห็นความสำคัญ และด้านการลงมือปฏิบัติ
- ๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม
- ๓) การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

แบบวัดสำหรับนักเรียน

- ๑) ความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม (นักเรียนชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑-๓)
- ๒) การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม (นักเรียนชั้นป.๔-๖)
- ๓) การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน (นักเรียนชั้นป.๔-๖)
- ๓) ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม (นักเรียนชั้นป.๔-๖)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ คณะวิจัยส่งหนังสือจากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลวิจัยกับโรงเรียนในสังกัด จากนั้นนำแบบวัด ไปให้นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเป้าหมายตอบ โดยคณะวิจัยเป็นผู้ชี้แจงการตอบแบบวัด และดำเนินการต่างๆด้วยตนเอง สำหรับแบบวัดสำหรับครู ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการชี้แจงและรวบรวมจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกับที่เก็บข้อมูลจากนักเรียน ส่วนครูกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอื่นๆ คณะวิจัยจะฝากแบบวัด พร้อมคำชี้แจงโดยละเอียด ไปไว้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เพื่อส่งต่อไปให้กับผู้บริหาร โรงเรียนนำไปมอบให้ครูดำเนินการต่อไป

การสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดย การสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และครู และใช้การสนทนากลุ่มกับผู้ปกครอง

สรุปและอภิปรายผล

๑. สถานการณ์การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ขอสรุปและอภิปรายผลเป็นแต่ละหัวข้อดังนี้

๑.๑ ผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา แนวคิดการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม พบว่า องค์การสหประชาชาติได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติออกมาหลายฉบับ เพื่อให้รัฐภาคีได้คำนึงถึงสิทธิของเด็กที่จะได้รับเลี้ยงดู และให้การศึกษาโดยไม่คำนึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และก็พบว่า ประเทศไทย ซึ่งลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้ออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ และที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ได้เห็นชอบในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา โดยระเบียบนี้มีผลให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าเรียน จึงส่งผลให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ทั้งที่อพยพมากับพ่อแม่ หรือเกิดในประเทศไทย ได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

การออกกระเปียบการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรของประเทศไทย นับว่าเป็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างครบถ้วน แม้ว่าจะใช้เวลากว่าสิบปี หลังจากได้ลงนามให้การรับรองแล้วก็ตาม ซึ่งการรับเด็กกลุ่มดังกล่าวเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับของไทย นับว่าเป็นภาระด้านงบประมาณของประเทศไม่น้อย เพราะรัฐต้องจ่ายค่ารายหัว ค่าอาหารกลางวัน เสื้อผ้า แบบเรียน และอื่นๆ อีกจำนวนมาก

๑.๒ ข้อมูลโรงเรียนและนักเรียนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม

จากรายงานจำนวน โรงเรียนและจำนวนนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ พบว่า มีนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ และ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ม. ๑ - ๓ ใน ๓ อำเภอ คือ ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี รวม ๒๓,๓๕๖ คน เป็นนักเรียนสัญชาติไทย ๑๓,๔๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๗ นักเรียนสัญชาติพม่าและอื่นๆ จำนวน ๘,๘๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓ และในจำนวนนักเรียนสัญชาติไทยร้อยละ ๕๗.๗ นี้ จะพบว่าเป็นนักเรียนที่พ่อแม่สัญชาติไทย แต่เชื้อชาติพม่าและอื่นๆ จำนวนมาก เนื่องจากพ่อแม่ของนักเรียน เหล่านี้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วจนได้รับสิทธิเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และได้เลขประจำตัว ๑๓ หลัก (ทร. ๑๔) จึงอาจสรุปได้ว่า โดยภาพรวมสัดส่วนของนักเรียนใน ๓ อำเภอดังกล่าวประกอบด้วย นักเรียนต่างเชื้อชาติ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ) มีจำนวนใกล้เคียงกับนักเรียนเชื้อชาติไทย หรือมากกว่านักเรียนที่มีเชื้อชาติไทย

๑.๓ ผลการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

๑) ข้อมูลที่ได้จากนักเรียน

ผลจากการใช้แบบประเมินการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม กับนักเรียน ชั้น ป.๕ และป. ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๘.๑๐) มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในระดับค่อนข้างสูง และนักเรียน ร้อยละ ๓๐.๕๐ มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในระดับสูง แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเชื้อชาติบิดาของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี วิถีชีวิต และการยอมรับฯ โดยรวม สูงกว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กต่างเชื้อชาติ รู้สึกว่า

พวกตนเป็นผู้มาขออาศัย สิทธิ เสรีภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ด้อยกว่าคนเชื้อชาติไทย ดังนั้นจึงพร้อมที่จะเรียนรู้ เข้าใจ ร่วมมือ ปรับตัว และยอมรับกับคนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม เพื่อให้พวกตนได้รับการยอมรับในคุณค่า ในฐานะสมาชิกของกลุ่มหรือของสังคมที่ตนอยู่อาศัย หรืออาจอธิบายตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของ Maslow ที่ว่ามนุษย์จะแสวงหาความต้องการด้านปัจจัยสี่ ก่อนในลำดับแรก จากนั้นจึงแสวงหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลำดับต่อมาคือ การแสวงหาการยอมรับและการเป็นเจ้าของ หรือการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือของสังคม ซึ่งการที่เด็กต่างเชื้อชาติมีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมกว่าเด็กไทย ก็คือความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยนั่นเอง ในขณะที่เด็กไทยมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ภูมิใจในความเป็นเจ้าของประเทศ รู้ว่าเพื่อนต่างเชื้อชาติ มีสถานะที่ด้อยกว่าตน ดังนั้นความคิด ความรู้สึกที่พร้อมเรียนรู้ เข้าใจ ร่วมมือ ปรับตัว และยอมรับเพื่อนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมจึงมีน้อยกว่า และในการเปรียบเทียบนักเรียนสองกลุ่มนี้คณะวิจัยพบว่า คะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านศาสนา ของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนทั้งสองกลุ่มเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน มีการประกอบศาสนกิจที่โรงเรียน และที่วัดร่วมกัน ความเหมือนกันของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร พิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การถวายเทียนในวันเข้าพรรษา เป็นต้น การได้ทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันจึงทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่รู้สึกแปลกแยก แต่พร้อมที่จะเรียนรู้ เข้าใจ ร่วมมือ ปรับตัว และยอมรับกับความแตกต่างของพิธีกรรม ประเพณี ปลิกย่อยทางศาสนาของเพื่อนต่างเชื้อชาติได้

การประเมินการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมภายในโรงเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ ๕๐) ประเมินว่า บรรยากาศใน โรงเรียนด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และบรรยากาศโดยรวม เป็นบรรยากาศที่ดีสอดคล้องกับหลักการหรือแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ยกเว้น บรรยากาศกับกลุ่มเพื่อนหรือความสัมพันธ์กับเพื่อน ที่มีเพียงร้อยละ ๖๑.๓๐ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ประเมินว่า เป็นบรรยากาศหรือมีความสัมพันธ์ที่ดี (ระดับค่อนข้างสูงและระดับสูง)ระหว่างกลุ่มเพื่อนและพบว่า ร้อยละ ๓๔.๕๐ ของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงบรรยากาศกับกลุ่มเพื่อนในระดับปานกลาง และร้อยละ ๔.๒๐ ประเมินอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ การที่นักเรียนรับรู้ถึงบรรยากาศความเป็นพหุ

วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าบรรยากาศด้านอื่นๆ คือสัญญาณที่บอกให้รู้ว่าสัมพันธภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเหล่านี้ยังไม่แน่นอน กลมเกลียวกันมากนัก โดยอาจมาจากหลายสาเหตุเช่น การล้อเลียน กลั่นแกล้ง กีดกัน แบ่งแยก หรือเลือกปฏิบัติระหว่างเพื่อนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ซึ่งต้นตอของพฤติกรรมเหล่านี้ อาจเกิดจากเจตคติทางลบ หรืออคติต่อคนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรมก็เป็นได้ และเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติ ระหว่างเชื้อชาติบิดาของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทย และบิดาเชื้อชาติอื่นๆ (พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ) มีคะแนนการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ทั้ง ๕ ด้าน และบรรยากาศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการที่นักเรียนต่างเชื้อชาติ อยู่ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์เดียวกัน และมีปฏิกริยา หรือการรับรู้ที่เหมือนกัน (ไม่ต่างกัน) ย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลสถานการณ์ หรือบรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในห้องเรียน หรือในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

เมื่อประเมินสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้วยแบบประเมินความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ทั้ง ๑๐ ด้านในระดับค่อนข้างสูง จนถึงระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ด้านเชื้อชาติ ชุดแต่งกายประจำชาติ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ภาษาพูดและความภาคภูมิใจโดยรวม สูงกว่านักเรียนที่บิดาเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และอื่นๆ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของ Maslow ที่ว่ามนุษย์จะแสวงหาความต้องการด้านปัจจัยสี่ ก่อนในลำดับแรก จากนั้นจึงแสวงหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลำดับต่อมาคือการแสวงหาการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือของสังคม หรือการเป็นเจ้าของ เมื่อทั้งสามขั้นได้รับการตอบสนองแล้วลำดับต่อมาคือ การแสวงหาความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งนักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติไทยส่วนใหญ่จะได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นที่หนึ่ง สอง และสาม ครบสมบูรณ์แล้ว เมื่อถึงขั้นที่สี่จึงพบว่า นักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติไทยมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน มากกว่านักเรียนเชื้อชาติอื่นๆ และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Lopez (๒๐๐๑) ที่พบว่า ปัญหาที่ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดาพบในนักเรียนผิวดำ และนักเรียนชนกลุ่มน้อยต่างๆ คือ ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และขาดแรงจูงใจในการเรียน

๒) ข้อมูลที่ได้จากครู

ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ที่ประเมินจากครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ จากแบบประเมินความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของ James Banks ๕ ด้าน คือ ๑) การบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมไปในวิชาต่างๆ ๒) การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ๓) การลดอคติ ๔) การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม และ ๕) การปรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในโรงเรียน โดยพบว่า ครูมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ หรือการมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่ครูมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติตามแนวทางของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gates (๒๐๐๖) ที่สำรวจความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ตามแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของ James Banks ๕ ด้านเช่นเดียวกัน พบว่า ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา ที่สอนในเขตชานเมือง มลรัฐ โคโลราโด สหรัฐอเมริกา มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ (Levels of Importance) มากกว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) และการลงมือปฏิบัติ (Implementation) การทำงานวิจัยสองชิ้นซึ่งทำในบริบท และเวลาที่ต่างกัน แต่ให้ผลลัพธ์ที่เหมือนกันอาจเป็นเพราะเหตุผล ๒ ประการคือ ๑) ครูส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังจากสถาบันการฝึกหัดครูในเรื่องของจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณของความเป็นครู ที่จะต้องให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ให้ความเสมอภาค และความยุติธรรมแก่เด็กทุกคน ซึ่งตรงกับปรัชญาแนวคิดของการศึกษาพหุวัฒนธรรม จึงพบว่า ครูกลุ่มตัวอย่าง จากสองประเทศนี้มีคะแนนการเห็นความสำคัญกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในระดับที่สูงกว่าด้านความรู้ความเข้าใจ และการลงมือปฏิบัติ และ ๒) การที่ครูของทั้งสองประเทศมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และการลงมือปฏิบัติ น้อยกว่าคะแนนการเห็นความสำคัญ อาจเป็นเพราะแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ยังเป็นเรื่องใหม่ของวงการศึกษา และถือเป็นแนวทางหนึ่งของการศึกษาทางเลือก ซึ่งสถาบันการฝึกหัดครูหลายแห่งยังไม่มีการเรียนการสอนเรื่องเหล่านี้ สอดคล้องกับที่ Brown and Medway (๒๐๐๗) ทำการสำรวจบรรยากาศภายในโรงเรียน และความคาดหวังของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ที่พบว่าปัญหาสำคัญของครู คือ สถาบันที่ผลิตครู ยังไม่มีโครงการหรือเนื้อหาวิชาที่จะเตรียมครูให้พร้อมสำหรับการสอนให้กับเด็กจากต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาฉบับนี้ที่พบว่าครูร้อยละ ๕๐.๓๐ ตอบว่าไม่มี

ความรู้เรื่องของการศึกษาพหุวัฒนธรรม เมื่อครูไม่เคยได้เรียนรู้ หรือฝึกรอบมเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมจึงไม่มีแนวทางการปฏิบัติ ดังผลการวิจัยที่เหมือนกันของทั้งสองประเทศ

เมื่อประเมินสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้วยแบบประเมิน การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม พบว่า ครูส่วนใหญ่(ร้อยละ ๘๐-๙๐) มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ทั้งที่แยกเป็นรายด้านและโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่พบว่า ครูมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยอาจอธิบายด้วยหลักจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณของความเป็นครู ที่จะต้องให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ให้ความเสมอภาค และความยุติธรรมแก่เด็กทุกคน ซึ่งตรงกับปรัชญา แนวคิดของการศึกษาพหุวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่า ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตและการยอมรับโดยรวม สูงกว่าครูที่ไม่มีความรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการที่ครูมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม อันเกิดจากการได้ฟัง ได้อ่าน ได้ศึกษา อบรมประชุมสัมมนา ทำให้ครูได้ซึมซับปรัชญา แนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) ที่ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกันด้วยหลักความเสมอภาค และความยุติธรรม โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ วัฒนธรรม ซึ่งปรัชญาแนวคิดเหล่านี้ส่งผลต่อการมีเจตคติที่ดี หรือมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของบัญญัติ ยงย่วน, จิระพันธ์ เดมะ และอินทรา หิรัญสาย. (๒๕๕๑) ที่สำรวจการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย พบว่าครูที่ได้คะแนนความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ของตนเอง และของนักเรียนระดับสูง ก็จะมีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

เมื่อประเมินสถานการณ์การจัดการศึกษาด้วยแบบประเมินบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๓.๐๐) รับรู้ถึงการมีบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง และร้อยละ ๑๕.๖๐ ระบุว่าไม่มีบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษานี้ต่ำกว่าผลการศึกษานักเรียนเล็กน้อย คือพบว่านักเรียนเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๙๓.๓๐) รับรู้ถึงการมีบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง การที่ครู

และนักเรียนประเมินบรรยากาศพัฒนาธรรมในโรงเรียน ไปในทิศทางเดียวกัน ย่อมแสดงถึงความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ นั่นคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๑ จัดสภาพแวดล้อม หรือสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาพัฒนาธรรม เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่า ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม จะรับรู้ว่าการเรียนสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางหรือหลักการของการศึกษาพัฒนาธรรม มากกว่าครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาธรรม ก็จะมีแนวโน้มในการรับรู้ถึงเหตุการณ์ หรือบรรยากาศที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ได้ดีกว่าครูที่ไม่มีความรู้ หรืออาจแปลความได้ว่าความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะช่วยให้บุคคลรับรู้เรื่องราว หรือเหตุการณ์ตามสภาพที่เป็นจริง มากกว่าคนที่ไม่มีความรู้

๑.๔ ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสถานการณ์ของการจัดการศึกษาพัฒนาธรรม

พบว่า ผู้บริหาร ศิษยานิเทศก์ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และครู ตระหนักรู้ถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการศึกษาในบริบทของความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เป็นอย่างดี แนวทางการดำเนินงานที่ทำในปัจจุบันคือ การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยให้โอกาสเด็กต่างเชื้อชาติได้เข้าเรียนทุกคน ภายใต้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญเสมอภาคและความเท่าเทียมกันแก่เด็กต่างเชื้อชาติทั้งสิทธิการเข้าเรียนและการรับสวัสดิการอื่นๆ และคิดว่าแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของพม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาว และส่วนใหญ่ยังไม่มีการสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมดังกล่าวไปในการเรียนการสอน แต่พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ การเข้าค่ายพุทธธรรม วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ และกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองเกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

๑.๕ สรุปผลภาพรวมสถานการณ์ การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓

ผลจากการรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน และจากการใช้แบบสอบถาม พอสรุปได้ว่า

๑) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้กับเด็กต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าเรียน โดยให้เหตุผลว่า เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ตามหลักมนุษยธรรม แต่ก็ยังพบว่า มีคนอีกส่วนหนึ่งมองว่าเด็กต่างเชื้อชาติเหล่านี้ เป็นภาระทั้งด้านงบประมาณของชาติ และอาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของชาติในอนาคต

ทัศนคติหรือมุมมองที่แตกต่างของบุคคลกลุ่มดังกล่าว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในทุกประเทศที่มีผู้อพยพย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับการรับเด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมเข้าเรียน จะคิดอยู่บนฐานของความรัก ความเมตตา ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ไม่ยึดติดกับความเป็นเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา แต่จะเชื่อว่าการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่ชาวพุทธควรกระทำ ขณะที่กลุ่มคนที่คัดค้าน จะคิดอยู่บนฐานของหลักเศรษฐศาสตร์ และหลักรัฐศาสตร์ โดยกล่าวว่า คนต่างเชื้อชาติเหล่านี้ นอกจากจะเป็นภาระด้านงบประมาณที่รัฐไทยต้องให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษาแล้ว คนเหล่านี้อาจจะเข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจทางการเมือง ซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้

๒) รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตนี้ ยังคงใช้แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาจากส่วนกลาง โดยใช้เนื้อหาความรู้ที่กำหนดจากส่วนกลาง มาใช้สอนนักเรียน เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการทดสอบระดับประเทศ ผู้บริหาร และครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการศึกษจะช่วยทำให้เด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับคนไทยได้อย่างดี และครูส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนต่างเชื้อชาติ เข้ามาบูรณาการกับเนื้อหาของไทย

แนวคิด ความเชื่อดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะคล้ายกับแนวคิดของการผสมกลมกลืน (Assimilation) คือ การทำให้ผู้อพยพย้ายถิ่นได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาการ และวัฒนธรรมที่เป็นของเจ้าของประเทศ เพื่อให้ต่างเชื้อชาติเรียนรู้ความเป็นไทย ชื่นชมประเทศไทย จงรักภักดีต่อสถาบันของไทย มีวิถีชีวิตแบบคนไทย ซึ่งแนวคิดลักษณะนี้ ตั้งอยู่บนฐานของความวิตกกังวล หวาดระแวง

๓) พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การเข้าค่ายพุทธบุตร การทำกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียน และผู้ปกครองไทย และต่างชาติได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เป็นเวทีของการแสดงออกทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษา ของกลุ่มต่างๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรักสามัคคีกันมากขึ้น

ที่เป็น เช่นนี้ เนื่องจาก กิจกรรมดังกล่าว จะมีบรรยากาศของความร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และในระหว่างการทำงานร่วมกันทำกิจกรรมนั้น นักเรียนและผู้ปกครองก็มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรมของกันและกันมากขึ้น เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (James Banks, ๒๐๐๑) ที่เชื่อว่าการที่ผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ในมิติของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันจะช่วยให้ นักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม เกิดการยอมรับและเคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่นตลอดชีวิตที่เคยมีต่อกันได้

๔) พบว่าผู้ปกครองนักเรียนต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มอญ พม่า จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างมาก เมื่อเทียบกับผู้ปกครองคนไทย โดยจะเป็นการเสียสละทั้งกำลังทรัพย์และกำลังกาย เมื่อมีการเชิญประชุมผู้ปกครองเหล่านี้จะมาประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน จะขาดก็เฉพาะที่เจ็บป่วยเท่านั้น ซึ่งเหตุที่ผู้ปกครองต่างชาติได้ความร่วมมือกับโรงเรียนและครูนี้ ได้รับการวิเคราะห์จากครูว่า ผู้ปกครองเหล่านี้ต้องการให้บุตรของตนได้รับการรับรองจากครูและผู้บริหาร โรงเรียน ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา เพื่อนำหลักฐานเหล่านี้ไปขอวีซ่าเพื่อการอยู่อาศัยในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย หรืออาจเป็นไปได้ว่าผู้ปกครองต่างชาติเหล่านี้เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของตน ประกอบกับตนเองเป็นผู้มาขออาศัย จึงไม่อยากจะให้ครู ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับพวกตน

ซึ่งคุณลักษณะของการให้ความร่วมมือ ของผู้ปกครองในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ได้ส่งผลในทางบวกหลายประการ เช่น ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ครูได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น ในงานวันแม่ หรือวันเด็ก ผู้ปกครองไทย ผู้ปกครองต่างชาติ ก็จะทำอาหารคาวหวาน มาเลี้ยงพระหรือเลี้ยงเด็กทุกคนในโรงเรียน เด็กๆ ครูและผู้ปกครอง ได้มีโอกาสลิ้มลองรสชาติของอาหารของชาติต่างๆ ซึ่งการได้มีปฏิสัมพันธ์กันบ่อยครั้งเท่าใด ก็สามารถจะลดอคติ การแบ่งแยกระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง และเพิ่มความร่วมมือ และการยอมรับ เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

๕) สภาพการอยู่อาศัยและกิจกรรมในชุมชน เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติ เนื่องจากคนไทยจะเป็นเจ้าของที่ดินและเป็นนายจ้าง ในขณะที่คนต่างชาติจะเป็นลูกจ้างทำงานในไร่ ในสวน ตั่งบ้านเรือนอยู่บนที่ดินของนายจ้าง ด้วยเหตุนี้เด็กไทยกับเด็กต่างชาติ

ซึ่งนอกจากจะพบกันที่โรงเรียนแล้ว นอกโรงเรียนก็ยังมีโอกาสได้เล่นกันอีก แม้ว่าเด็กไทยจะคุ้นสถานะที่เหนือกว่าเด็กต่างชาติ แต่ด้วยความที่เป็นเพื่อนนักเรียนชั้นเดียวกันหรือโรงเรียนเดียวกัน มีกิจกรรมทำร่วมกันทั้งในและนอกโรงเรียน ก็เอื้อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกันได้

กิจกรรมที่คนไทยและต่างชาติทำร่วมกันในชุมชนอีกประการหนึ่ง คือ การไปทำบุญตักบาตร หรือ ทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น ถวายเทียนพรรษา บวชพระ ซึ่งการนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน การใช้ศาสนสถานร่วมกัน นอกจากนี้พระบางรูปก็มีเชื้อชาติ พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ เข้าใจอุปนิสัยใจคอ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และวิถีปฏิบัติของกันและกัน ทำให้เกิดความอดทนอดกลั้น และยอมรับในความแตกต่างของทั้งสองฝ่ายได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าบรรยากาศในชุมชนที่เป็นประชาธิปไตย เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสมอภาคและยุติธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติจะเป็นสภาพการณ์ที่ช่วยให้การจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ซึ่งยึดหลักปรัชญาของประชาธิปไตยเหมือนกัน สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้

๒. การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ผลจากการทดลองนำรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมมาใช้ในโรงเรียนทดลอง เป็นระยะเวลา ๑ ภาคเรียน ได้ผลสรุป แยกตามกลุ่มนักเรียนและครู ดังนี้

๑) นักเรียน

๑.๑ ภายหลังจากทดลองนักเรียนชั้นอนุบาลในโรงเรียนทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวิถีชีวิต สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๑.๒ ภายหลังจากทดลองนักเรียนชั้น ป. ๑-๓ ในโรงเรียนทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๑.๓ ภายหลังจากทดลอง นักเรียนชั้น ป. ๔-๖ ในโรงเรียนทดลองมีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม

ผลการทดลองนำรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมมาใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งนักเรียนเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับชั้นอนุบาล ระดับชั้น ป. ๑-๓ และ ระดับชั้น ป. ๔-๖ พบว่าภายหลังจากทดลองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และระดับชั้น ป. ๑-๓ ในกลุ่มทดลอง มีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้ใช้รูปแบบการจัดการศึกษา

พหุวัฒนธรรม อาจเนื่องจากรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยนำมาใช้กับโรงเรียนทดลอง จะเน้นให้ครูบูรณาการเนื้อหาทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว เข้าไปในเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง แล้วให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่าง โดยชี้ให้เห็นว่า คนเรามีทั้งที่เหมือนกัน และมีทั้งที่แตกต่างกัน ความเหมือนและความต่างไม่ เป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน หรือเป็นเพื่อนกัน ดังคำพูดของครูระดับชั้น ป. ๒ โรงเรียน ทดลอง ขณะสนทนากลุ่ม ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลองว่า

“ตั้งแต่มีพหุวัฒนธรรมเข้ามา เราก็ต้องดูว่า เนื้อหาตรงไหนเราสามารถเข้าไปแทรกได้ เพราะ บางเรื่องมันก็แทรกไม่ได้ อย่างเรื่อง ไวยากรณ์ เพราะบางที่เราแทรกได้ แต่ที่เป็นเนื้อเรื่อง อย่าง คณิตศาสตร์ แทรกได้เราก็แทรก”

นอกจากนี้จุดเน้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของรูปแบบการศึกษาพหุวัฒนธรรมของการ ทดลองครั้งนี้ คือ การรวมกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ แบบละเชื้อชาติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กไม่ รวมกลุ่มตามเชื้อชาติของตน แต่เด็กจะต้องเข้ากลุ่มละ เด็กต่างเชื้อชาติมีโอกาสได้พูดภาษาไทย กับ เด็กไทย ได้เรียนรู้ อุปนิสัยใจคอ ได้สนิทสนมกัน ขณะเดียวกัน เด็กไทยก็ได้เรียนรู้ เพื่อนต่างเชื้อชาติมาก ขึ้น ดังคำพูดของครูระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนทดลอง ขณะสนทนากลุ่มภายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

“อย่างอนุบาล เราให้เด็กระบายสี หรือเล่นอะไร เราก็ให้ทำเป็นกลุ่ม เรารู้เลยว่าเรามาดูทาง แล้ว”

จากการใช้แนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรม ส่งผลให้นักเรียน ของโรงเรียนทดลองมีความ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนมากขึ้น เช่น คำพูดของครู ชั้น ป.๑ โรงเรียนทดลอง ขณะสนทนากลุ่ม ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

“พอครูแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นของนักเรียน เขาก็จะสนุกสนาน ตื่นเต้น เด็กบางคนก็จะ นำเสนอว่าเรื่องราวของตนเองเป็นอย่างไร ก็คือ เกิดความภาคภูมิใจ เราก็ได้รู้ว่าประเทศเขาก็มี แล้วเด็ก บางคนก็จะพยายามคิดและวิเคราะห์ตาม แต่บางคนก็จำไม่ได้”

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน ที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ ในวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา วันพ่อ วันแม่ ดังคำสัมภาษณ์ครูระดับชั้นอนุบาล โรงเรียน ทดลอง ขณะสนทนากลุ่ม ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

“เราพาเด็กไปแข่งขันกีฬา ขบวนพาเหรดของเราให้เด็กแต่งชุดกะเหรี่ยง พม่า เด็กๆ เขาภูมิใจ ณะที่ได้แต่งชุดของชาติตน สังเกตจากตอนที่ครูให้เด็กๆ เตรียมชุดแต่งกายประจำชาติมา เด็กแต่ละคนก็ จะบอกว่าหนูมีคะ หนูอยากใส่ เด็กบางคนก็เตรียมของเขาเองเลย”

แต่ผลการเปรียบเทียบคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ป. ๔-๖ ของโรงเรียนทดลอง ไม่แตกต่างจากโรงเรียนควบคุม อาจเป็นไปได้หลายประการ คือ

๑) ทั้งโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ต่างเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับ ป.๔-๖ คล้ายๆ กัน เช่น กิจกรรมลูกเสือเข้าค่ายพักแรม กีฬาสี การเข้าค่ายพุทธบุตร กิจกรรมวันเด็ก การไปทัศนศึกษา วันพ่อ วันแม่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ทำให้เด็กชั้น ป. ๔-๖ ของโรงเรียนทั้งสองแห่ง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ช่วยเหลือแบ่งปันกัน ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ได้ร่วมคิดร่วมวางแผน ได้แสดงกิจกรรมหลายๆ อย่างที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ เช่น การแต่งกาย การแสดงละคร การแสดงลิเก การได้ทดลองชิมรสชาติของอาหารแต่ละชาติ ที่พ่อแม่ผู้ปกครองนำมาทำบุญเลี้ยงพระ หรือมาเลี้ยงเด็กในวันเด็ก วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น และเป็นสิ่งที่สังเกตว่ากิจกรรมเหล่านี้จะกระทำในช่วงเวลาที่ทำการทดลอง (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึง มีนาคม ๒๕๕๔) และนักเรียนชั้น ป. ๔-๖ คือ เป้าหมายของกิจกรรมเหล่านี้ จึงคาดว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเหล่านี้ คือ เหตุผลหลักที่ทำให้ผลการเปรียบเทียบ ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

๒) ในช่วงเวลาของการทดลองดังกล่าว เป็นภาคเรียนที่ ๒ ซึ่งมีการทดสอบวัดความรู้ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ ซึ่งผลการทดสอบของนักเรียนจะสะท้อนถึงคุณภาพของผู้บริหารและครูของโรงเรียนนั้น ด้วยเหตุผลนี้ ทำให้ครูของโรงเรียนทดลองกังวลใจว่านักเรียนของตนจะทำคะแนนได้น้อย อาจจะละเลยการสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้าไปในบทเรียน แต่พยายามมุ่งสอนเนื้อหาจากส่วนกลางเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้นักเรียนของโรงเรียนทดลอง อยู่ในสถานะที่ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม ดังคำพูดของครูชั้น ป. ๕ โรงเรียนทดลอง ภายหลังที่การทดลองเสร็จสิ้นแล้ว

“สิ่งที่ดิฉันหนักใจ คือ เรื่องของการเรียน ที่ต้องเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้ทันกับที่อื่นๆ เขามันยากตรงที่จะสอนให้เขาอ่านภาษาไทย พูดภาษาไทยได้อย่างไรต่างหาก”

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม ก็อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และระดับสูง ซึ่งเป็นระดับที่น่าพอใจ

๓) การวัดคุณลักษณะของนักเรียนชั้นอนุบาล และชั้น ป. ๑-๓ จะเน้นที่ความตระหนักรู้หรือความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ในขณะที่ระดับชั้น ป. ๔-๖ เป็นการวัดในระดับเจตคติ ได้แก่ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ซึ่งการทดลองใช้แนวทางการศึกษา

พหุวัฒนธรรม ด้วยระยะเวลาเพียง ๑ ภาคเรียน คงยากที่จะเปลี่ยนเจตคติของนักเรียนให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมได้ในเวลาสั้นๆ

๒. ครู

๒.๑ ภายหลังจากทดลอง ครูในโรงเรียนทดลอง มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติสูงกว่าครูในโรงเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างด้านการเห็นความสำคัญ

๒.๒ ภายหลังจากทดลอง ครูในโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม มีคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และคะแนนการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน ทั้งรายด้าน และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบที่พบว่า ภายหลังจากทดลอง ครูในโรงเรียนทดลองมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติสูงกว่า ครูในโรงเรียนควบคุม เป็นเพราะก่อนที่จะทำการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เป็นเวลา ๒ วัน และในระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยได้มีการติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่ากลุ่มทดลอง ดังคำพูดของครูระดับชั้น ป. ๒ ของโรงเรียนทดลอง ระหว่างการสนทนากลุ่ม ภายหลังจากทดลอง

“เหมือนว่าครูก็ได้มีความรู้เพิ่มขึ้นไปอีก รู้เขา รู้เรา เมื่อก่อนนะ เขารู้แต่เรา ตอนนี้เรา รู้เขาแล้ว มันก็พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ได้ความรู้เพิ่มขึ้น”

ขณะที่ครูระดับชั้น ป. ๔ พูดว่า

“พอมิพหุวัฒนธรรมเข้ามา ทำให้เรารู้ว่าตรงนี้สามารถแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมเข้าไปได้ คิดยังไงรูปแบบยังไง จากตรงนี้ที่เราจะต้องทำ ก็ทำให้เราเรียนรู้วัฒนธรรมว่ามีอะไรบ้าง เราก็สามารถพูดต่อชอคุยกับเขาได้ เพราะส่วนใหญ่เวลาสอนก็อาศัยเรื่องราวมาพูดต่อชอคุยไป เด็กก็จะเสริมในสิ่งที่เขา รู้เราก็พยายามหาประเด็นไป ถ้าเอาสิ่งที่ใกล้ตัวเขามาพูดให้ฟัง เขาก็จะสนใจฟังมากขึ้น”

“พอมิพหุวัฒนธรรมเข้ามาก็จะมีกระบวนการมากขึ้น ทำให้เราได้คุยกับเด็กมากขึ้น ทำให้สนิทกับเด็กมากขึ้น”

ในส่วนของผลการเปรียบเทียบ ความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ซึ่งพบว่า ครูทั้งสองโรงเรียนมีคะแนนดังกล่าวไม่แตกต่างกัน

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาการทดลอง ประมาณ ๔ เดือน ยังไม่นานพอที่จะเปลี่ยนเจตคติของครู ให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม จากการสนทนากลุ่มครูในโรงเรียนทดลอง หลังจากการทดลองเสร็จสิ้น ครูบางส่วนก็ยังคงมีความเชื่อ หรือเจตคติเหมือนก่อนที่จะมีการทดลอง ดังคำพูด ต่อไปนี้

“เรามีความสุขดี ไม่มีปัญหาเรื่องมนุษยสัมพันธ์กับพวกเรา เวลาที่เราอยู่ในชุมชน เขาก็มีพม่ากะเหรี่ยง มอญ คนไทยก็มีแต่น้อย ซึ่งเขาก็ไม่ได้แบ่งแยก เพียงแต่เขาไม่ค่อยกล้า...”

“เรื่องการยอมรับของพวกเด็กๆ ไม่ใช่ปัญหา จากที่สอนมานะคะ แรกๆ ที่เข้าเรียน เขาก็อาจยังสงสัยอยู่ว่าทำไมต้องมาเรียนกับเพื่อนต่างชาติ แต่พอเรียนไปเขาก็เข้าใจได้ว่าทุกคนเป็นคนเหมือนกัน การเป็นอยู่เหมือนกัน แต่ความยากมันอยู่ที่จะสอนให้เขาอ่านภาษาไทย พูดภาษาไทย ได้อย่างไร”

ในส่วนของการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียน ของครู โรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม ที่ไม่พบว่าแตกต่างกัน อาจเป็นเรื่องของเจตคติที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะเวลาอันสั้น การจะเปลี่ยนเจตคติของครูให้ยอมรับ อาจต้องใช้เวลาในการทดลอง และให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในตัวนักเรียนอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ครูโรงเรียนทดลองเริ่มมีเจตคติยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น เช่น คำพูดของครู ขณะสนทนากลุ่ม ภายหลังจากทดลอง

“ครูเองก็เปลี่ยนแปลง เช่น การแต่งกาย ตอนนี้อยู่ชอบเสื้อฝ้ามอญ กะเหรี่ยง เพราะของเขาน่ารักด้วยมือ สวยดีค่ะ”

“ทัศนคติของตัวเองนี้ จะยอมรับเด็กต่างชาติมากขึ้น ตอนนี้อยู่ชอบช็อคกะเหรี่ยงมาซุดหนึ่งครับ”

ขณะสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเปิดประเด็น ถามว่า โครงการวิจัยนี้ ควรจะดำเนินการต่อหรือไม่ ครูคนหนึ่งกล่าวว่า

“ก็ควรจะทำต่อ เพราะว่าเด็ก ถ้าไม่สอนให้รักกัน เขาก็ไม่รักกันหรอก มันก็เหมือนเป็นการจุดประกายให้เขา แต่ถ้าถามว่าหัวใจใหม่ ก็หัวใจ เรื่องภาระอื่น ที่มันจะต้องมีอีกนั่นแหละ แต่ก็ทำให้เรารู้จักพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น แต่ตอนนี้เราก็มีแก่นสาร มีความรู้เพิ่มขึ้น”

๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ภายหลังจากวิเคราะห์ผลการวิจัยการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กาญจนบุรี เขต ๓ และภายหลังการทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้เสร็จสิ้นแล้ว คณะวิจัยได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการวิจัย โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย ศึกษาพิเศษประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๑,๒,๓ และ ๓ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต ๓ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน ครูผู้สอนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ และสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน กรรมการสถานศึกษา รวมผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทั้งสิ้น ๒๓ คน เมื่อคณะวิจัยนำเสนอผลการวิจัยเสร็จสิ้นแล้วได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ของจังหวัดกาญจนบุรี สรุป ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑. ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการนำแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปดำเนินการในโรงเรียน แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือเงื่อนไขของความมั่นคงและความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศไทย

๒. ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ครูในโรงเรียนดำเนินการอยู่เป็นปกติแล้ว

๓. ความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยกับการนำแนวคิดการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปดำเนินการในโรงเรียน โดยเร่งด่วน

สรุปว่าทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในบริบทที่นักเรียนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่เห็นว่าแนวคิดของการจัดการศึกษาแนวนี้สอดคล้องกับการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าจัดการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า และโรงเรียนจำนวนมากมีเด็กจากประเทศพม่าเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย ควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับทิศทางในอนาคต และส่วนใหญ่คิดว่าควรต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู โดยยึดหลักของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย และความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผลการศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต ๓ พบว่า ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน

และครู เห็นด้วยกับการให้สิทธิเด็กต่างชาติได้มีโอกาสเข้าเรียน ตามหลักมนุษยธรรม และให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและให้เด็กต่างชาติได้รับบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกับเด็กไทย เช่น บริการเสื้อผ้า หนังสือเรียน อาหารกลางวัน ทุนการศึกษา เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาลงลึกถึงการจัดเนื้อหาหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูเกือบทั้งหมดยึดหลักสูตรกลางของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรมของผู้เรียนค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูควรจะหยิบยกเรื่องเหล่านี้มาสร้างความตระหนักรู้ และสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ให้กับนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ เพื่อสร้างเยาวชนเหล่านี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะและสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ควรออกนโยบาย และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พร้อมกับจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียน และครู หรือการตั้งโรงเรียนต้นแบบจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่ต่อไป

๒. ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น คณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ การจัดค่ายธรรมะ การจัดทัศนศึกษา และกิจกรรมในโอกาสสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก กีฬาสี เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ นิยมจัดกันอย่างแพร่หลาย และพบว่าหลายโรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมเหล่านี้ ให้ส่งผลต่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ากิจกรรมดังกล่าว ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนต่างเชื้อชาติวัฒนธรรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติในการมองโลก มองชีวิต อันนำไปสู่คุณลักษณะสำคัญ คือการยอมรับนับถือในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรทำการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่โดดเด่น และเป็นรูปธรรม ในการมุ่งส่งเสริมให้เด็กต่างเชื้อชาติวัฒนธรรม และเด็กไทย เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดการยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม แล้วนำมาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นๆ ในเขตได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป

๓. ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนเด็กต่างชาติ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับโรงเรียนเป็นอย่างมาก เวลาที่โรงเรียนขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการเชิญประชุมประจำภาคเรียน หรือการประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการทำกิจกรรมพิเศษต่างๆ ผู้ปกครองของเด็กต่างชาติ เหล่านี้จะให้ความร่วมมือมากกว่าผู้ปกครองของเด็กไทย ดังนั้น โรงเรียนควรใช้จุดเด่นนี้มาทำให้การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย เช่น การเชิญผู้ปกครองนักเรียนเด็กต่างชาติมาเป็นวิทยากร ในบางหัวข้อที่ครูไม่มีความรู้ที่จะสอนได้ เช่น การเล่านิทานพื้นบ้าน แนวคิดและวิธีการทำไร่มนุเวียนของคนกะเหรี่ยง ขนบประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิต ของกลุ่มเชื้อชาติ พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว และไทย เป็นต้น รวมถึงการเชิญผู้ปกครองต่างชาติ และผู้ปกครองไทยมาร่วมมือปรึกษาหารือในการจัดกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ซึ่งภาพความร่วมมือและการให้เกียรติให้การยอมรับระหว่างผู้ปกครองต่างชาติ และผู้ปกครองไทย นี่จะเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนกลุ่มต่างๆ ได้ดำเนินรอยตาม

๔. ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติไทย มีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ต่ำกว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติอื่นๆ ขณะเดียวกันก็พบว่า นักเรียนที่บิดาเชื้อชาติไทยมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ด้านเชื้อชาติ ชุดแต่งกาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและภาษาพูด สูงกว่านักเรียนที่บิดามีเชื้อชาติอื่นๆ ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเด็กไทยและเด็กต่างชาติ ยังมีเจตคติทางวัฒนธรรมไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เด็กไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรมน้อย ขณะที่เด็กต่างชาติมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนน้อยกว่า แต่ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากกว่า ดังนั้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต ๓ ควรจะนำข้อค้นพบนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการจัดการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพื่อปรับเจตคติทางวัฒนธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มให้ใกล้เคียงกัน

๕. ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ มีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ขณะที่คะแนนความรอบรู้ฯ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง หรืออาจกล่าวได้ว่าครูเห็นความสำคัญหรือมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางพหุวัฒนธรรม แต่การที่ครูยังมีความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไม่มากนัก จึงส่งผลให้มีการลงมือปฏิบัติการสอนในแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมน้อยตามไปด้วย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนในสังกัด มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เช่น จัดการอบรม

สัมมนา การนิเทศติดตามการดำเนินงาน การสร้างโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

๖. ผลจากการทดลองนำแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปใช้ในโรงเรียนทดลองเป็นเวลา ๑ ภาคเรียน พบว่านักเรียนระดับอนุบาล และนักเรียนระดับชั้น ป.๑-๓ ในโรงเรียนทดลองมีคะแนนความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนจากโรงเรียนควบคุมที่ใช้การสอบแบบปกติ ขณะเดียวกันก็พบว่าครูในโรงเรียนทดลองมีคะแนนความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูจากโรงเรียนควบคุม ที่ใช้การสอนแบบปกติ แต่ยังพบความแตกต่างของคะแนนการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนระดับชั้น ป.๑-๔ ซึ่งผลการวิจัยนี้พบว่าเป็นการศึกษาทดลองนำร่อง เพื่อให้ทราบแนวทาง และปรับรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจจะทำการศึกษาดูทดลองต่อเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่ารูปแบบวิธีการจัดการศึกษาที่ริเริ่มมา ๑ ภาคเรียนนี้ ส่งผลต่อการพัฒนาความตระหนักรู้ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การสำรวจสถานการณ์การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ทั้งกับครูและนักเรียนควรเพิ่มการสำรวจความตระหนักรู้ หรือ ความเข้าใจในวัฒนธรรม เพื่อจะได้ทราบว่าทั้งครูและนักเรียน มีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของนักเรียน ต่างวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด

๒. ก่อนการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม นอกจากผู้วิจัยจะให้ความรู้แก่ครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมแล้ว ควรบรรจุเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของนักเรียนต่างชาติพันธุ์ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับภาษาขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนเหล่านี้ไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อให้แน่ใจว่าครูมีความรู้เหล่านี้เพียงพอที่จะนำความรู้เหล่านี้ไปบูรณาการในเนื้อหาวิชาที่สอนได้

๓. ก่อนการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ควรจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ให้พร้อมก่อนจึงเริ่มดำเนินการทดลอง เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาเหล่านี้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะทำให้เกิดความ

ร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชน โดยเฉพาะคนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชน ทำให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างจริงของการยอมรับและให้เกียรติในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔. ในการทดลองประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของรูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ควรเพิ่มระยะเวลาการทดลองให้ยาวนานกว่า ๑ ภาคเรียน เช่น เพิ่มเป็น ๑-๓ ปี เพื่อให้คณะวิจัย และครูในโรงเรียนทดลอง ได้มีโอกาสปรับรูปแบบกระบวนการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมพร้อมกันไปขณะทำวิจัย และการเพิ่มระยะเวลาการทดลองให้ยาวขึ้น อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อคนต่างวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

๕. การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในควาวต่อไปควรมีการทดลองกับโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีบริบทและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,กระทรวง. (๒๕๕๐). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก**. มปท. วัน เดชพิชัย. (๒๕๓๕). **คู่มือการวิจัยและประเมินผลโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์**. ปัตตานี, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิคม ดังคะพิภพ. (๒๕๔๓). **สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา: มโนทัศน์และการประยุกต์**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. (อัครา).
- บัญญัติ ขง่วน, จิระพันธ์ เดมะ และอินทรา หิรัญสาย. (๒๕๕๑). **การสำรวจการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูและนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย**. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (อัครา).
- บัญญัติ ขง่วน และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (๒๕๕๑). **การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี**. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (อัครา).
- บุญชม ศรีสะอาด. (๒๕๓๘). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (๒๕๔๐). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒. (Online). Available: <http://www.thailandlawyercenter.com/>. (๒๐ / ๑ / ๒๐๑๐).
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕. (Online). Available: http://school.obec.go.th/chamnipit/pc_9.html. (๒๐ / ๑ / ๒๐๑๐).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา เด็กและเยาวชนแห่งชาติ. พ.ศ. ๒๕๕๐. (Online). Available: <http://www.thailandlawyercenter.com/index>. (๒๕ / ๒ / ๒๐๑๐).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. (Online). Available: <http://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf>. (๒ / ๕ / ๒๐๐๕).
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘. (Online). Available: <http://kormor.obec.go.th/discipline/> (๒๕ / ๒ / ๒๐๑๐).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๓. **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๕)**. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๒. *แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนา*

พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๕). มปท.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑. (Online). Available:

<http://www.school.obec.go.th/kockpra/curriculum.pdf>. (๒๐ / ๑ / ๒๐๑๐).

Amour, Melissa J. St. (๒๐๐๓). Connecting children’s stories to children’s literature: Meeting diversity needs. *Early Childhood Education Journal*, ๓๑(๑), ๔๗-๕๑.

Bainbridge, Joyce M., Pantaleo, Sylvia, and Ellis, Monica. (๑๙๙๙). Multicultural picture books: Perspectives from Canada. *The Social Studies. July-August: ๑๘๓-๑๘๘*.

Banks, James A. (๒๐๐๑). *Cultural Diversity and Education : Foundations, Curriculum, and Teaching*. Boston : Allyn and Bacon.

Banks, James A. (๒๐๐๒). *An Introduction Multicultural Education*. Boston : Allyn & Bacon.

_____. (๒๐๐๘). *An Introduction Multicultural Education*. Boston : Pearson Education.

Bennett, Christine I. (๒๐๐๗). *Comprehensive Multicultural Education: Theory and Practice*. Boston: Pearson Education.

Brown, Kimberly E. and Medway, Frederic J. (๒๐๐๗). School Climate and Teacher Beliefs in a School Effectively Serving Poor South Carolina (USA) African-American Students : A Case Study. *Teaching and Teacher Education*, ๒๓: ๕๒๙- ๕๔๐.

Cancilla, Justine M. (๒๐๐๒). *The Development and Evaluation of a School – based Multi – cultural Promote Respect for Individuality and Diversity in Elementary School Children : A Case Study*. (Online). <http://proquest.umi.com>. Accessed (๑๒/๖/๒๐๐๕).

Choi, K. Y. (๒๐๐๐). *Activity plans of group games for social and emotional development of kindergarten children in Korea*. Paper Presented at the Association for Childhood Education International ๒๐๐๐ Annual Conference, Baltimore, Maryland.

D’Angelo, Andrea M. and Dixey, Brenda P. (๒๐๐๑). Using multicultural resources for teachers to combat racial prejudice in the classroom. *Early Childhood Education Journal* ๒๙ (๒), ๘๓-๘๗.

- Fullinwider, Robert. (2006). *Multiculturalism : Themes and Variations*. Paper presented at the Council for Basic Education. (Washington, D.C. Spring , 2006).
- Gates, Kevin D. (2006). *Multicultural Education in Public Elementary Schools*. (Online). Available: <http://proquest.umi.com>. Accessed (2/1/2008)
- Gorham, Ephraim.(2008). *Multicultural Teaching Competence as Perceived by Elementary School Teachers*. (Online). Available: <http://proquest.umi.com> Accessed (2/1/2008).
- Grant, Carl A. and Ladson – Billing, Gloria. (Eds). (2006). *Dictionary of Multicultural Education*. Phoenix, Arizona : Oryx Press.
- Grobler, B. R. et al. (2006). Creating a School Environment for the Effective Management of Cultural Diversity. *Educational Management Administration and Leadership*, 34(2) 443-452.
- Holland, Marna M. (2003). Using quilts and quilt picture books to celebrate diversity with young children. *Early Childhood education Journal*, 31(2), 149-154.
- Huber, Linda K. (2000). Promoting multicultural awareness through dramatic play centers. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 155-158.
- Jenks, C., Lee, J.O., and Kanplo, B. (2006). Approached to multicultural education in preservice teacher education: Philosophical frameworks and models for teaching. *The Urban Review*, 38(2)
- Kelley, Jane E. (2008). Power relationships in Rumpelstiltskin: A textual comparison of a traditional and a reconstructed fairy tale. *Children’s Literature in Education*. Springer Science + Business Media.
- Klein, Tracy E. (2003). *Teaching Tolerance : Prejudice Awareness and Reduction in Secondary Schools*. A thesis presented to the Faculty of the Dominican College Department of Education, California, May 2003.
- Kunzman, Robert. (2008). Mutual understanding : The basis of respect and ethical education. *Philosophy of Education*. (Online). Available : <http://google.com>. Accessed (6/1/2008).

- Lenox, Mary F. (୨୦୦୦). Storytelling for young children in a multicultural world. *Early Childhood Education Journal*, ୨୯(୩), ୩୯୧-୪୦୩.
- Lopez, A. I. (୨୦୦୧). *Teaching Strategies and Adaptation of Teachers in Multiculturally Diverse Classrooms in Seventh-day Adventist K-୯ Schools in North America*. (Online). Available: <http://proquest.umi.com>. Accessed (୩୧/୧/୨୦୦୯)
- Marshall, Carol S. (୧୯୯୯). Using children's storybooks to encourage discussions among diverse populations. *Childhood Education*, ୭୫(୫), ୩୯୫-୩୯୯.
- Marks, Allison N. (୨୦୦୯). *Cultural Competence: What Teachers Know and Perceive*. Doctoral Dissertations, Walden University.
- Mesrobian, Joyce. (୧୯୯୩). Multicultural Books. *Books for Children*. Fall: ୩୩-୩୫.
- Mingleton, Helen V. (୧୯୯୩). *Using a Cooperative Learning Model to Improve Cultural Attitudes and Increase Cultural Literacy*. Master Theses, Nova University.
- Moradi, B. (୨୦୦୫). Teaching about diversities: The shadow/role-play exercise. *Teaching of Psychology*, ୩୨(୩), ୧୯୯-୨୦୧.
- Morgan, Hani. (୨୦୦୫). Picture book biographies for young children: A way to teach multiple perspectives. *Early Childhood Education Journal*, ୩୩, ୩୧୯-୩୩୯.
- Muri, S. A. (୧୯୯୬). Multicultural education through child-constructed games. *Early Childhood Education Journal*, ୨୫(୫), ୩୧୧-୩୧୫.
- Purnell, Paula G., Ali, Parveen, Begum, Nuran, and Carter, Marilyn. (୨୦୦୯). Windows, bridges and mirrors: Building culturally responsive early childhood classrooms through the integration of literacy and the arts. *Early Childhood Education Journal*, ୩୫(୬), ୫୧୯-୫୩୫.
- Reisberg, Mira. (୨୦୦୯). Social/ecological caring with multicultural picture books: Placing pleasure in art education. *Studies in Education*, ୫୯(୩), ୩୫୧-୩୬୯.
- Singh, Mohinder. (୨୦୦୬). *Promoting Respect for Cultural Diversity in Conflict Resolution*. (Online). Available: <http://www.docstoc.com/docs/35059238/Promoting-Respect-for-Cultural-Diversity-in-Conflict-Resolution>. Accessed (୩୩ / ୩ / ୨୦୦୯).

- Smolen, Lynn A., Collins, Linda J., and Still, Kristine L. (୨୦୦୯). Enhancing cultural understanding and respect with multicultural text sets in the k-8 classroom. *Ohio Journal of English Language Arts*, ୧୯(୩), ୧୯-୩୯.
- Tartwijk, Jan V. et al. (୨୦୦୯). Teachers' Practical Knowledge about Classroom Management in Multicultural Classroom. *Teaching and Teacher Education*, ୩୫, ୧୫୩-୧୬୦.
- Tileston, Donna W. (୨୦୦୧). *What Every Teacher Should Know About Diverse Learners*. California: Corwin Press.
- UNITED NATIONS. *UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS*. (Online). Available: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>. Accessed (୩୦ / ୧ / ୨୦୧୦).
- UNHCR. *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*. (Online). Available: <http://www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm>. Accessed (୩୦ / ୧ / ୨୦୧୦).
- UNHCR. *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*. (Online). Available: <http://www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm>. Accessed (୩୦ / ୧ / ୨୦୧୦).
- Wan, Guofang. (୨୦୦୬). Teaching diversity and tolerance in the classroom : A thematic storybook approach. *Education*. ୧୩୩ (୧), ୧୧୦-୧୧୧.
- Wilson, Joseph E. (୨୦୦୬). *Investigating the Influence of Anti-racist Education in Achieving Prejudice Reduction Among Secondary Education Students*. (Online). Available : <http://proquest.umi.com>. Accessed (୩୦/୯/୨୦୦୯).

ภาคผนวก

แบบสอบถามโครงการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ในโรงเรียนประถมศึกษา

(สำหรับครูผู้สอน)

ดำเนินการโดย

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องสี่เหลี่ยม หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ให้สมบูรณ์

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ปัจจุบันท่านอายุ .....ปี

3. ศาสนาที่ท่านนับถือ

พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ.....

4. การศึกษาสูงสุดของท่าน

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (โปรดระบุ วิชาเอก).....

สาขาอื่นๆ..... (โปรดระบุ วิชาเอก).....

ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (หลังปริญญา)

ปริญญาโท วิชาเอก.....

ปริญญาเอก วิชาเอก.....

5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) หรือไม่

ไม่มีความรู้ (ข้ามไปตอบข้อ 7.)

มีความรู้ความเข้าใจ (โปรดประเมิน ระดับความรู้ความเข้าใจ ของท่าน)

มาก

ปานกลาง

น้อย

6. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม ของท่าน มาจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เรียนจากมหาวิทยาลัย
- ฟังการบรรยายจากวิทยากร
- ฟัง หรือสนทนากับผู้บริหาร/เพื่อนครู
- ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (โปรดระบุแหล่งค้นคว้า.....)

7. ภาระงานสอนของท่านในปัจจุบัน

- สอนประจำชั้นทุกรายวิชา (โปรดระบุชั้นที่สอน).....
- สอนเป็นรายวิชา (โปรดระบุรายวิชาที่สอน) 1.....2.....

8. ท่านสอน/สอดแทรก/บูรณาการเนื้อหา หรือกิจกรรม เกี่ยวกับเชื้อชาติ/วัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียน ในรายวิชาที่สอน หรือไม่

- ไม่เคยทำเลย ทำนานๆครั้ง ทำอยู่เป็นประจำ

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ครูจะสอน/สอดแทรก/บูรณาการเนื้อหา หรือกิจกรรม เกี่ยวกับเชื้อชาติ/วัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ เข้าไปในรายวิชาที่สอน

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่นักเรียนไทย ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อชาติ/วัฒนธรรมของเพื่อน

นักเรียนต่างเชื้อชาติ

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเชื้อชาติ/วัฒนธรรมพม่า มอญ กะเหรี่ยง อยู่ในระดับใด

- มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

12. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเชื้อชาติ/วัฒนธรรม พม่า มอญ กะเหรี่ยง ของครูจะช่วยให้ครูยอมรับใน

ความแตกต่าง และปฏิบัติต่อนักเรียนเหล่านี้ด้วยความเข้าใจ

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. สถานะทางเชื้อชาติของท่านคือ

- คนไทยเชื้อสายไทย คนไทยเชื้อสายพม่า คนไทยเชื้อสายมอญ
- คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง คนไทยเชื้อสายลาว อื่นๆ ระบุ.....

14. ภูมิลำเนา (บ้านเกิด) ของท่านอยู่ที่ไหน
- อำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ หรือ สังขละบุรี
- อำเภออื่นๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี (โปรดระบุ).....
- จังหวัดอื่นๆ (โปรดระบุ) .....
15. ท่านประกอบอาชีพครูในเขตอำเภอไทรโยค ทองผาภูมิ หรือสังขละบุรี รวมเวลา ..... ปี ..... เดือน
16. ท่านประกอบอาชีพครูในจังหวัดกาญจนบุรี รวมเวลา..... ปี
17. ในวัยเด็ก หรือวัยรุ่น ท่านเคยมีญาติ / เพื่อนเป็นคนเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว หรือไม่
- ไม่มี เคยมีญาติ / เพื่อน (โปรดระบุ เชื้อชาติ) .....
18. ปัจจุบัน ท่านมีญาติ / เพื่อนเป็นคนเชื้อชาติพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว หรือไม่
- ไม่มี มีญาติ / เพื่อน (โปรดระบุ เชื้อชาติ) .....
19. ภาษาใด ที่ท่านสามารถสื่อสาร (พูดและฟัง) ได้ในระดับพอใช้ ขึ้นไป (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- พม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว ไม่สามารถสื่อสารได้
17. ห้องเรียนที่ท่านสอน มีองค์ประกอบทางเชื้อชาติ อย่างไร
- นักเรียนไทย ทั้งหมด
- นักเรียน เชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว หรืออื่นๆ ทั้งหมด
- นักเรียน ไทย เรียนร่วมกับนักเรียนพม่า มอญ กะเหรี่ยง ลาว หรืออื่นๆ
- ↓
- สัดส่วนนักเรียนไทย มากกว่า
- สัดส่วนนักเรียนไทย น้อยกว่า
- สัดส่วนนักเรียนไทย ต่อนักเรียนกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆ ใกล้เคียงกัน

ข้อความ	รู้ และเข้าใจ					เห็นความสำคัญ					ลงมือปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
15. การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้เกิดในตัวนักเรียน จะช่วยลดอคติ และส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้															
16. การสอนในห้องเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกกลุ่ม มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนเท่าเทียมกัน															
17. การสอนในห้องเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ควรปรับรูปแบบการสอน การใช้สื่อ และการวัดผล ให้เหมาะสมกับรูปแบบ หรือวิธีการเรียน (Learning Style) ของนักเรียน															
18. ครูควรประเมินพื้นฐานความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียน ทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ก่อนที่จะทำการสอน															
19. การเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดการยอมรับความหลากหลาย วัฒนธรรม															
20. การสอนในห้องเรียนที่นักเรียนมีความต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในเชื้อชาติ วัฒนธรรมของนักเรียนทุกกลุ่ม															
21. การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ครูควรปรับวัฒนธรรมหรือวิถีปฏิบัติต่างๆให้เหมาะสมกับนักเรียนทุกกลุ่ม															
22. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ของครู และนักเรียนทุกกลุ่ม เชื้อชาติ วัฒนธรรม จะช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน															

ตอนที่ 3 : แบบวัดการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความด้านซ้าย แล้วประเมินว่าท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓

ในช่อง ดังนี้ 5 หมายถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง, 4 หมายถึงเห็นด้วย, 3 หมายถึงไม่แน่ใจ, 2 หมายถึงไม่เห็นด้วย,

1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	5	4	3	2	1
1. เด็กทุกคนไม่ว่าจะเชื้อชาติใด ต้องมีโอกาสดำเนินการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
2. การที่เด็กต่างเชื้อชาติเรียนร่วมกับเด็กไทยด้วยความรัก สามัคคี เป็นภาพที่น่าประทับใจ					
3. ครูควรสอนวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถไม่ว่าศิษย์จะมาจากเชื้อชาติใด					
4. การที่เด็กไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับเด็กต่างเชื้อชาติ ส่งผลให้เด็ก ๆ มีความฉลาดรอบรู้ทางวัฒนธรรม					
5. เด็กมอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง ควรได้รับการพัฒนาในทุกด้าน เช่นเดียวกับเด็กไทย					
6. ภาษาไทย ภาษามอญ ภาษาพม่า หรือภาษากะเหรี่ยง แสดงถึงความ เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรม					
7. ห้องเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสารและเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็ใช้ภาษาของนักเรียนกลุ่มเชื้อชาติต่างๆเป็นตัวเสริม จะ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น					
8. ครูที่สอนในชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมควรเรียนรู้ภาษาของนักเรียนกลุ่ม ต่างๆ เพื่อให้เกิดการสื่อสาร และเข้าใจนักเรียนเพิ่มมากขึ้น					
9. ควรส่งเสริมให้นักเรียนเชื้อชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง ฝึก การฟังและการพูดภาษาของเพื่อนๆในชั้นเรียน					
10. โรงเรียนควรทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยการเปิดสอนรายวิชาภาษา และวัฒนธรรมมอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง					
11. ความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันของนักเรียน ไม่เป็นอุปสรรคต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
12. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนาที่ตนนับถือได้					
13. ครูควรปฏิบัติต่อนักเรียน โดยเท่าเทียมกัน แม้ว่านักเรียนจะนับถือ ศาสนาต่างจากครู					

ข้อความ	5	4	3	2	1
14. การสอนศิลปกรรม ครูควรปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับ ศาสนาที่นักเรียนนับถือ					
15. โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาของทุก ศาสนาที่ครู นักเรียน หรือผู้ปกครองนับถือ					
16. ขนบประเพณีของชนชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง ล้วนเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า					
17. ศิลปะการแสดง และการละเล่นของชนชาติไทย มอญ พม่า หรือ กะเหรี่ยง ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบสานต่อไป					
18. ครูควรสอดแทรก บูรณาการขนบประเพณีของชนชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง ในขณะที่สอนรายวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม					
19. โรงเรียนควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมตาม ขนบประเพณีของคนทุกกลุ่มในชุมชน					
20. นักเรียนที่มาจากกลุ่มชนชาติที่แตกต่าง ควรมีโอกาสได้เรียนรู้ และ เข้าใจขนบประเพณีของกันและกัน					
21. ครูควรให้การยอมรับในวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของคนเชื้อชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง					
22. ครูควรสอดแทรก บูรณาการวิถีชีวิตของชนชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง ในขณะที่สอนรายวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม					
23. โรงเรียนควรจัดกิจกรรม เช่น สัปดาห์ชนชาติ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนชาติต่างๆ ในโรงเรียน					
24. รูปแบบการแต่งกาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารการกินของชนชาติ ไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่น่าสนใจและ เรียนรู้					
25. นักเรียนที่มาจากกลุ่มชนชาติที่ต่างกัน ควรมีโอกาสได้เรียนรู้และ เข้าใจวิถีชีวิตของกันและกัน					

ตอนที่ 4 : แบบวัดบรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความด้านซ้าย แล้วประเมินว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ตามข้อความนั้นเป็นความจริงมากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ดังนี้ 5 หมายถึงจริงที่สุด, 4 หมายถึงส่วนใหญ่จริง, 3 หมายถึงจริงพอสมควร, 2 หมายถึงจริงเพียงเล็กน้อย, 1 หมายถึงไม่จริงเลย

ข้อความ	5	4	3	2	1
1. หน่วยงานต้นสังกัดระดับกรมหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษากำหนดนโยบายให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความหลากหลายวัฒนธรรม					
2. หน่วยงานต้นสังกัดระดับกรมหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดประชุม อบรม สัมมนาเพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความหลากหลายวัฒนธรรม					
3. ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ คำขวัญ แพลกกลยุทธ์ แผนงาน หรือโครงการต่างๆของโรงเรียน บ่งบอกถึงความตระหนักในการสร้างการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม					
4. ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รับรู้นโยบายการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของหน่วยงานต้นสังกัด และของโรงเรียน					
5. ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม					
6. ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมของนักเรียน					
7. ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติต่อบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมด้วยความเท่าเทียมกัน					
8. ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักการประชาธิปไตยในการบริหารงาน ภายใต้อาณาเขตความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
9. ครูเข้าใจในหลักการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม					
10. ครูมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและผู้ปกครองที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรมต่างจากตน					
11. ครูปรับเนื้อหาและวิธีการสอนของตนให้สอดคล้องกับความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมของผู้เรียน					
12. ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค และยุติธรรม					

ข้อความ	5	4	3	2	1
13. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน					
14. นักเรียนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรมแตกต่างกันสามารถเรียนและเล่นร่วมกันได้โดยปราศจากการแบ่งแยก และอคติ					
15. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เช่นการฝึกพูด การละเล่นประจำชาติ ในกลุ่มนักเรียนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรมแตกต่างกัน					
16. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีโอกาสแสดงความสามารถ และประสบความสำเร็จ โดยเท่าเทียมกัน					
17. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีสิทธิสมัคร และได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการนักเรียน นักกีฬา หรือตัวแทนของโรงเรียนในการประกวดแข่งขันต่างๆ					
18. โรงเรียนจัดโครงการสอนซ่อม-เสริมให้กับนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
19. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมมีโอกาสดำเนินทุนการศึกษา และอาหารกลางวัน โดยเท่าเทียมกัน					
20. นักเรียนต่างกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรมมีโอกาสทำกิจกรรมที่โรงเรียน หรือได้รับอนุญาตให้หยุดเรียนในวันสำคัญทางศาสนา หรือประเพณีของกลุ่มนั้นๆ					
21. องค์กรประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษา สะท้อนถึงการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม					
22. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองจากทุกเชื้อชาติ วัฒนธรรม เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน					
23. ผู้ปกครองจากกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับโรงเรียนเป็นอย่างดี					

รหัสแบบสอบถาม .....

แบบสอบถาม โครงการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม

ในโรงเรียนประถมศึกษา

(สำหรับนักเรียน ป.5 – ป.6)

ดำเนินการโดย

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องสี่เหลี่ยม หรือเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. เพศของนักเรียน

ชาย   หญิง

2. ปัจจุบันนักเรียนอายุ .....ปี

3. กำลังเรียนอยู่ชั้น

ป. 5   ป. 6

4. ศาสนาที่นักเรียนนับถือ

พุทธ   คริสต์   อิสลาม   อื่นๆ.....

5. พ่อของนักเรียนมีเชื้อชาติ หรือเชื้อสาย อะไร

กะเหรี่ยง   มอญ

พม่า   ลาว

ไทย   อื่นๆ.....

6. รายได้หลัก ของครอบครัวนักเรียน มาจากอะไร

รับจ้าง   ค้าขาย

ปลุกพืช / เลี้ยงสัตว์   รับราชการ.....

พนักงานบริษัท / ห้างร้าน   อื่นๆ.....

7. เมื่ออยู่ที่บ้านนักเรียนใช้ภาษาอะไรในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว

กะเหรี่ยง   มอญ

พม่า   ลาว

ไทย   อื่นๆ ภาษา.....

ผสมระหว่างภาษาไทย กับภาษา.....

ตอนที่ 2 : แบบวัดการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความด้านซ้ายแล้วประเมินว่าท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓

ในช่อง ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	5	4	3	2	1
1. เด็กทุกเชื้อชาติ ที่อยู่ในประเทศไทย ควรมีโอกาสได้เรียนหนังสือ					
2. การมีเด็กหลากหลายเชื้อชาติในโรงเรียน ทำให้เด็กๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม					
3. การเรียนกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ทำให้ฉันได้ประสบการณ์แปลกใหม่					
4. ถึงแม้นักเรียนจะมีเชื้อชาติต่างกัน แต่ทุกคนก็คือเพื่อนกัน					
5. ฉันสามารถเล่นกับเพื่อนทุกคน ไม่ว่าพวกเขาจะมีเชื้อชาติใด					
6. ฉันสามารถทำงานกลุ่ม ร่วมกับเพื่อนต่างเชื้อชาติได้					
7. ภาษาไทย ภาษามอญ ภาษาพม่า หรือภาษากะเหรี่ยง แสดงถึงความ เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรม					
8. ห้องเรียนหลากหลายเชื้อชาติ ทำให้ฉันได้เรียนรู้ภาษาอื่นๆ เพิ่มขึ้น					
9. ขณะที่เรียนหรือเล่นกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ฉันชอบให้เพื่อนสอนพูด ภาษาของพวกเขาด้วยเสมอ					
10. ภาษาไทย ภาษามอญ ภาษาพม่า หรือภาษากะเหรี่ยง ต่างก็มีความ ไพเราะน่าฟัง					
11. นักเรียนที่สามารถพูดได้หลายภาษา ย่อมดีกว่านักเรียนที่พูดได้ ภาษาเดียว					
12. นักเรียนควรฝึกพูดภาษาของเพื่อนในห้องเรียนหรือใน โรงเรียน อย่างน้อย 1 ภาษา					
13. ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี					
14. ฉันสามารถเรียนและเล่นกับเพื่อนได้ทุกคน ไม่ว่าพวกเขาจะนับถือ ศาสนาใด					
15. ฉันสามารถยอมรับเพื่อน ที่นับถือศาสนาเดียวกับฉันแต่บทสวด มนต์ต่างกัน ได้					
16. นักเรียนควรให้ความเคารพนักบวชของทุกศาสนา					
17. พิธีกรรม ความเชื่อทางศาสนา เป็นสิ่งที่คนในศาสนาสามารถ กระทำได้					
18. นักเรียนไม่ควรลบหลู่ ดูหมิ่น คนที่นับถือศาสนาต่างจากเรา					

ข้อความ	5	4	3	2	1
19. ประเพณีของคนไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้					
20. ฉันชอบไปเที่ยวเทศกาล งานบุญ งานบวช งานแต่งงานของเพื่อนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม ต่างจากฉัน					
21. ฉันอยากให้เพื่อนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม นำวิธีการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านของพวกเขามาเผยแพร่ในโรงเรียน					
22. ถ้าโรงเรียนมีการจัดงานรื่นเริง ฉันอยากเห็นศิลปะการแสดง การร้อง การรำ จากเพื่อนๆ ต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
23. ภาพวาดศิลปะของคนไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง มีคุณค่าและความสวยงามคนละแบบ					
24. โรงเรียนควรสอนขนบประเพณีของทุกเชื้อชาติ วัฒนธรรม เข้าไปในวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม					
25. นักเรียนควรศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม ต่างจากเรา					
26. ชุดการแต่งกายดั้งเดิมของคนเชื้อชาติไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง มีความสวยงามแตกต่างกันไป					
27. อาหารของคนไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง มีรสชาติ ความอร่อยในตัวเอง					
28. โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ควรทำอาหารไทย มอญ พม่า หรือกะเหรี่ยงสลับกันไป					
29. นักเรียนที่นับถือศาสนาต่างกัน ควรได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องตามข้อกำหนดของศาสนานั้น					
30. นักเรียนควรยอมรับและเคารพในการดำเนินชีวิตของเพื่อนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม					

ตอนที่ 3 : แบบวัดบรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความด้านซ้ายแล้วประเมินว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ตามข้อความนั้น เป็นความจริงมากน้อย

เพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ดังนี้ 5 หมายถึง **จริงที่สุด** 4 หมายถึง **จริงส่วนใหญ่**

3 หมายถึง **จริงพอประมาณ** 2 หมายถึง **จริงเพียงเล็กน้อย** และ 1 หมายถึง **ไม่จริงเลย**

ข้อความ	5	4	3	2	1
1. โรงเรียนของฉันให้ความเสมอภาค และความยุติธรรมให้กับนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้เด็กทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประสบความสำเร็จ ในการเรียน					
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียน รักและเมตตาต่อเพื่อนนักเรียน ต่างกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้แสดง ความสามารถอย่างเต็มที่					
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนเปิดโอกาสให้มีการจัดงานประเพณีต่างๆ ที่สะท้อนวัฒนธรรม ของนักเรียนใน โรงเรียน					
7. ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม					
8. ครูสอนให้นักเรียนมีความภูมิใจในเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ของตน					
9. ครูสอนให้นักเรียนรู้ว่าความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ไม่ใช่อุปสรรคของการ เป็นเพื่อนกัน					
10. ครูสอดแทรกเนื้อหา เรื่องราว เกี่ยวกับเชื้อชาติ และวัฒนธรรม มอญ พม่า หรือ กระเหรี่ยง เข้าไปในรายวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม					
11. ครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย พร้อมกับสอดแทรกความเป็นมาของเชื้อชาติ วัฒนธรรม มอญ พม่า หรือกระเหรี่ยง ไปด้วยกัน					
12. ครูนำนิทาน ศิลปะ ดนตรี และการละเล่นของชนชาติมอญ พม่า หรือกระเหรี่ยง มา ให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือทำ					
13. ครูให้นักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้ทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ					
14. ครูสอนให้นักเรียน รู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างกัน เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของกลุ่มเชื้อชาติที่ต่างกัน					

ข้อความ	5	4	3	2	1
15. การเรียนการสอนของครูทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในเชื้อชาติ วัฒนธรรม ของตัวเอง					
16. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้แสดงความสามารถอย่าง เต็มที่					
17. ครูให้ความสนใจนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม โดยเท่าเทียมกัน					
18. ครูจะตำหนินักเรียนทุกคนที่ทำความผิด ไม่ว่าพวกเขาจะมีเชื้อชาติ วัฒนธรรมใด					
19. ครูมีความรู้เรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรมของนักเรียนทุกกลุ่มเป็นอย่างดี					
20. ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนทุกคน ไม่ว่าเขาจะมีเชื้อชาติ วัฒนธรรมใด					
21. นักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม สามารถเรียนและเล่นด้วยกันได้โดยไม่แบ่งแยก					
22. นักเรียนต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม หลายคนเป็นเพื่อนที่รักกันมาก					
23. นักเรียนหลายคนถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
24. นักเรียนเชื้อชาติมอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง มักถูกล้อเลียนกลั่นแกล้งจากนักเรียน ไทย					
25. นักเรียนไทยมักกีดกันไม่ให้ให้นักเรียนมอญ พม่า หรือกะเหรี่ยง เข้ากลุ่มทำกิจกรรม					
26. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีสิทธิ์สมัครและได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการ นักเรียน นักกีฬา หรือตัวแทนของโรงเรียนในการประกวดแข่งขันต่างๆ					
27. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีโอกาสได้รับทุนการศึกษา อาหารกลางวัน อย่างเท่าเทียมกัน					
28. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีโอกาสสมัครเข้าชมรม ลูกเสือ ยุวกาชาด หรืออื่นๆ อย่างเท่าเทียมกัน					
29. นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม มีโอกาสได้แต่งกาย เล่น หรือประกอบ พิธีกรรมในเทศกาลหรือวันสำคัญของชาตินั้นๆ					
30. ผู้ปกครองนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน					
31. ผู้ปกครองนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม รู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี					
32. ครูส่วนใหญ่คุ้นเคยกับผู้ปกครองนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม					
33. ผู้ปกครองนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างดี					
34. ผู้ปกครองนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม สามารถพูด และติดต่อสื่อสาร กับครู ได้อย่างดี					

ตอนที่ 4 ความรู้สึกที่มีต่อเชื้อชาติ วัฒนธรรม

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ของตนเอง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ดังนี้ 5 หมายถึง ภาคภูมิใจที่สุด 4 หมายถึง ภาคภูมิใจ 3 หมายถึง เฉยๆ 2 หมายถึง ไม่ภาคภูมิใจ และ 1 หมายถึง รู้สึกอาย

ข้อความ	5	4	3	2	1
1. เชื้อชาติของฉัน					
2. ชุดแต่งกายประจำชาติ หรือประจำเผ่าของฉัน					
3. อาหารที่ฉันรับประทาน					
4. ข้อห้าม ข้อปฏิบัติในศาสนา					
5. บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย					
6. ภาษาที่คนในครอบครัวฉันใช้พูดกันเป็นประจำ					
7. ประวัติศาสตร์บรรพบุรุษของฉัน					
8. ศาสนาที่ครอบครัวฉันนับถือ					
9. ประเพณีที่ครอบครัวฉันยึดถือสืบทอด					
10. ความรู้ความสามารถของคนรุ่นปัจจุบัน					

แบบประเมินความตระหนักรู้ความหลากหลายวัฒนธรรมสำหรับเด็กอนุบาล

โปรดสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายคน และเลือกระดับความถูกต้องของแต่ละข้อให้ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อคุณครู.....ประจำชั้น.....วันที่ทำแบบประเมิน.....

ชื่อนักเรียน.....เพศ.....อายุ.....ปี.....เดือน

ความตระหนักรู้ความหลากหลายวัฒนธรรม	ตรงกับ นักเรียน คนนี้	ค่อนข้าง ตรงกับ นักเรียน คนนี้	ไม่แน่ใจว่า ตรงกับ นักเรียนคน นี้หรือไม่	ไม่ค่อยตรง กับนักเรียน คนนี้	ไม่ตรงกับ นักเรียน คนนี้เลย
	5	4	3	2	1
เชื้อชาติ	5	4	3	2	1
1. บอกได้ว่าตนเองมีเชื้อชาติใด					
2. บอกได้ว่าเพื่อนในห้องมีเชื้อชาติใด	5	4	3	2	1
3. บอกได้ว่าตนเองมีเชื้อชาติเดียวกับ เพื่อนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน	5	4	3	2	1
4. บอกได้ว่าตนเองมีเชื้อชาติแตกต่างกับ เพื่อนที่มีเชื้อชาติต่างกัน	5	4	3	2	1
5. บอกได้ว่าในห้องเรียนมีหลากหลาย เชื้อชาติ	5	4	3	2	1
ศาสนา	5	4	3	2	1
6. บอกได้ว่าตนเองนับถือศาสนาอะไร					
7. บอกได้ว่าเพื่อนในห้องนับถือศาสนา อะไร	5	4	3	2	1
8. บอกได้ว่าตนเองนับถือศาสนาเดียวกับ เพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกัน	5	4	3	2	1
9. บอกได้ว่าตนเองนับถือศาสนาแตกต่าง กับเพื่อนที่นับถือคนละศาสนา	5	4	3	2	1
10. บอกวันสำคัญทางศาสนาของตนเองได้	5	4	3	2	1
11. บอกวันสำคัญทางศาสนาของเพื่อนที่ นับถือศาสนาอื่นได้	5	4	3	2	1

ความตระหนักรู้ความหลากหลายวัฒนธรรม	ตรงกับ นักเรียน คนนี้	ค่อนข้าง ตรงกับ นักเรียน คนนี้	ไม่แน่ใจว่า ตรงกับ นักเรียนคน นี้หรือไม่	ไม่ค่อยตรง กับนักเรียน คนนี้	ไม่ตรงกับ นักเรียน คนนี้เลย
	5	4	3	2	1
12. อธิบายพิธีกรรมทางศาสนาของตนเองได้	5	4	3	2	1
13. อธิบายพิธีกรรมทางศาสนาของเพื่อนที่ นับถือศาสนาอื่นได้	5	4	3	2	1
14. บอกได้ว่าในห้องเรียนมีหลากหลาย ศาสนา	5	4	3	2	1
ภาษา	5	4	3	2	1
15. บอกเชื้อชาติของเพื่อนได้จากการได้ยิน ชื่อ และนามสกุลของเพื่อน	5	4	3	2	1
16. บอกเชื้อชาติของเพื่อนได้จากการได้ยิน ภาษา หรือสำเนียงพูดของเพื่อน	5	4	3	2	1
17. บอกได้ว่าว่ามีเพื่อนในห้องเรียนพูด ภาษาอื่นที่แตกต่างจากตน	5	4	3	2	1
18. บอกประเพณีประจำชาติของตนเองได้	5	4	3	2	1
19. บอกประเพณีประจำชาติต่างๆ ของ เพื่อนในห้องได้	5	4	3	2	1
การแต่งกาย					
20. บอก หรืออธิบายชุดประจำชาติของ ตนเองได้	5	4	3	2	1
21. บอก หรืออธิบายชุดประจำชาติต่างๆ ของเพื่อนในห้องได้	5	4	3	2	1
อาหาร					
22. บอกชื่ออาหารประจำชาติของตนเองได้	5	4	3	2	1
23. บอกชื่ออาหารประจำชาติต่างๆ ของ เพื่อนในห้องได้	5	4	3	2	1

ความตระหนักรู้ความหลากหลายวัฒนธรรม	ตรงกับ นักเรียน คนนี้ 5	ค่อนข้าง ตรงกับ นักเรียน คนนี้ 4	ไม่แน่ใจว่า ตรงกับ นักเรียนคน นี้หรือไม่ 3	ไม่ค่อยตรง กับนักเรียน คนนี้ 2	ไม่ตรงกับ นักเรียน คนนี้เลย 1
ศิลปะ	5	4	3	2	1
24. บอกภาพวาดที่เป็นเอกลักษณ์ประจำ ชาติของตนเองได้	5	4	3	2	1
25. บอกภาพวาดที่เป็นเอกลักษณ์ประจำ ชาติต่างๆ ของเพื่อนในห้องได้	5	4	3	2	1
26. บอกสิ่งประดิษฐ์ประจำชาติของตนเอง ได้ เช่น บ้านเรือน อุปกรณ์ทำงาน เครื่องดนตรี	5	4	3	2	1
27. บอกสิ่งประดิษฐ์ประจำชาติต่างๆ ของ เพื่อนได้ เช่น บ้านเรือน อุปกรณ์ทำงาน เครื่องดนตรี	5	4	3	2	1
ดนตรี	5	4	3	2	1
28. บอกเพลง/ดนตรีประจำชาติของตนเอง	5	4	3	2	1
29. บอกเพลง/ดนตรีประจำชาติต่างๆ ของ เพื่อนในห้องได้	5	4	3	2	1
สรุปความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม	5	4	3	2	1
30. โดยรวมนักเรียนคนนี้ตระหนักรู้ใน ความเหมือน และความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของตนเอง และเพื่อนใน ห้องเรียน	5	4	3	2	1

รหัสแบบสอบถาม.....

แบบประเมินความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม (นักเรียน ชั้น ป. ๑ – ป. ๓)

ชื่อ/นามสกุล.....อายุ.....ปี

ชั้น ป. ๑   ป. ๒   ป. ๓   โรงเรียน.....

เชื้อชาติ   มอญ   กะเหรี่ยง   พม่า

ลาว   ไทย   อื่นๆ.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อ ถ้านักเรียนคิดว่าข้อความนี้กล่าวถูกต้อง ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความ ถ้านักเรียนคิดว่าข้อความนี้กล่าวไม่ถูกต้อง ให้ใส่เครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความ

- ..... ๑. ห้องเรียนนี้มีนักเรียนมากกว่าหนึ่งเชื้อชาติ
- ..... ๒. ครูประจำชั้นของห้องเรียนนี้มีเชื้อชาติไทย
- ..... ๓. เด็กเชื้อชาติไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว มีสิทธิเข้าเรียนในโรงเรียนเหมือนกัน
- ..... ๔. นักเรียนไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว ที่นับถือศาสนาพุทธ ไม่สามารถสวมมนต์ไหว้พระร่วมกันได้ เพราะคนละเชื้อชาติ
- ..... ๕. นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือคริสต์ ต้องสวมมนต์ ไหว้พระเหมือนกับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ
- ..... ๖. พระไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว อาจจะสามารถด้วยสำเนียงภาษาที่ต่างกัน
- ..... ๗. นักเรียนที่ชื่อไทย นามสกุลไทยบางคน อาจมีเชื้อชาติมอญ หรือพม่าก็ได้
- ..... ๘. ภาษาที่ใช้ที่บ้าน ทำให้รู้ว่านักเรียนเป็นคนเชื้อชาติใด
- ..... ๙. ภาษาไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง หรือลาว มีความสำคัญ หรือประโยชน์เท่าเทียมกัน
- ..... ๑๐. การเรียนภาษาไทยช่วยให้นักเรียนไทย มอญ พม่า กะเหรี่ยง หรือลาว ติดต่อกันสื่อสารกันรู้เรื่อง

- ..... ๑๑. คนที่พูดได้หลายภาษา ย่อมดีกว่าคนที่พูดได้ภาษาเดียว
- ..... ๑๒. สิ่งก่อสร้างในวัดไทย วัดพม่า วัดมอญ เช่น โบสถ์ ศาลา หรือพระพุทธรูป มี
บางอย่างเหมือนกัน และบางอย่างไม่เหมือนกัน
- ..... ๑๖. การเล่น หรือของเล่นของเด็กไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง บางอย่างคล้ายกัน
บางอย่างแตกต่างกัน
- ..... ๑๓. ประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นเฉพาะในกลุ่มคนไทยเท่านั้น
- ..... ๑๔. ข้าว คืออาหารหลักของคนไทย พม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาว
- ..... ๑๕. รำตง เป็นการแสดงของชาวกะเหรี่ยง
- ..... ๑๖. ทานาคา หรือแป้งผสมขมิ้น นิยมใช้ในหญิงชาวพม่า